

SAK

VUOSIKIRJA 1972

21.2

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö r.y.

VUOSIKIRJA

1972

HELSINKI 1973

Nelivärikannet Neste Oy:n Porvoon jalostamosta.
Valokuvanneet Yrjö ja Jarmo Lintunen.

SAK:n jäsenmäärä pian yli 800.000

SAK on tänään yli 800.000 jäsenen järjestö. Vuodenvaihteen jäsenmäärätilasto tosin vielä jää tuon »maagisen rajan» alle, mutta jo vuoden 1973 alkupuolella raja sivuutetaan. Kansainvälisessä mittakaavassa SAK on siten noussut määrällisestikin eurooppalaisille kärkisijoille. Järjestäytymisasteen osalta se on sitä jo ollutkin eheyttämistoimien jälkeen muutaman vuoden ajan.

On aivan luonnollista, että kun jäsenmäärä on noussut tällaisiin lukuihin, SAK:n sisällä on varsin monenlaisia yhteiskunnallisia ja poliittisia mielipiteitä omaavia henkilöitä. Tässä yhteydessä on syytä viitata SAK:n periaateohjelmaan, jonka mukaan ammattiyhdistysliikkeen talous- ja yhteiskuntapoliittisten katsomusten tulee saada vapaasti muodostua järjestön sisällä. Tämä periaateohjelman kohta tulee yhä tärkeämmäksi sitä mukaan kun järjestön jäsenistön määrä kasvaa. On aivan luonnollista, että ammattiyhdistysliike on yhteistoiminnassa työväen poliittisten puolueiden kanssa kaikissa niissä asioissa, jotka edistävät kaikkien palkkatyöntekijöiden yhteistä etua ja ammattiyhdistysliikkeen tavoitteita. Samoin SAK:n on ollut ja tulee olemaan mukana erilaisten järjestöjen toiminnoissa kun voidaan sopia yhteisistä tavoitteista. Tässä kirjassa esitetyt tiedot SAK:n edustuksesta erilaisissa taloudellisissa ja muissa järjestöissä osoittavat selvästi, että ammattiyhdistysliikkeen asema koko yhteiskunnassamme on jatkuvasti tullut yhä merkittävämmäksi.

Hieman yksinkertaistaan voidaan sanoa, että talouspolitiikan tuloksellisuuden eräänä mittana on väestön ja työvoiman määrän sekä rakenteen sekä terveysolojen kehitys. SAK on johdonmukaisesti kiinnittänyt huomiota nimenomaan niihin taloudellisiin tekijöihin, jotka vaikuttavat näihin tekijöihin. Avainasemassa on tällöin maastamuutto ja siihen vaikuttaneet syyt: kykenemättömyytemme turvata kaikille kansalaisille kunnon työtä, kunnon palkkaa ja kunnon asuntoa kotimaassa. — Siitä talouspoliittisesta mekanismista, joka on liittynyt tähän kykenemättömyyteen on yhä yleisemmin ruvettu käyttämään »stagflaation» nimeä; inflaatio ja työttömyys ovat — poiketen aikaisemmista kaavoista — esiintyneet samanaikaisesti, toinen toistaan jopa vahvistaen. Tämän mekanismin laukaisijana ovat olleet yhä kasvavat maksutasevajaukset. Kun niitä on yritetty hoitaa kokonaiskysynnän kasvua hidastamalla, on seurauksena ollut kasvava työttömyys, ilman, että maksutase olisi kuitenkaan parantunut. Kun umpikujatilanteissa on turvauduttu devalvaatioihin, nämä ovat aiheuttaneet uutta inflaatiopainetta ja lisänneet naapurimaiden työvoimaa kasvaneen palkkatasoeron seurauksena. — SAK:n taholta on tähdennetty, ettei korjausta ole aikaansaattavissa em. keinoilla, vaan että tilanne vaatii perusteellisia rakennemuutoksia, jolloin rakennepoliitikalla tarkoitetaan muutakin kuin kehitysaluepolitiikkaa ja maatalousväestön niveltämistä muuhun talouselämään. Taloudellisen kasvun pullonkaulana on jo yhä selvemmin ammattitaitoisen työvoiman riittämättömyys. Ammattityövoiman kasvava niukkuus on vä-

hitellen avaamassa silmiä näkemään tilanteen vakavuuden. Orastavaan uudelleen arviointiin on myötävaikuttanut myös OECD:n Suomen maastamuuttoa käsittelevä tutkimus, jossa todetaan, että »punainen valo palaa» Suomen kansan mahdollisuuksille säilyttää väestönsä, ellei talouspolitiikkaa olennaisesti muuteta. Ongelman ydin on aika: vain asteittain herätään näkemään tilanne ja voi kestää liiankin kauan ennenkuin ollaan valmiita suorittamaan uudelleen arviointi niiden talouspolitiikan keinojen osalta, joita tilanne vaatisi.

Selvän näytteen uudelleen arviointikyvyn hitaudesta antoi jo vuoden 1971 ns. vaihtotasepaketti. Tuo »paketti» kaatui aikanaan omaan mahdottomuuteensa ja peruutettiin — joskaan ei täydellisesti — 1.1.1972. Valtiontilintarkastajani kertomuksessa todetaan, että »paketille» asetettuja tavoitteita saavutettiin »varsin vähäisessä määrin». Vasta uusimmissa valtuuttapoliittisissa ratkaisuissa jälleen on ilmennyt merkkejä uudelleen arvioinnista sekä rahanarvon, työmarkkinapoliitiikan että maastamuuton kannalta.

Vuosien 1971 ja 1972 aikana netto-maastamuutto Ruotsiin pysähtyi. Lähinnä Ruotsin heikon työllisyystilanteen vuoksi Ruotsista palasi v. 1972 noin 5 500 henkilöä. Mielenkiinto kohdistuu kysymykseen, missä määrin maastamuutto taas vilkastuu, jos Ruotsin työvoimatarve uudelleen kasvaa. Voitaneen otaksua, ettei maastamuutto enää saavuta vuosien 1969/70 huippulukemia (yhteensä n. 75 000 henkilön nettomaastamuutto). Arviot ovat liikkuneet 10 000—15 000 paikkeilla, mutta tällainenkin nuoren työvoiman maastamuutto merkitsisi sel-

laista aktiivisen työvoiman menetyksiä, johon maallamme ei ole enää varaa. Ongelman vakavuus heijastuu myös niissä keskusteluissa, joita on käyty Suomen ja Ruotsin viranomaisten välillä työvoiman muuttoliikkeen kanavoimisesta työnvälityksen kautta. Ruotsin ja Suomen pääministerien välintulon ansiosta onkin aikaansaatu sopimus Ruotsin työnantajain kanssa turvautumisesta ainoastaan työnvälityksen kautta tulevaan suomalaiseen työvoimaan.

On kuitenkin ilmeistä, ettei maastamuutto-ongelmaa ratkaista yksinomaan »kanavoimisella», vaan sillä, että jokaiselle suomalaiselle työntekijälle turvataan kunnon työtä ja toimeentulo omassa maassa. Tämä tehtävä ulottuu pitkälle yli työvoimaviranomaisten toiminta-alueen, joskin tilanne vaatii ponnistuksia myös työvoimaviranomaisilta esimerkiksi työvoiman alueittaisen ja toimialoitaisen liikkuvuuden edistämiskeinojen tehostamiseksi. Näidenkin keinojen teho riippuu kuitenkin siitä, missä määrin yleinen talouspolitiikka jatkuvasti tukee elpyvää taloutta ilman sellaisia inflatorisia keinoja kuin esim. devalvaatio.

Vain maastamuuttoon ei voida liian yksipuolisesti kiinnittää huomiota. Yksittäisille työntekijöille pitää varata mahdollisuus turvata oman ja perheen toimeentulo jopa maasta muuttamalla, ellei tätä mahdollisuutta tarjota omissa maassa. Jos pakotie suljetaan, mutta talouspolitiikka pysyy muuttumattomana, muut seuraukset voivat olla yhtä vakavat kuin maastamuutto. Syntyvyyden aleneminen on myös osaltaan talous- ja sosiaalipoliitiikan tulos. Suomessa syntyvyys on jo Euroopan alhaisin ja väestön ikärakenne heikkenee jatkuvasti. Tämän lisäksi kehitys on saamassa eräitä muita piirteitä. Yhä suurempi osa työvoimasta on alkoholisoitumassa, laistotumassa, kehittyvässä ammattityöttömiksi ja henkisen paineen rasittamiksi, puhumattakaan henkisesti ja fyysisesti työkyvyttömiä kasvavasta lukumäärästä. Ammattityövoiman

niukkuus asettaa jo nyt rajoja usean tuotannonalan kasvumahdollisuudelle; jos kehitys jatkuu tällaisena ei kestäne kauan ennenkuin työvoiman tarve ei ole turvattavissa ammattikoulutuksellakaan, koska oppilasmäärä ei enää riitä. Jos kaiken lisäksi lähinnä Ruotsin (mutta ehkä joidenkin maidenkin maiden) työnantajat imevät osan tästä työvoimasta, Suomi on pian umpikujassa. Tietenkin em. sosiaaliset ilmiöt melkoiselta osalta riippuvat siitä, että osa maamme kansalaisista elää tulotasolla, jolla se ei pysty ylläpitämään sitä perheen toimeentulon tasoa, jota fyysinen ja psyykinen kunto vaatii. Suomi elää todellakin yli varojen — ei tosin yli pääoma- vaan työvoimavarojensa, kuluttaen kansakunnan biologista pääomaa.

Näihin ongelmiin liittyy erottamattomasti kysymys maamme ulkomaan kauppajärjestelyistä. Riippumatta siitä ovatko esim. EFTA:n vaikutukset kokonaisuutena ottaen olleet edulliset verrattuna johonkin toiseen järjestelyyn, johon olisimme muuten päätyneet, ei voida kieltää, että juuri em. stagflaatiomekanismi ja maastamuutto erottamattomasti liittyivät EFTA-sopimuksen edellyttämään kauppa- ja maksujärjestelmään. Samanlaisia tekijöitä saattaisi ilmetä maamme liittyessä parafoidun sopimuksen mukaisilla ehdoilla EEC:n ja Suomen muodostamaan vapaakauppa-alueeseen. Niin paljon kuin onkin keskusteltu »EEC-kysymyksestä», ei vakavaa pyrkimystä tutkia todella perusteellisesti liittymisen taloudellisia vaikutuksia Suomen lähtökohtaedellytysten kannalta ole toistaiseksi suoritettu. Kun Tasavallan Presidentti totesi, että EEC-kysymys vielä vaatii paljon kärsivällisyyttä ja harkintaa, on yleisesti otaksuttu, että hän tarkoitti sillä lähinnä vain asian ulkopoliittisia aspekteja. Totuus on kuitenkin, että samanlaista kärsivällisyyttä ja harkintaa tarvitaan vapaakauppasopimuksen taloudellisten seurausten tutkimisessa. Monet tärkeät seikat ovat olleet riittämättömästi tunnettuja. Vuoden 1972 syksyllä korostettiin niitä seurauksia,

jotka tulisivat vaikuttamaan jo 1.1.1973 jälkeen, ellei sopimusta sitä ennen allekirjoitettaisi. Seuraavaksi kynnyspäiväksi asetettiin 1.4.1973. Nyt on jo selvää, että kohtuullisiin järjestelyihin on ilman suurempia vaikeuksia päästy myös tämän kynnyksen osalta. Myös ns. alkueräsääntöjen vaikutuksia kuvattiin ylipääsemättömiksi. Kun niihin on perehdytty, teollisuuspiiritkin suhtautuvat jo paljon rauhallisemmin tilanteeseen.

Keskeisin kysymys on kuitenkin, tulisiko parafoitu sopimus vaikuttamaan työvoimakehitykseen samalla tavalla kuin ulkomaankauppa EFTA:n aikana. Tähän kysymykseen pitäisi saada vastaus ennenkuin ryhdytään tutkimaan vaihtoehtoisia kauppapoliittisia järjestelmiä — vaihtoehtoja jotka tähän asti on melkein järjestelmällisesti syrjäytetty.

SAK:n mahdollisuudet eivät riitä lopullisen vastauksen antamiseen näihin kysymyksiin, ja viralliset tutkimukset ovat olleet osittain »väritettyjä». Kun muistakin syistä ennakkosenteet SAK:n omassa piirissä ovat ristiriitaiset, on SAK:n ollut mahdollonta ottaa kiinteätä kantaa asiaan. Kun SAK ei kanna välitöntä vastuuta maan uiko- ja kauppapolitiikasta, ei järjestö ole asettanut yhtenäisyyttään vaakalaudalle kiinteällä kannanotolla.

Eräät seikat lienevät kuitenkin kiistattomat. Jos Suomi allekirjoittaa parafoidun sopimuksen, on välttämätöntä, että maamme ratkaisevasti tehostaa talouspolitiikkaansa. Tarvitaan tehostettua tuotanto-, työllisyys-, hinta-, suhdanne-, alue-, valutta- ja rahapolitiikkaa. Ei voida esimerkiksi ajatella että maksutasevaikeuksia annetaan syntyä heikon hintapolitiikan ansiosta uskoen, että niitä voidaan jatkossakin hoitaa toistuvilla devalvaatioilla. Ei voida myöskään jatkossa alistua matalasuhtanteissa 75 000:nneen työntekijän työttömyyteen, määrätyn osan työttömistä turvautuessa maastamuuttoon. On suorastaan talouspoliittisen kysymättömyyden osoitus, kun johtavissa työnantaja- ja teollisuuspiireissä ei

nähdä yhteyttä keinojen ja toimintavaltuuksien välillä, joilla maamme voisi selviytyä uudessa tilanteessa. Valitettavasti piintyneissä käsityksissä elävät vaikutusvaltaiset piirit pystyvät nojautumaan *perustuslakiemme* eräisiin vanhentuneisiin ja poikkeusoloissa syntyneisiin säädöksiin. Kaiken lisäksi nämä säädökset ovat niin panssaroidut, että on osoittautunut mahdottomaksi aikaansaada melko vaatimattomiakin talouspolitiikan hoidon vaatimia valtuuksia. Samalla käydyt keskustelut ovat kuitenkin osoittaneet, että suurimmat talouspoliittiset riskit EEC-sopimusta solmittaessa eivät viime kädessä johdu itse sopimuksesta, vaan Suomen omista päätöksentekijöistä — instituutioista.

Tyypillisenä esimerkkinä tästä mainittakoon suhdannepoliittisia valtuuksia koskeva käsittely. Jo ennen ns. vakauttamista oli yleisesti hyväksytty, että maamme tarvitsee johdonmukaista suhdannepoliitiikkaa. Tamikuussa 1968 SAK oli esittänyt työllisyys- ja talouspoliittisen ohjelman, jossa suhdannepoliitiikka näytteli tärkeätä osaa. Liinamaa I-sopimusta solmittaessa vakuutettiin valtiovalan taholta, että tämä ohjelma tulisi liittymään erottamattomasti vakauttamispolitiikkaan. Lukuunottamatta ennen aikojaan romutettua vientimaksujärjestelmää, suhdannepoliitiikka jäi seuraavina huippusuhdanteiden vuosina kuitenkin lapsipuolen asemaan. Vasta v. 1971 solmittuun UKK-sopimukseen liittyi lähinnä symbolinen vientiverojärjestelmä. Tämän jälkeen asetettiin ns. Walleniuksen suhdannekomitea, joka monien kompromissien jälkeen päätyi 9 kohtaa sisältävään suhdannepoliittiseen ohjelmaan. Kun sen ehdotukset pian joutuivat vaikeuksiin, oli seuraavana vaiheena 4—5 kohtaan supistettu lakiesitysniippu. Sekään ei koskaan ehtinyt käsittelyyn, koska lähinnä oikeistopiirit eduskunnassa kaatoivat eräitä sen ehdotuksia perustuslain säätämisyjärjestykseen vedoten. Tämän jälkeen nimitettiin ns. Relanderin toimikunta tutkimaan,

miten »Koiviston pakettia» olisi tarkistettava, jotta ainakin eräitä sen osia saataisiin hyväksytyksi eduskunnassa. Sen työ päättyi monien kompromissien jälkeen tyytetyyn suosituspöytäkirjaan, jonka toimikunnassa edustettujen järjestöjen edustajat katsoivat erääksi kokonaisuudeksi. Kun hallitus loppujen lopuksi antoi eräitä suhdannepoliittisia esityksiä eduskunnalle, ao. pääomapiirien punakynä oli jo karsinut siitä eräitä kohtia, jotka eivät miellyttäneet heitä. Sääntämisenjärjestykseen nojautuen oikeisto on senkin jälkeen järjestelmällisesti vastustanut kaikkia niitä kohtia, joista se ei pidä, ts. juuri niitä, joilla olisi reaali suhdannepoliittinen merkitys. Jäljelle on jäänyt vain lähinnä sellaiset kohdat, jotka merkitsevät pääomapiirien jo nauttimien veroetujen lisäämistä.

Suhdannelakiesitykset kattavat vain osan niistä valtuuksista, joita tarvittaisiin. Sama koskee pysyvää hintavalvontaa koskevaa lakiesitystä, joka sekin vaikutuksiltaan oli supistettu samalla tavalla kuin suhdannevaltuuslait. Sekin on kuitenkin luvattu kaataa. Tämän käydessä ilmi, ruvettiin esityksiä käsittelemään työmarkkinajärjestelyjen kynnyslakeina. Pysyvästä hintavalvontalaista jouduttiin perääntymään valtalain jatkamislinjaan, joka vuorostaan joutui sekin samojen perustuslakivaikeuksien temmellykseen. — Palkansääntely on täten aihetta harkita, ovatko suhdannelait enää siinä muodossa, että niistä olisi hyötyä. Suhdannepoliittikka, joka ei pyri muuhun kuin liike-elämän maksuvalmiuden säätämiseen eri suhdannevaiheissa on jo osoittautunut tehottomaksi. Sen avulla ei työllisyyttä turvata, puhumattakaan siitä, että sen avulla voitaisiin edistää alueellista ja toimialoiltaista tasapainottamista tai hintaheilahtelujen tasoittamista, mikä kaikki kuuluu johdonmukaisen suhdannepoliittikan piiriin. Parempi keino olisi ilmeisesti kartuttaa riittävän suuri valtion suhdannerahasto, mm. turvautumalla yksivuotisiin verolakeihin. Muissa maissa hallituksilla ei ole vai-

kauksia hankkia tarpeellisia hinta- ja suhdannepoliittisia valtuuksia; Suomen perustuslaki on tässä suoraan ainutlaatuinen.

Edellä kuvatun reaalitaloudellisen tasapainottomuuden rahataloudellisena peilikuvana ovat hinta- ja palkkapolitiikan ongelmat. Rahanarvopoliittinen keskustelu ja ratkaisut pyörivät edelleenkin palkkaratkaisujen ympärillä — hintapolitiikka puuttuu. Vaikka muualla maailmassa, missä ei kyläkään kielletä palkkojenkaan vaikutusta hintoihin samalla yhä enemmän otetaan huomioon hintojen vaikutus toisiinsa ja myös palkkoihin, Suomen »tutkijajakaarti» ei tunne paljoakaan muita kustannuksia kuin palkkojen vaikutukset hintoihin.

Kun SAK v. 1968 päätti myötävaikuttaa ns. vakauttamispolitiikkaan, joka niveltyisi tuottavuuden ja reaali-palkan käsitteisiin, sovittiin myös siitä, että näitä samoja kriteereitä sovelletaan kaikkiin muihinkin tuloihin. Pääomatulojenkin osalta piti rajoitettua tuottavuuden lisäyksen mukaisen tulonkasvuun ja luopua pyrkimästä »katteettomasta nimellistulojen» lisäämisestä. Valtiovallankin — keskuspankki mukaanluettuna — piti myötävaikuttaa kokonaistaloudellisen rahanarvopoliittikan aikaansaamiseen — velvollisuus joka muutenkin luonnostaan sille kuuluukin. Liinamaa I-sopimus sisälsikin eräitä tätä koskevia sitoumuksia — mm. valtiiovallan sitoumuksen olla korottamatta välillisiä ja välittömiä veroja. Järjestelmä toimi melko tyydyttävästi v. 1970 loppuun saakka. Kun sisäiset jännitykset sekä hinta- että palkkapuolella kuitenkin kasvoivat, järjestelmä joutui pois raiteitaan. Yritykset tasapainon palauttamiseksi korkeammalla tasolla — ns. hallittu inflaatio — eivät antaneet toivottuja tuloksia. HL-sopimusta solmittaessa varsin kohtuullisella palkkakorotusten tasolla tehtiin ammattiyhdistysliikkeen taholta — silmälläpitäen ennen kaikkea pieni-palkkaisein kohdistuvia inflaatiotasituksia — vakavia yrityksiä paremman tasapainon palauttamiseksi. Yksipu-

linen operointi ns. ansiotasoindeksillä on itse asiassa ollut varsin kielteinen vaikutuksiltaan, luoden optillisesti suurennetun kuvan tuntipalkkaisten ja kuukausipalkkaisten suhteellisesta palkkakehityksestä sekä indeksiluontoisia kompensaatiovaatimuksia mm. maatalouden ja eräiden julkistenkin hintojen kohdalla. Kun hintapolitiikka, joka olisi pyrkinyt nimenomaan hallitsemaan hintojen keskinäisiä korotuksia, ja nousevien tuontihintojen kerrannaisvaikutuksia puuttui ja valtiovalta — ml. keskuspankki — myötävaikuttivat omilla inflatorisilla panoksilla, hintasäännöstelyn mahdollisuudet hallita hintakehitystä jäivät varsin pieniksi. Luottamus hintasäännöstelyn tehoon on siten kärsinyt vakavia vammoja ennen kaikkea palkan saajien silmissä. Samalla sen supistaminen on luonut tyytymättömyyttä niiden yrittäjäpiirien keskuudessa, jotka vielä ovat hinnannvahvistusmenettelyn alaisina. Tilannetta ei ole parantanut se arvoton poliittinen köyden veto, joka sääätämistäjestyksen ansiosta on jatkuvasti liittynyt säännöstelyvaltuuksien uudistamiseen. Juuri näiden heikkouksien eliminoimiseksi SAK tuki pyrkimyksiä pysyvien hintavalvontavaltuuksien aikaansaamiseksi. Edellä on jo kuvattu millaisen kohtalon alaiseksi ko. esitys — sekä sisällön että aikaansaamisen osalta — on joutunut. Paljon paremmin ei ole käynyt elinkeinohallituksen kanssa, josta SAK:n käsityksen mukaan piti tulla johdonmukaisen hintapolitiikan väline. Tämä esitys on kuitenkin vielä mukana kuvassa.

Jos valtiovalta omalta osaltaan katsoo, että sen rahanarvopoliittiset velvollisuudet rajoittuvat säännöstelyvaltuuksien aikaansaamiseen, hintapolitiittinen kuva pysyy edelleenkin lohduttomana. Ellei kaikista pääasiallisista hintatekijöistä saada keskeävää otetta, inflaatiovauhti saattaa saavuttaa latinalaisamerikkalaisia taasoja.

Epäilemättä suhdanteet ovat nyt kuitenkin kääntyneet selvästi nouseviksi ja avainasemassa olevat yksityi-

set tuotannolliset investoinnit ovat elpymässä. Niiden arvioidaan yleensä kasvavan v. 1973 n. 7 %, mutta hyvien suhdanteiden jatkuessa on hyvinkin mahdollista, että näitä lukuja ylitetään, ellei työvoiman saanti liiaksi rajoita mahdollisuuksia. Pääsääntönä on kuten aikaisemminkin, että investoinnit yleensä vilkastuvat vasta siinä vaiheessa, jolloin tuotantokapasiteetti ei enää riitä saatujen tilausten toimittamiseksi. Suhdannepoliittisesti tämä on tietenkin heikkous eikä anna erityisen hyvää todistusta yritysten riskivalmiudesta. Tämä merkitsee samalla myöskin sitä, että kysynnän uudelleen voimistuessa kapasiteetin laajentuminen ja sen mukautuminen uuteen kysyntään ei ole ollut riittävä. Seurauksena on, että investointivilkkauden vanavedessä tuontiylijäämät taas kasvavat, kuten vuoden 1973 kahden ensimmäisen kuukauden numerot osoittavat. Kaiken lisäksi keskuspankki ei ilmeisesti vielääkään ole löytänyt riittävästi muita keinoja maksutasevaikeuksien hallitsemiseksi kuin rahapolitiikan kiristäminen. Jos se tässä onnistuu palataan taas tilanteeseen, jolloin investoinnit hidastuvat matalasuhdanteiden aikana riittämättömien tilausten sekä investointihalutomuuden takia ja rahaniukkuuden takia silloin kun olisi kysyntää ja investointihalua. Ekspansiovaiheet jäävät tällöin pieniksi, maksutasevaikeudet ikuistuvat ja maastamuuttopaine jatkuu. Vielä vakavammaksi tilanne kehittyi, jos rahan tiukentamiseen liittyy inflatoorinen korkokannan nousu, jolla keskuspankki on nyt todellakin uhannut. Kun keskuspankin valuuttavaranto viime aikoina tapahtuneesta lievistä supistuksesta huolimatta on vielä kohtalaisen suuri, ja kun yritysten mahdollisuudet hankkia rahaa hyvissä suhdanteissa ovat melko suuret, investointien pullonkaulana ei enää ole niinkään paljon rahoitus kuin ammattityövoima. Sen työllistäminen ei vuonna 1973 tarjoa vaikeuksia, mutta liikkuen jonkun verran ylikuumenemisrajan yläpuolellakin investointihalukkuuden ja suuremman tuotan-

nollisen liikkuvaisuuden vaiheessa tarjoutuisi samalla suurempia mahdollisuuksia kouluttaa nopeammin sellaista uutta ammattityövoimaa, jota tulevaisuudessa kipeästi tarvitaan.

Tuotannon kehitys

Vuosi 1972 oli tuotannon kasvun nopeuttamisen sävyttämä vuosi. Tuotannon elpyminen oli kuitenkin siinä määrin hidasta, että ilman vuoden 1971 alhaista vertailukohdetta olisi tuotannon kasvu jäänyt ilmeisesti vielä selvästi alle tuotannon pitkän tähtäyksen keskimääräisen kasvun.

Tuotannon kasvun nopeutuminen vuonna 1972 selittyy suurimmalta osaltaan taloudellisen noususuhdanteen viriämisestä Suomen viennille tärkeissä OECD-maissa. Samaan suuntaan vaikutti vuoden alussa tapahtunut liikevaihtoveron lisäveron poistaminen, kenties jossain määrin myös vuoden vaihteessa tapahtunut korkokannan alentaminen 3/4 prosentilla.

Tuotannon kasvu muodostui vuonna 1972 keskimäärin viideksi prosentiksi, mikä ylittää noin puolella prosenttiyksiköllä edellisen kymmenvuotiskauden tuotannon keskimääräisen vuotuisen kasvun. Eri elinkeinojen tuotannon määrän muutokset ovat vuosina 1970, 1971 ja 1972 olleet prosenteissa seuraavat:

	1970	1971	1972
Maatalous, metsästys ja kalastus	- 2	+ 1	- 2
Metsätalous	+ 9	- 5	- 9
Teollisuus	+ 11	+ 3	+ 8
Talonrakennustoiminta	+ 14	- 2	+ 5
Maa- ja vesirakennustoiminta	- 5	- 2	+ 7
Liikenne	+ 7	+ 1	+ 6
Kauppa, pankit ja vakuutuslaitokset	+ 8	+ 5	+ 8
Muut elinkeinot	+ 5	+ 5	+ 5
Bruttokansantuote tuotantokustannushintaan	+ 7.3	+ 2.2	+ 4.9

Kulutuskysynnän määrällinen kasvu vastasi suurinpiirtein tuotannon määrällistä kasvua yksityisen kulutuksen kasvaessa 5 % ja julkisen kulutuksen lisäyksen ollessa 5 % • Tuotantokapasiteetin vajaakäyttöisyys heijastui kone- ja laiteinvestointien supistumisena, jolloin investointien kasvu jäi 3 %:iin asuinrakennusinvestointien voimakkaasta lisääntymisestä huolimatta. Tavaroiden ja palvelusten vienti kasvoi 15 % ja tuonti 4 %.

Bruttokansantuotteen arvo markkinahintaan lienee ollut 53,4 mrd. mk eli 12 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Tämän mukaan kokonaisuhintataso kohosi 7 %.

Kansantulo

Ennakkoarvion mukaan kansantulo oli vuonna 1972 41.6 mrd. mk eli 12 % suurempi kuin edellisellä

vuonna. Henkeä kohden laskettuna kansantulo oli noin 9 000 mk. Eri-tyyppiset tulot, niiden osuudet ja niiden prosentuaalinen kasvu vuodesta 1971 vuoteen 1972 käyvät ilmi seuraavasta asetelmasta:

	1971 milj. mk	%	1972 milj. mk	%	Muutos
Palkat	20 827	56.0	23 631	56.9	13%
Työnantajien sosiaalikulut	3 801	10.2	4 381	10.5	15 Y ₂
Yksityisten elinkeinonharjoittajien tulot	5 223	14.6	5 486	13.1	5
Voitot	3 038	8.2	3 392	8.2	H %
Korko- ja vuokratulot	4 288	11.5	4 692	11.3	9%
Kansantulo (netto)	37 176	100.0	41 581	100.0	12
Poistot	4 554		5 191		14
Bruttokansantulo	41 730		46 772		12

Suhdannetilanteesta ja nopeutuneesta tuontihintatason noususta huolimatta palkkasumma kasvoi kansantulon keskimääräistä lisäystä nopeammin, joten sen osuus kansantulosta kohosi. Palkat ja työnantajain sosiaalikulut kasvoivat kaikkiaan 13 % ja laskettuna palkansaajien työpanosta kohden 12 %. Kun kuluttajahintataso nousi keskimäärin 7 %, kasvoivat palkat ja työnantajain sosiaalikulut palkansaajien työpanosta kohden reaalisesti 4 % eli kansantalouden keskimääräisen työn tuottavuuden kasvun mukaisesti.

Markkinahakkuiden edelleen tapahtunut supistuminen aiheutti metsätulojen vähentymisen. Maatalouden kokonaistulot sensijaan kasvoivat nopeammin kuin edellisellä vuonna. Korkokannan vuoden vaihteeseen ajoittunut lasku oli omiaan hidastamaan korkotulojen kasvua. Toisaalta osittain vuokrien yleiskorotuksen vuoksi vuokratulot lisääntyivät edellisvuodesta enemmän. Korko- ja vuokratulot yhteensä kasvoivat jonkin verran hitaammin kuin kansantulo. Alkava nousukausi heijastui voittojen kasvuun, joka oli jo melkein kansantulon kasvun mukainen; osa bruttovoittojen kasvusta sitäpaitsi ohjautui

poistoihin, jotka kasvoivat nopeammin kuin kansantulo.

Palkkojen osuus bruttokansantulosta kasvoi noin puoli prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta ollen 50 %.

Maatalous

Maataloustuotannon määrä supistui kertomusvuonna 2 %. Kokonaistalustoala supistui 3 000 hehtaaria, ollessaan kaikkiaan 2 665 000 hehtaaria. Siitä oli pellonvaraussojimuksien piirissä n. 200 000 hehtaaria, mikä oli n. 38 000 hehtaaria enemmän kuin v. 1971.

Seuraavasta asetelmasta käy ilmi eräitä maatalouden tuotantolukuja vuosina 1971 ja 1972:

	1971	1972	Muutos %
Vehnä, milj. kg ...	443	463	+ 5
Ruis, milj. kg	132	119	- 10
Peruna, milj. kg ...	803	716	- 11
Maito, milj. litraa	3 198	3 215	+ 1
Liha, milj. kg	252	247	- 2
Kananmunat, milj. kg	72	73	+ 1

Keskeisten maataloustuotteiden kuten maitotaloustuotteiden, lihan, kananmunien ja osittain myös leipäviljan tuotanto ylitti kotimaisen kulutuksen edelleen yli 20 %. Ylijäämätuotteiden markkinoinnismahdollisuudet olivat edellisvuotista paremmat ja keskimääräinen hintataso tuntuvasti korkeampi. Vientitukeen jouduttiin kuitenkin käyttämään valtion varojat n. 520 mmk.

Maataloustuloneuvotteluissa päästiin maaliskuun lopussa sopimukseen keskimäärin 7.6 %:n suuruisesta maataloustuotteiden tavoitehintojen korotuksesta sovittelijan esityksen pohjalta. Korotus vastasi joksinkin täsmällisesti enemmistöhallitusta koskeneiden neuvottelujen yhteydessä keskustapuolueen vaatimusta. Korotukset jakautuivat eri maataloustuotteiden osalle siten, että huhtikuun alusta maidon tuottajahinta kohosi 6,21 p/kg, naudanlihan 40 p/kg ja kananmunien 15 p/kg. Rukiin tavoitehintai kohosi syyskuun alusta 2 p/kg. Samalla lisättiin viljelmäkoon mukaista hintapoliittista tukea sekä alueittaista hintapoliittista tukea kalenterivuodelle 1972 vuoden 1971 määrästä 7.6 %. Lisäksi eduskunta päätti erityisestä kehitysaluetuesta, jonka määrä oli 30 mmk. Vaikka kuluttajahintojen alentamiseen käytettiin valtion varoja n. 90 mmk, nousivat elinkustannukset kuluttajan hintaindeksillä mitattuna 0.9 % maataloustuloratkaisun seurauksena.

Syksyllä sekä naudan- että sianlihan tarjonta supistui johtuen mm. siitä, että mainittujen tuotteiden vientiä oli harjoitettu liian pitkään. Vaikka naudan- ja sianlihan tuottajahinnat ylittivät runsaasti tavoitehintatason jarrutettiin tuontiin ryhtymistä. Lihan kuluttajahintataso nousi voimakkaasti nostaen elinkustannusindeksiä n. 0.3 %. Em. tekijöistä johtuen maataloustuotteiden tuottajahintataso oli hinnoitteluvuonna 1972/73 keskimäärin 2.8 % tavoitehintatason yläpuolella, mikä otetaan v. 1973 maataloustuloratkaisussa huomioon tavoitehintojen korotustarvetta alentavana tekijänä.

Metsätalous

Metsätalouden tuotannon määrä laski vuonna 1972 edellisen vuoden tapaan. Tuotannon määrä väheni 9 prosenttia. Metsätalouden bruttokansantuotteen arvo oli kertomusvuonna 2 673.7 milj. markkaa, kun se oli vuotta aiemmin 2 806.7 milj. markkaa. Laskua tapahtui siis 4.7 prosenttia. Metsätalouden bruttokansantuoteosuus laski kuluneena vuonna 6.6:sta 5.6 prosenttiin.

Markkinahakkuut supistuivat vuonna 1972 13.3 prosenttia. Niiden yhteismäärä oli kertomusvuonna 31.4 milj. kiintokuutiometriä, joista sahatukkipuuta 13.4, vaneritukkipuuta 1.3, kuusipaperipuuta 7.3, mäntypaperipuuta 5.5 ja lehtipaperipuuta 3.1 milj. kiintokuutiometriä. Ainoastaan vaneritukkipuiden hakkuut pysyivät kuluneena vuonna kutakuinkin edellisen vuoden tasolla; kaikkien muiden puulaatujen hakkuut supistuivat selvästi. Pääsiallisena syynä hakkuiden määrän alenemiseen oli se, ettei kantohinnoista ole päästy eräitä poikkeuksia lukuunottamatta sopimusiin. Puunjalostusteollisuuden varastot ja omat metsät ovat toistaiseksi riittäneet tyydyttämään noususuhdanteen myötä kasvaneen vientikysynnän aiheuttaman raaka-ainetarpeen. Suhdannenousun edelleen jatkuessa saat- taa kuitenkin syntyä tilanne, jossa kantohinnat alkavat nousta hakkuiden jälleen lähdettyä käyntiin.

Vähentyneiden hakkuiden myötä on myös työllisyystilanne metsätaloudessa tuntuvasti huonontunut. Työllisten lukumäärä laski vuoden 1971 74 000:sta vuonna 1972 60 000:een, siis lähes viidenneksellä. Eräänä syynä metsätalouden huonoon työllisyystilanteeseen ja vähentyneisiin hakkuihin voidaan myös pitää epätavallisen leutoa alkutalvea, joka viivästytti puunkuljetusten käynnistymistä. Vaikka metsätalouden tuotanto kuluvana vuonna kääntyneekin noususuhdanteen myötä kasvuun, ei tämä kui-

tenkaan merkinne metsätalouden työllisyystilanteeseen tuntuvia parannuksia, sillä tuottavuutta tullaan edellisten noususuhdanteiden tapaan epäilemättä lisäämään ennen muuta ratiolaisoinneilla.

Rakennustoiminta

Kun tuotanto supistui vuonna 1971 koko rakennustoiminnassa edellisestä vuodesta määrältään 2 %, tapahtui vuonna 1972 talonrakennustoiminnassa kasvua 5 % sekä maa- ja vesirakennustoiminnassa 7 %. Viimeksi mainittuun kasvulukuun vaikuttivat ennen muuta työllisyyden tukemiseksi tehdyt valtion sijoitukset julkisiin rakennustöihin.

Talonrakennustoiminnan 5 %:n kasvu vuonna 1972 perustui pääosaltaan asuntotuotannon voimistumiseen. Niinpä asuntoinvestointien lisäys oli lähes 9 %, kun taas muut talonrakennusinvestoinnit kasvoivat edellisestä vuodesta vain runsaat 3 %. Valmistu-

neiden asuntojen määrä ylti jälleen uuteen ennätyslukemaan, edellisen vuoden 50 400 asunnosta noin 56 000:een. Siitä oli valtion lainoittamia asuntoja noin 32 000 sekä tästä vuokra-asuntoja yli puolet. Valtion asuntolainoituksen voimakkaan lisäämisen ohella rahamarkkinoiden keveys ja muun investointitoiminnan laimeus tekivät asuntotuotannon rahoituksen aikaisempaa helpommaksi.

Tuotannollisissa talonrakennustöissä näyttää kuitenkin tapahtuneen vuoden 1972 puolenvälin jälkeen selvä käänne nousuun. Kun vielä vuoden alkupuoliskolla myönnettiin rakennuslupia teollisuus- ja liikerakennuksiin edellisvuotista vähemmän, kohosi vuoden jälkipuoliskolla teollisuusrakennuksiin myönnettyjen lupien määrä noin viidenneksen ja liikerakennusten kohdalla runsaat 80 % suuremmaksi kuin vastaavana aikana 1971. Talonrakennustoiminnan ennakoitu 7 %:n kasvu vuonna 1973 perustuneekin pääosaltaan muuhun kuin asuinrakennustoiminnan lisäykseen, kun taas maa- ja vesirakennustoi- minnassa ei tapahtune kasvua juuri lainkaan.

Valmistuneet rakennukset

	I - III nelj.			I - III nelj.		
	1971	1972	muu-	1971	1972	muu-
	milj.	m ³	tos %			tos %
Asuinrakennukset	10.32	11.93	+ 16	17.76	18.45	+ 4
Teollisuusrakenn.	6.81	6.95	+ 2	11.32	10.00	- 12
Liikerakennukset	1.87	2.31	+ 24	3.82	3.45	- 10
Kaikki rakennukset	24.33	26.13	+ 7	41.76	40.93	- 2

Myönnetyt rakennusluvut

Koko vuosi	1971	1972	muu-	1971	1972	muu-
	milj.	m ³	tosko			tos %
Asuinrakennukset	19.54	20.49	+ 5	4.48	5.42	+ 21
Teollisuusrakenn.	10.75	11.70	+ 9	2.58	3.43	+ 33
Liikerakennukset	4.42	5.34	+ 21	0.91	2.02	+ 122
Kaikki rakennukset	42.63	47.63	+ 12	9.62	13.35	+ 39

Rakennusindeksi (1964 = 100) nousi joulukuusta 1971 joulukuuhun 1972 7.9 %. Vuodesta 1971 vuoteen 1972

rakennuskustannusindeksi nousi keskimäärin 8.3 %.

Indeksin ja sen alaryhmien muutokset ovat seuraavat:

Kustannusryhmä	1970	1971	1972	Muutos %/ 1972/1971
Kokonaiskustannukset	138.2	148.6	160.9	+ 8.3
Rakennustekniset työt	136.0	146.8	159.9	+ 8.9
— työpalkat	145.7	161.8	181.8	+ 12.4
— tarvikkeet	126.3	133.7	141.2	+ 5.6
— erikoistyöt	136.2	145.8	159.7	+ 9.5
— rakennustyömaan yleiskustannukset	153.2	161.4	172.2	+ 6.7
LVI-tekniset työt	147.2	154.5	163.8	+ 6.0
Sähkötekniset työt	137.9	145.2	149.7	+ 3.1
Muut kustannukset	145.9	161.9	176.7	+ 9.1

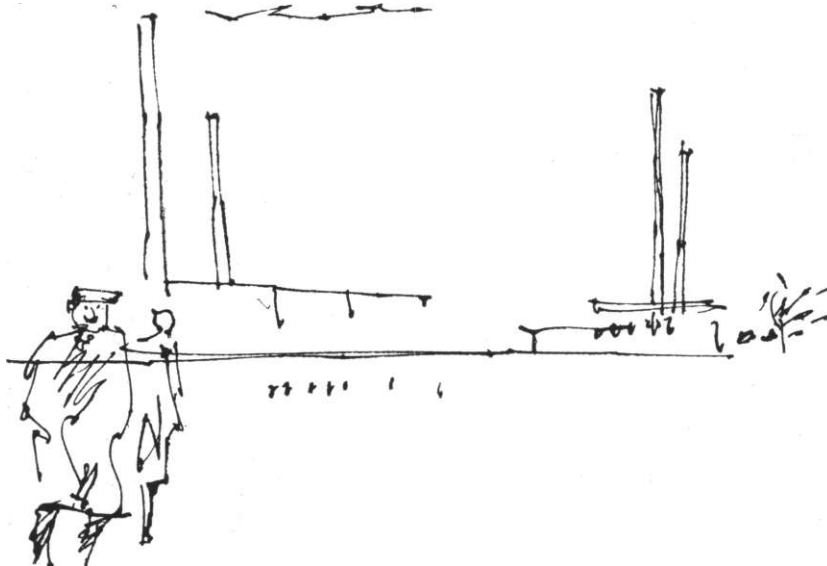
Teollisuus

Kokonaistuotannon kehityksen mukaisesti jäi teollisuustuotannon volyymiin kasvuvauhti edellisvuoden lakojen vaikutuksista puhdistettuna ilmeisesti alle pitkän tähtäyksen keskimääräisen kasvuvauhdin. Ilman mai-

nittuja puhdistuksia teollisuustuotannon volyymi kasvoi vajaat 8% %.

Teollisuuden tuottavuus eli tuotannon määrä työpanosta kohden kasvoi 5 y₂ % sen lisäännyttyä v. 1971 1/4 % ja v. 1970 5 %.

Metalliteollisuuden tuotannon kasvu v. 1972 oli ennakkotietojen mukaan erittäin hidasta, kun lakon vaikutus eliminoidaan tilastoluvuista. Tämä

johtui ennenkaikkea kotimaisten kone- ja laiteinvestointien kysynnän määrän supistumisesta, jonka vaikutusta ei esim. metalliteollisuuden tuotteiden vientikysynnän voimakas kasvu kyennyt kumoamaan. Suotuisin tuotannollinen kehitys oli metallien perusteollisuudessa. Myös sähkötekni-
nisessä teollisuudessa on tuotanto — tosin vaatimattomasti — kasvanut. Sen sijaan metallituoteteollisuuden, kulkuneuvoteollisuuden ja varsinkin koneteollisuuden tuotannossa lieene ollut asiallisesti ottaen aleneva suunta.

Puunjalostusteollisuudessa kokonaisuudessaan kysynnän kasvu oli melko tyydyttävä. Paperiteollisuuden tuotannon kasvua olivat omiaan rajoittamaan edelleen suuret paperivarastot. Kysynnän kasvu ei myös-

kään voinut johtaa tuotantokapasiteetin täyskäyttöisyyteen kapasiteetin voimakkaan kasvun vuoksi. Puuteollisuuden kasvua rajoitti osin raaka-ainepula.

Kemian teollisuuden kasvu on jatkunut edelleen suhteellisen voimakkaana. Syynä on ollut lähinnä vientikysynnän nopea lisääntyminen, jonka tyydyttämisen laajentunut tuotantokapasiteetti on tehnyt mahdolliseksi. Savi-, lasi- ja kivenjalostusteollisuudessa tapahtui elokuussa selvä käänne parempaan voimistuneen rakennustoiminnan ansiosta.

Kulutustavarateollisuudessa kasvu oli v. 1972 voimakkainta kenkä-, vaatetus- ja ompeluteollisuudessa kasvun johtuessa ensisijaisesti vientikysynnän nopeasta kasvusta.

TEOLLISUUSTUOTANNON KEHITYS 1970-1972

	1970	1971	1972
Kaivannaisteollisuus	+ 7.4	- 5.8	+ 11.9
Tehdasteollisuus	+12.1	+ 2.4	+ 7.8
Siitä			
Elintarviketeollisuus	+ 5.3	+ 5.7	+ 5.1
Juomia valmistava ja tupakkateollisuus	+10.3	+ 2.0	+ 9.5
Tekstiiliteollisuus	+ 4.7	- 2.5	+ 4.6
Kenkä- vaatetus- ja ompeluteollisuus	+15.5	- 1.9	+10.4
Puuteollisuus	+8.4	+ 0.4	+ 0.0
Paperiteollisuus	+ 4.8	- 1.8	+ 7.4
Graafinen teollisuus	+ 8.1	+ 8.3	+ 0.3
Nahka-, nahkateos- ja kumiteollisuus	+ 9.3	+ 0.1	+ 3.8
Kemian teollisuus	+17.9	+ 8.1	+ 7.2
Savi-, lasi- ja kivenjalostusteollisuus	... +21.2	+ 5.5	+ 3.4
Metallien perusteollisuus	+ 8.3	-10.6	+ 35.3
Metallituoteteollisuus	+18.1	- 5.8	+ 13.6
Koneteollisuus	+20.7	+ 5.3	+ 8.7
Sähköteknillinen teollisuus	+34.0	+ 9.6	+ 9.3
Kulkuneuvoteollisuus	... + 9.0	- 5.3	+ 6.8
Sähkö-, kaasu-, vesijohto- yms. laitokset	+13.6	+ 5.0	+ 11.4
Koko teollisuus	+ 12.3	+ 2.4	+ 8.3
— investointitavarat	+ 18.7	+ 2.2	+ 10.9
— muut tuotantohyödykkeet	+ 4.6	+ 2.6	+ 6.9
— kulutushyödykkeet	+20.1	+ 2.6	+ 8.4
— puu- ja paperiteollisuus	+ 5.7	- 0.8	+ 5.4
— metalliteollisuus	+17.3	- 0.7	+ 12.3
— muu tehdasteollisuus	+12.2	+ 5.2	+ 6.5

Liikenne

Kertomusvuoden aikana voimistunut kokonaistuotannon kasvu vaikutti suotuisasti myös liikenteen kasvuun, joka kuluneena vuonna oli kansantaloustilaston ennakkotietojen mukaan määrältään 6 % eli jonkin verran kokonaistuotannon kasvua nopeampaa. Liikenteen bruttokansantuotteen arvo oli vuonna 1972 3 372.2 mmk. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 2 994.3 mmk, joten arvoltaan liikenteen bruttokansantuote kasvoi 12.6 prosenttia. Liikenteen bruttokansantuoteosuus pysyi vuonna 1972 likimain 7.1 prosenttina.

Liikenteen käyttämän työpanoksen määrä lisääntyi kertomusvuonna 146 700 työvuodesta 149 100 työvuoteen. Kasvua oli siis 1.6 prosenttia. Liikenteen ja kuljetusten työllinen työvoima lisääntyi kertomusvuonna 145 000:sta 151 000 henkeen. Kokonaisuutena kuljetus- ja liikennealan työllisyystilanne heikkeni hieman; työttömiä työnhakijoita oli viime vuoden joulukuussa alalla 1 664 henkeä, kun vastaava määrä edellisen vuoden lopussa oli 1 487 henkeä.

Kertomusvuonna ulkomainen matkustajaliikenne lisääntyi hyvin voimakkaasti. Matkustajamäärä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna lähes neljänneksellä, n. 23 prosenttia. Virallisen tilaston perusteella tehdyn ennakoarvion mukaan maahan saapui vuonna 1972 n. 4.6 miljoonaa henkeä ja maasta poistui n. 4.5 miljoonaa henkeä. Jakautuminen eri kuljetusmuotojen välillä ei kuluneena vuonna merkittävästi muuttunut: matkustajista yli puolet matkusti laivalla, runsas kolmannes maitse ja loput (n. 11 prosenttia) lentoteitse.

Rautatiliikenne kääntyi kertomusvuonna edellisen vuoden taantuman jälkeen selvään nousuun. Valtion rautateiden kuljettama tavaramäärä lisääntyi 22.4 milj. tonnista n. 24 milj. tonniin. Tavarakuljetusten tonnikilometrit lisääntyivät suhteellisesti enem-

män: 5 760 milj. tonnikilometristä lähes 6 500 milj. tonnikilometriin eli lähes 13 prosenttia. Keskimääräiset kuljetusmatkat siis pitenivät jonkin verran. Henkilöliikenteen kasvu rautateillä oli kertomusvuonna myös varsin tuntuva: henkilökilometreinä ilmaistuna se lisääntyi yli 11 prosenttia. Vuonna 1972 henkilöliikenteen määrä rautateillä oli yli 2.6 miljardia henkilökilometriä. Valtion rautateiden tulot olivat kertomusvuonna 620 milj. markkaa ja menot 742 milj. markkaa, joten alijäämää kertyi 122 milj. markkaa. Vuonna 1971 alijäämä oli 141 milj. markkaa, joten alijäämän supistumiseen on ollut kuljetusten rationalisointi ja kannattamattoman paikallisiikenteen vähentäminen.

Suomen kauppalaivasto lisääntyi vuonna 1972 kuudella aluksella. Vuoden lopussa kauppalaivasto käsitti 496 alusta, joista 459 oli moottorialuksia. Edellisen vuoden lopussa oli moottorialuksia 446 kappaletta, joten kertomusvuonna poistettiin käytöstä 7 höyrylaivaa. Tonnistoltaan kauppalaivasto lisääntyi vuonna 1972 1.37:stä 1.42 milj. bruttorekisteritonniin. Moottorialusten osuus tonnistosta kasvoi 96.4:stä 97.5 prosenttiin. Ulkomainen merenkulku lisääntyi tavaramäärältään kertomusvuonna 5.6 prosenttia: tuonti 20.5 milj. tonnista 21.6 milj. tonniin ja vienti 11.2 milj. tonnista 11.9 milj. tonniin. Myönteisenä tekijänä on pidettävä suomalaisen tonniston käytön lisääntymistä: tuonnissa sen osuus kasvoi kertomusvuonna 49.7:stä 51.7 prosenttiin ja viennistä 41.9:stä 43.4 prosenttiin.

Rekisteriin merkittyjen henkilöautojen lukumäärä oli vuoden 1972

lopussa 818 000, jossa on lisäystä 65 000 edelliseen vuoteen verrattuna. Koko rekisteröity autokanta oli vuoden 1972 lopussa 948 000 eli 68 000 enemmän kuin edellisvuonna. Uusia autoja merkittiin moottoriajoneuvorekisteriin 112 900 kappaletta, mikä oli 16 400 kappaletta enemmän kuin edellisellä vuonna. Uusia henkilöautoja rekisteröitiin 101 400 kappaletta, mikä ylittää edellisen vuoden määrän 9 300 autolla. Henkilöautoja tuotiin kertomusvuonna n. 88 000 kappaletta ja vietiin n. 9 000 kappaletta, kotimaisen tuotannon osuus rekisteröidyistä henkilöautoista oli näin ollen 13 400 kappaletta.

Kotimaiset lentoyhtiöt kuljettivat vuonna 1972 säännöllisessä lentoliikenteessään yli 1.5 miljoonaa matkustajaa, mikä merkitsee yli 10 prosentin kasvua edelliseen vuoteen verrattuna. Matkustajakilometreissä laskeen lentoliikenne kasvoi lähes 13 prosenttia. Kotimaisten lentoyhtiöiden rahtiliikenne lisääntyi vastaavana aikana 26.3 milj. tonnikilometristä 27.3 milj. tonnikilometriin eli 3.8 prosenttia.

Kotimaankauppa

Reaaliansioiden nousun hidastumisesta ja lisääntyneestä työttömyydestä huolimatta yksityinen kulutus lisääntyi määrältään 5 % vuonna 1972. Tähän vaikutti eräitä poikkeuksellisia tekijöitä. Ensinnä, vuonna 1971 voimassa ollut pistevero aiheutti laajaa ostoista pidättäytymistä varsinkin vuoden loppupuoliskolla. Tämä koski

ennen kaikkea isoja kestäviä hyödykkeitä. Niinpä myöskin kotitalouksien säästäminen lisääntyi erittäin voimakkaasti vuonna 1971.

Näin ollen oli olemassa patoutunutta kysyntää, mikä purkaantui ostoina suurelta osalta jo vuoden 1972 alkupuolella. Myöskin varsin voimakkaana jatkunut hintojen nousu ja siitä johtuvat inflaatio-odotukset lisäsivät omalta osaltaan kulutusta. Tämän johdosta kotitalouksien säästäminen alentui varsin selvästi, mikä kuitenkin merkitsi vain palaamista aikaisemmalle tasolle poikkeuksellisen nousun jälkeen. Niinpä kulutuksen kasvun painopiste vuonna 1972 oli kestävässä kulutushyödykkeissä. Erityisesti isojen kestävien tavaroiden hankinnat lisääntyivät voimakkaasti.

Kulutuksen muutokset heijastuvat luonnollisesti kaupan kehityksessä. Kestokulutushyödykkeisiin kohdistunut ostopaine purkaantui suurelta osin jo vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Tällöin esimerkiksi sähkölaitteita, radioita yms. myyvien liikkeiden myynnin määrä kasvoi yli 40 % edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä. Myös autojen myynti oli vilkasta vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana.

Ostoryntäys tasaantui jonkin verran vuoden mittaen, mutta noususuhdannevaiheelle ominaisella tavalla hankinnat suuntautuivat edelleen isoihin kestäviin tavaroihin, joiden myynnin kasvua myös ylläpiti vuoden loppupuolella suoritettu osamaksuehtojen helpottaminen. Yleisesti ottaen siis vähittäiskaupassa myynti lisääntyi voimakkaimmin erikoistavaroita myyvien liikkeiden kohdalla.

Toimiala	Paino	1969/68	1970/69	1971/70	1972/71
Tavaratalot	63	14	13	11	15~
Pienoistavaratalot	2.8	13	4.5	10	8
Sekatavaramyymälät	22.0	1	4	2	3
Elintarvikemyymälät	20.9	2	5	8.5	5
Teva	8.1	0	8	8.5	4
Huonekalumyymälät	1.4	10	14	5	12
Rautakaupat	6.3	13	7	0	25
Muut myymälät	32.2	16	6	—	13
Yhteensä	100.0	8	6	3.5	9

Vähittäiskaupan eri toimialojen myynnin määrän muutokset edellisestä vuodesta vuosina 1969—1972 %, selviävät edellisellä sivulla olevasta taulukosta.

Vähittäiskaupan myynnin volyymi vuonna 1972 lisääntyi 9 %. Keskimäärää voimakkaammin myynti kasvoi tavarataloissa, huonekalumyymälöissä, sähkötarvikke-, radio- ja muissai rauta-alan liikkeissä.

Ulkomaankauppa

Ulkomaankauppa kasvoi vuonna 1972 voimakkaasti edellisestä vuodesta. Länsi-Euroopassa alkanut suhdanteiden nousu näkyi lisääntyneenä vientikysyntänä. Vienti kasvoi määrällisesti erittäin paljon eli lähes 18 prosenttia, joskin tällöin on otettava huomioon edellisen vuoden alhainen vertailutaso. Tuonnin kasvun ollessai huomattavasti hitaampaa sekä arvot- taan että määrältään kauppataseen alijäämä jäi 1 032 miljoonaa mark-

kaan, mistä bilateraali-kaupan osuus oli vain 172 miljoonaa markkaa,

Tavaraviennin arvo kasvoi 22 %, mikä johtui ennen kaikkea metalli- teollisuuden sekä ns. uusviennin voi- makkaasta kasvusta. Vienti Neuvosto- liittoon kasvoi selvästi nopeammin kuin koko vienti keskimäärin voimas- saolevan viisivuotisen runkosopimuk- sen toimitusten käynnistyttyä. Vien- nin kasvusta suurin osa johtui vien- nin määrän kasvusta, keskimääräisen vientihintatason noustessa tullitilas- ton mukaan vain jonkin verran yli 4 % vuoteen 1971 verrattuna. Tuon- nin arvo kasvoi 12 %, tuontihintojen keskitason noustessa vuoteen 1971 verrattuna noin 9 %. Määrälliseksi kasvuksi jäi siten vain 3 %. Tuonti- hintojen nousu johtui osittain markan ulkomaisen vaihtoarvon laskusta tär- keimpien tuontimaittemme valuuttoi- hin nähden. Ulkomaankaupan vaihto- suhde — vientihintojen ja tuontihin- tojen välinen suhde — heikkeni kuten edellisenäkin vuonna,

Viennin ja tuonnin jakautuminen tavararyhmittäin käy ilmi seuraavasta asetelmasta:

Ulkomaankaupan rakenne vuosina 1971 ja 1972, milj. mk

	1971	1972	osuus 1972	muutos %	
VIENTI				71/70	72/71
Maataloustuotteet	547	634	5	+28	+16
Metsätaloustuotteet	89	56	1	+1	—37
Puuteollisuustuotteet	1 653	1 824	15	+7	+10
Paperiteollisuustuotteet	3 721	4 253	35	—2	+14
Metalliteollisuustuotteet	2 323	3 246	27	-5	+40
Muut tavarat	1 564	2 069	17	+11	+32
Koko vienti	9 897	12 082	100	+2	+22
TUONTI					
Raaka-aineet	4 639	5 244	40	—6	+13
Poltto- ja voiteluaineet	1 557	1 627	12	+25	+5
Investointitavarat	3 102	3 106	24	+23	+0
Henkilöautot	326	480	4	-14	+47
Muut kulutustavarat	2 111	2 657	20	+5	+26
Koko tuonti	11 734	13 114	100	+6	+12

Viennin kasvu nopeutui kaikissa ta- vararyhmissä maa- ja metsätalous- tuotteita lukuunottamatta. Erityisen voimakasta kasvu oli metalliteollisu- dessa, jonka vientihinnat tullitilaston

mukaan myös nousivat eniten. Sen sijaan puunjalostusteollisuuden ja eri- tyisesti paperiteollisuuden vienti kas- voi keskimääräistä hitaammin eivätkä markkamääräiset vientihinnat paperi-

teollisuudessa mainittavammin nousseet. Tämä johtunee osittain markan kurssimuutoksista, mm. Englannin puntaan ja Yhdysvaltain dollariin nähden. Tilauskanta paperikoneiden kohdalla oli heikko vaikuttaen eräiden tuotantolaitosten työllisyyteen. Vuoden aikana saatiin kuitenkin joitakin uusia tilauksia.

Tuontihintojen nousuun vaikutti kansainvälisen hintatason nousun lisäksi markan kurssin alentuminen eräisiin tärkeisiin Länsi-Euroopan valuuttoihin, mm. D-markkaan verrattuna. Keskimäärin markan arvo oli vuonna 1972 noin 4 % alhaisempi kuin edellisenä vuonna. Markan arvo heikkeni kesäkuuhun asti, jolloin Englannin punta päästettiin kellumaan, ja markan arvo suhteessa puntaan nousi. Poltto- ja voiteluaineiden tuonnin kasvu oli huomattavasti pienempi

kuin edellisenä vuonna. Tuonnin suhteellisen vähäinen kasvu, varsinkin määrällisesti, selittyy suureksi osaksi sillä, ettei investointitavaroiden tuonnin arvo kasvanut lainkaan edelliseen vuoteen verrattuna. Tämä kuvastaa osaltaan sitä investointitoiminnan lamaa, mikä vuonna 1972 vallitsi. Määrällisesti investointitavaroiden tuonti jopa supistui. Henkilöautojen tuonnin arvon kasvu, mikä osittain johtuu hintojen noususta, selittyy osittain myös pisteveron aiheuttamalla ostojen siirtymisellä vuodesta 1971 vuoteen 1972. Muiden kulutustavaroiden tuonti kasvoi nopeammin kuin kulutus, joten tuonnin osuus koko kulutuksesta kasvoi.

Seuraavasta asetelmasta käy ilmi ulkomaankaupan jakautuminen eri kaupparyhmittymien ja tärkeimpien kauppakumppaniemme kesken:

Ulkomaankaupan jakautuminen vuosina 1971 ja 1972, milj. mk

	VIENTI	Osuus % 1972	Muutos 72/71	TUONTI	Osuus % 1972	Muutos 72/71	Tase 1972
EFTA	5 672	47	+ 1	5 233	40	- 1	+ 439
siitä							
Englanti	2 206	18	- 1	1 538	12	- 2	+ 668
Ruotsi	2 113	18	+ 2	2 257	17	+ 1	- 144
EEC	2 526	21	- 1	3 602	27	+ 1	- 1 076
siitä							
Länsi-Saksa ..	1 208	10	0	2 170	17	0	- 962
Itäryhmä	1 910	16	+ 1	2 082	16	- 2	- 172
siitä							
Neuvostoliitto	1 492	12	+ 1	1 573	12	- 2	- 81
Muut maat	1 974	16	- 1	2 197	17	+ 2	- 223
siitä							
USA	582	5	0	575	4	0	+ 7
<u>Yhteensä</u>	<u>12 082</u>	<u>100</u>		<u>13 114</u>	<u>100</u>		<u>- 1 032</u>

Muutokset ovat prosenttiyksikköjä. Tase on ilmaistu miljoonissa markkoissa.

Vienti Ruotsiin ja Neuvostoliittoon kasvoi voimakkaammin kuin koko vienti keskimäärin. EEC-viennin osuuden supistuminen johtuu lähinnä puunjalosteiden viennin koko viennin kasvua hitaammasta kasvusta.

Tuonti kasvoi keskimääräistä nopeammin Ruotsista, EEC-alueelta sekä Japanista (joka sisältyy ryhmään »Muut maat«). Suurin maakohtainen kauppataasealijäämä oli jälleen Länsi-Saksan kanssa käytävässä kaupassa ja vientiylijäämä Englantiin. Ruotsin tuontiylijäämä on jatkuvasti supistunut.

Palvelusten tase oli selvästi ylijäämäinen. Matkailutuloja oli 327 miljoonaa markkaa enemmän kuin menoja. Vaihrotaseen alijäämä oli noin 600 miljoonaa markkaa, mikä rahoitettiin ulkomaisella velkaantumisella eli lainapääoman tuonnilla. Vaihrotaseen alijäämästä huolimatta valuuttavaro kasvoi vuoden aikana 591 miljoonaa markkaa. Pitkäaikaisen pääoman koko nettotuotto oli 1 920 miljoonaa markkaa. Ulkomaisen velan hoitokustannukset eli korko- ja kuolemusmenot — nousivat 1 568 miljoonaa markkaan eli noin 10 prosenttiin vaihtotaseen tuloista.

Vuoden 1973 tammi-helmikuun aikana kauppataasealijäämä kasvoi selvästi edelliseen vuoteen verrattuna.

Vuoden aikana jatkettiin Euroopan talousyhteisön EEC:n kanssa edellisen vuoden joulukuussa aloitettuja neuvotteluja teollisuustuotteiden vapaakauppasopimuksesta. Neuvotteluja käytiin useaan otteeseen samanaikaisesti muiden vapaakauppasopimukseen pyrkivien maiden Ruotsin, Itävallan, Sveitsin, Portugalin ja Islannin kanssa. Neuvottelut päättyivät heinäkuun puolivälin jälkeen, jolloin Ruotsi, Itävalta, Sveitsi, Portugali ja Islanti allekirjoittivat vapaakauppasopimuksen, kun taas Suomi parafoi sopimuksen, muttei sitä allekirjoittanut.

Neuvottelujen kuluessa etäännyttiin hallituksen alkuperäisenä tavoitteena olleesta täydestä teollisuustuotteiden vapaakaupasta. Suomen parafoiman sopimuksen pääasiallinen sisältö on seuraavanlainen:

- sopimus koskee teollisuustuotteiden tulleja,
- tullit poistetaan neljän ja puolen vuoden kuluessa viidessä eri erässä, paitsi ns. arkojen alojen kohdalla,
- ns. arkojen tuotteitten tullit EEC poistaa 11 vuoden tai 7 vuoden, ja Suomi vastaavasti 12 vuoden tai 8 vuoden kuluessa. EEC:n arkoja tuotteita ovat Suomen vientituotteista paperi, kartonki ja näiden jalosteet sekä mm. raionvilla, ferrokromi ja sinkki.

— Suomen arkojen tuotteitten (EEC:n vientituotteitten) joukkoon sisältyy mm. suurin osa muovituotteellisuuden, kumi- ja nahkateollisuuden, tekstiili-, vaatetus-, kenkä-, lasiteollisuuden tuotteista sekä suuri osa elektroniikkateollisuuden ja eräitä kone-, kulkuneuvo-, metallituote-, huonekalu- ja kemian teollisuuden tuotteita,

— sopimus koskee myös eräitä elintarvikkeita; kuitenkin tullit poistetaan vain teollisen jalostusprosessin osalta. EFTA:an verrattuna uusia tuotteita ovat mm. ruoka-leipä ja spaghetti, kun taas EFTA-sopimuksen piiriin kuuluneet kalatuotteet ja tupakka eivät kuulu EEC-sopimuksen piiriin.

Sopimus sisältää edelleen määräyksiä alkuperäsäännöistä, kilpailusäännöistä, joilla säännellään mm. valtion tukitoimia teollisuudelle sekä ns. suojalausekkeita, jotka määrittelevät miten voidaan toimia maksutasevaikeuksien tai toimiala- tai aluekohtaisten työllisyys- ja tuotantovaikeuksien syntyessä. Sopimuksella perustetaan sopimuspuolten (Suomen ja EEC:n) yhteinen sekakomitea, jossa neuvotellaan sopimuksen soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä. Sekakomitealla ei ole päätösvaltaa.

Neuvottelujen kuluessa muotoutunut sopimus on jossain määrin lähempänä ammattiyhdistysliikkeen taholta esiin tuotuja näkökohtia kuin Suomen hallituksen alkuperäinen neuvottelutavoite. Näin on erityisesti arkojen alojen pitkän siirtymäkauden sekä eräiden suojalausekkeiden kohdalla. Suojalausekkeiden ja eräiden muiden sopimukseen sisältyvien määräysten käytännöllistä merkitystä ei kuitenkaan voida selvittää lainopillisella analyysillä.

Tätä kirjoitettaessa ei sopimusta ole allekirjoitettu. Ruotsin, Itävallan, Sveitsin ja Portugalin sekä Islannin EEC-vapaakauppasopimukset astuivat voimaan 1.4.1973. Englanti ja Täriska sekä Irlanti liittyivät EEC:n jäseniksi vuoden 1973 alusta, ja Eng-

lanti ja Tanska erosivat samalla EFTA:sta. Sen sijaan Norjassa EEC-jäsenyys hylättiin kansanäänestyksellä, ja tätä kirjoitettaessa Norjaksi neuvotteluja vapaakauppasopimuksesta.

Suomen jätettyä allekirjoittamatta EEC-vapaakauppasopimuksen turvattiin vapaakaupan jatkuminen Englannin ja Tanskan kanssa erillissopimuksella vuoden 1973 loppuun. EFTA-vapaakauppa jatkuu jäljelle jääneiden EFTA-maiden kesken entiseen tapaan, mutta uusilla alkuperäsäännöillä.

Helmikuussa 1972 suomalainen virkamiesvaltuuskunta suoritti alustavia tunnsteluja yhteistyöstä sosialististen maiden taloudellisen yhteistyöjärjestön SEVin eli Keskinäisen Taloudellisen Avun Neuvoston kanssa. Yhteistyömahdollisuuksia ryhdyttiin Suomessa kevään 1972 aikana selvittämään ja kesällä asetettiin valtuuskunta neuvottelemaan yhteistyösopimuksesta. Epäviralliset neuvottelut käynnistyivät syksyllä, ja varsinaiset neuvottelut käytiin maaliskuussa 1973. SEVin kanssa tapahtuva yhteistyö voi olla taloudellista ja tieteellis-teknistä yhteistyötä talouselämän eri aloilla, sen sijaan se ei (toisin kuin EEC-sopimus) voi koskea tulleja tms. kaupan esteitä, koska nämä eivät kuulu SEV-järjestön toimivaltaan.

Vuoden aikana käytiin Neuvostoliiton kanssa neuvotteluja eräistä suurista ja Suomen talouselämän kannalta merkittävistä yhteistyöhankkeista kuten Kostamus-suunnitelmas-ta. Käynnissä olleita yhteistyökohteita olivat mm. Pääjärven metsätyökeskuksen rakennustyöt sekä Svetogorskin selluloosa- ja paperikombinaatin uusimis- ja laajennustyöt samoin kuin maakaasujohdon rakentaminen Neuvostoliitosta Suomeen.

Rahoitusmarkkinat

Rahoitusmarkkinat olivat v. 1972 keveät. Liikepankkien keskuspankki-

velka oli suurimman osan vuotta edellisvuotta pienempi. Vuoden 1972 päättyessä liikepankkien keskuspankki-velka oli vain 758 mmk eli melkoisesti sallittua 1 224 mmk pienempi. Syynä vuoden 1972 aikana vallinneeseen epätavallisen keveään rahamarkkinatilanteeseen oli pääasiassa ulkomaisen luotonoton lisääntyminen ja rahalaitosten ottolainauksen kasvun voimakas lisääntyminen samalla, kun investointitoiminta edelleen oli lamassa. Kuitenkin pankkien antolainauksen kasvun voimistuminen ja valuuttavaranon supistuminen loppuvuodesta ennakoivat lievää maksuvalmiuden kiristymistä.

Rahamarkkinatilannetta helpotti kuluneena vuonna myös Suomen Pankin päätös korkotason alentamisesta ja osamaksukaupan helpottaminen. Kevenävinä ja samalla investointeja vauhdittavina toimenpiteinä mainittakoon myös suhdanne- ja investointitalletusten nostot sekä suhdannevarojen käyttö.

Tulonmuodostuksen voimistuminen v. 1972 johti myös talletusten nopeampaan kasvuun. Koko ottolainaus rahalaitoksissa kasvoi kertomusvuonna 3 798 miljoonaa markkaa eli n. 18 %. Lisäys oli huomattavasti suurempi kuin edellisenä vuonna. Talletusten kasvu ottolainauksessa vuonna 1972 oli 16 %. Tällöin ottolainauksen kasvu aiheutui suurelta osin shekki- ja postisiirtotilien huomattavasta lisäyksestä, mikä oli vuonna 1972 n. 35 %.

Valtion laimea aktiviteetti rahamarkkinoilla aiheutti osaltaan sen, että varoja sijoitettiin entistä enemmän pankkiin pitkäaikaisiin talletuksiin ja muihin arvopapereihin. Niinpä Helsingin Arvopaperipörssin vaihto kasvoi kuluneena vuonna n. 80 %. Samalla noteerattujen osakkeiden hinnat kohosivat n. 39 %.

Rahalaitosten antolainauksen kasvu oli kertomusvuonna suhteellisen laimeaa. Prosenttimääräinen kasvu oli kuitenkin samansuuruinen kuin ottolainauksen kasvu. Antolainauksen kasvu kiihtyi vuodesta 1971 huomattavasti kasvun ollessa voimakkaampaa

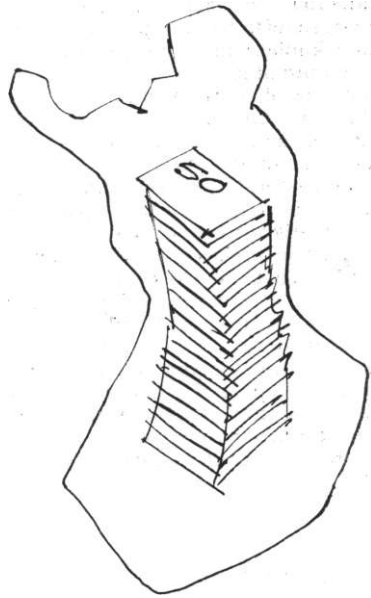
loppuvuodesta 1972.

Ulkomaista luottoa oli vielä vuoden 1972 aikana suhteellisen helppo saada, niinpä valuuttavaranto vuoden 1972 aikana kasvoikin 591 mmk. Marraskuun lopussa pitkäaikainen ulkomainen velkakantamme oli 9.7 mrd.mk, kun se vuodenvaihteessa 1971/72 oli ollut 7.8 mrd.mk. Kansainvälisillä pääomamarkkinoilla on kuitenkin odotettavissa kiristymistä alkavan suhdannenousun myötä, joten korkea-suhdanteen aikana saattaa valuuttojen osalta tulla pulaa tämänhetkisestä hyvästä valuuttatilanteesta huolimatta.

Suhdannevarausten purkaminen vaikutti v. 1972 tuntuvasti rahoitusmarkkinoihin. Yksityisen sektorin suhdannetalletusten nosto vaikutti rahamarkkinoita keventävästi 180 mmk:lla. Investointitalletuksia nostettiin 72 mmk. Valtion suhdannerahastosta nostettiin 250 mmk. Kun lisäksi ottaa huomioon suhdannevarojen ja vientimaksujen käytön, nousi suhdannevarauksien käyttö 588 mmk. Rahamarkkinoiden keveyttä pyrittiin hieman hillitsemään Suomen Pankin toimesta talletustodistuskaupoilla. Vuoden päättyessä talletustodistuksiin oli sidottu varoja 790 mmk eli 390 mmk enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Valtiontalous

Valtiontalouden tulot lisääntyivät v. 1972 noin 19 %. Verotuloja kertyi 12 125 mmk eli lähes 1 350 mmk enemmän kuin varsinaiseen tulo- ja menoarvioon oli merkitty. Ennustettua suurempi kasvu aiheutui lähinnä siitä, että arvion pohjana oleva arvio ansiotason noususta oli alimitoitettu tuotavuuden nousua vastaavaan ansioiden korotukseen. Verotulot yhteensä olivat 17 % suuremmat kuin v. 1971. Muiden tulojen kasvua lisäsi valtion suhdannerahaston pääoman ja korkojen tulotus budjettiin.

Valtiontalouden menot ilman rahoitusliiketoimia olivat v. 1972 n. 11.8 mrd.mk. Kasvu edellisestä vuodesta oli näin ollen 19 %. Kasvusta aiheutui 4 prosenttiyksikköä valtion maksamien palkkojen ja eläkkeiden sekä valtionapupalkkojen korotuksista. Valtion siirtomenot kasvoivat selvästi menojen keskimääräistä kasvua nopeammin. Sen sijaan kulutusmenot kasvoivat vain n. 10 %. Sijoitusmenot kasvoivat vaikean työllisyystilanteen vuoksi. Valtion kunnossapito- ja rakennustöihin käytettiinkin vuonna 1972 neljännes enemmän kuin vuonna 1971. Valtion työmäärärahoihin työllistettyjen määrä kasvoi 5 000 hengellä. Työttömyyskorvauksia ja työttömyyskassa-avustuksia maksettiin yhteensä 115 mmk eli kaksinkertainen määrä vuoteen 1971 verrattuna.

Valtion talouden tuloylijäämä kasvoi vuoden 1972 aikana n. 19 %. Kun myös valtion kassaylijäämä kasvoi noin 100 mmk:lla edellisestä vuodesta voidaan edelleen todeta, että valtiontalouden tila oli vielä vuonna 1972

vankalla pohjalla. Tätä kuvastaa myös se, että valtion pitkäaikaisia lainoja kuoletettiin vuonna 1972 enemmän kuin otettiin uusia lainoja. Näistä valtaosa oli kotimaisia. Nämä toimet yhdessä suhdannevarausten vapauttamisen kanssa olivat kokonaisuudessaan rahamarkkinoita keventäviä.

Veroasteikkojen pitäminen ennallaan vaikutti sen, että yhä alhaisemmista palkoista (reaalisesti mitattuna) jouduttiin maksamaan yhä enemmän veroja. Tästä seurauksena on, ja tulee olemaan, että valtion tuloveron tuotto jatkuvasti tulee kasvamaan enemmän kuin ansiotaso nousee. Samanaikaisesti valtion siirtomenoja on lisätty (mm. eläkepaketti), jolloin ajanmittaa valtion on harkittava veroperusteiden muuttamista ja verotuksen parempaa käyttöä tulonjakopoliittisena välineenä.

Palkat ja hinnat

Vuoden 1972 huhtikuun alusta lukien toteutetun SAK—STK-sopimuksen mukainen palkkojen yleinen penimääräinen korotus sekä prosenttimääräinen nk. järjestelyvara merkitsivät yhteensä 6,7 %:n suuruista lisäystä vuoden 1972 ensimmäisellä neljänneksellä vallinneeseen teollisuuden työntekijöiden keskimääräiseen tuntiansioon. Sopimuksen edellyttämä lomaltapaluuraha mukaan luettuna em. tuntiansiosta laskettu lisäys on 7,3 %. Keskusliittojen sopimuksen mukaan palkkoja, palkkaperusteita tai muita vastaavia etuja oli korotettava määrällä, jonka vaikutus kaikkiaan oli 25 penniä tunnilta sekä 3 % alan säännöllisen arkityöajan keskimääräisestä ansiosta. Mainittuun 3 prosentin suuruiseen järjestelyvaraan sisältyi lomaltapaluurahan vaikutus. Tämän lisäksi keskusliittojen sopimuksen mukaan korotettiin 18 vuotta täyttäneen täysin työkykyisen työntekijän vähimmäistuntiansio 3,20 markasta 3,50 markkaan.

Tilastokeskuksen laatiman sopimus-palkkaindeksin mukaan keskusliittojen sopimukseen perustuneissa liitto-kohtaisissa sovellutuksissa työehtosopimusten mukaiset korotukset olivat kaikkien palkansaajien osalta keskimäärin 7,6% ilman lomaltapaluurahaa. Yksityisessä sektorissa sopimuspalkat nousivat keskimäärin 7,5 % ja julkisessa sektorissa 8,4 %. SAK:n jäsenliitoille tehdyn tiedustelun perusteella voitiin eri teollisuuden aloilla solmittujen työehtosopimusten arvioida nostaneen vuoden 1972 ensimmäisellä neljänneksellä vallinnutta ansiotasoa keskimäärin yhteensä 8,4% ilman lomaltapaluurahan ja muiden n.k. sosiaalipaketin sisältävien etujen vaikutusta. Lomaltapaluurahan vaikutus oli arviolta 0,6 %

Tätä kertomusta laadittaessa viimeisimmät käytettävissä olevat tiedot teollisuuden työntekijöiden keskimääräisistä tuntiansioista koskevat vuoden 1972 kolmatta neljännestä. STK:n jäsenyryksiltään keräämiin tietoihin perustuvan ansiotilaston mukainen teollisuuden työntekijöiden keskimääräinen tuntiansio oli vuoden 1972 kolmannella neljänneksellä miehillä 7,55 mk ja naisilla 5,42 mk ilman erillisiä arkipyhäkorvauksia. Erillisine arkipyhäkorvauksineen vastaavat keskituntiansiot olivat 7,69 mk ja 5,47 mk. Keskituntiansioiden kehitys teollisuudessa viimeisten kolmen vuoden aikana ilmenee seuraavasta:

Vuosi ja neljännes	Teollisuuden työntekijöiden keskituntiansio kaikkine lisineen ja arkipyhäkorvauksi-neen, mk	
	Miehet	Naiset
1970 I	5,55	3,93
II	5,69	3,97
III	5,77	4,00
IV	5,91	4,08
1971 I	6,16	4,43
II	6,60	4,58
III	6,72	4,72
IV	7,03	4,91
1972 I	7,06	4,94
II	7,68	5,40
III	7,69	5,47
IV	7,75 ¹⁾	5,47 ¹⁾

(Lukusarjan katkaiseva viiva tarkoittaa, että tilaston laatimisperusteissa on tapahtunut muutos.)

^{x)} Tulopoliittisen informaatiotoimikunnan ennakkoarvio.

Heinäkuussa 1972 asetetun tulopoliittisen informaatiotoimikunnan arvion mukaan kaikkien palkansaajien keskimääräinen ansiotaso muodostui vuonna 1972 11,1 % korkeammaksi kuin edellisenä vuonna. Osaltaan ko. ansiotason tilastolliseen nousuun vaikutti edellisen vuoden sisäinen ansiokehitys, mm. UKK-sopimuksen mukaan kahdessa vaiheessa suoritettujen palkankorotukset. Edellä mainitun toimikunnan mukaan kaikkien palkansaajien nimellinen ansiotaso kohosi v:n 1972 sopimuskauden alusta eli kertomusvuoden ensimmäiseltä neljännekseltä kauden loppuun eli vuoden 1973 ensimmäiselle neljännekselle keskimäärin 10,7 %. Kyseisen suuruiseen ansiotason nousuun vaikuttivat, paitsi palkkojen korotukset myös mm. erilaiset työpanoksen sekä eri toimialojen sisäiset rakennemuutokset.

Vuoden 1971 aikana voimistunut hintatason nousu jatkui kertomusvuonna voimakkaana. Vuoden 1972 alussa elinkustannusindeksi tosin aleni tilapäisesti nk. vaihtotasepakettiin kuuluneiden toimenpiteiden, liikevaihtoveron lisäveron sekä korkokan-

nan yhden prosentin korotuksen poistuttua suurimmaksi osaksi: korkokantaa alennettiin 3/4 %-yksiköllä. Vuoden 1972 tammi- ja helmikuussa elinkustannusindeksin pisteluku oli keskimäärin 0,4 % alempi kuin joulukuussa 1971. Jo maaliskuussa elinkustannusindeksin pisteluku oli kuitenkin 0,8 % korkeampi kuin edellisen vuoden joulukuussa. Elinkustannusindeksin voimakas nousu johtui lähinnä valtioneuvoston toimeenpanemasta sokerin hinnan korotuksesta, joka liittyi sokerin maailmanmarkkinahintojen huomattavaan nousuun. Elinkustannusindeksin nousuun vaikuttavat tekijät voidaan jakaa esimerkiksi seuraavasti: 1) valtiovallan toimeenpanemat budjettiin liittyvät sekä muut hintojen ja maksujen korotukset, 2) vuoden 1972 maataloustuloratkaisu, 3) tuontihinnat ja 4) muut kustannus» ja kysyntätekiijät:

1) Verojen sekä julkisten maksujen ja hintojen korotukset.

— alkoholi- ja tupakkaverojen hinnan korotus huhtikuussa, vaikutus indeksiin n. 0,4 %

— tupakan marraskuussa tapahtuneen valmisteveron korotuspäätöksen vaikutus oli joulukuussa 0,03 %, loppuosa tulee näkyviin vasta kuluvana vuonna.

Yhteensä tämän syryryhmän korotusten vaikutus on n. 0,5 %.

2) Vuoden 1972 maataloustuloratkaisu.

Vuoden 1972 huhtikuun alussa kohosivat eri maataloustuotteiden tavoitehinnat seuraavasti:

- maito 6,21 p/kg
- naudanliha 40 p/kg
- kananmunat 15 p/kg
- ja syyskuun alusta
- ruis 2 p/kg.

Näiden hinnan korotusten suoranainen ja välillinen vaikutus nosti kuluttajan hintaindeksiä arviolta 0,9 %. Arviossa on otettu huomioon maidon ja lihan tavoitehintojen nousun lisäksi juuston, voion, makkarin ja kananmunien kuluttajahintojen nousut sekä osa

ravitsemusliikkeiden ruoka-annosten hintojen noususta.

3) Huoneenvuokrien yleiskorotus, joka toteutettiin maaliskuussa, mutta jonka vaikutus otetaan huomioon indeksissä syyskuun vuokratiedustelun perusteella lokakuussa, nosti kuluttajan hintaindeksi 0,2 %.

4) Tuontihinnot.

Indeksissä olevien valmiiden tuontitavaroiden hintojen nousun vaikutus oli n. 0,5 %. Tästä oli ulkomaisten hedelmien osuus 0,3 % ja henkilöautojen osuus 0,1 %. Tuontiraaka-aineiden hintojen nousun vaikutusta on varsin vaikea arvioida, koska erityisesti säännöstelemättömien hyödykkeiden hinnanmuodostukseen vaikuttavista tekijöistä ei ole riittäviä tietoja. Käytäten hyväksi summittaisia tietoja eri hyödykkeiden tuotannossa käytettyjen ulkomaisten raaka-aineiden osuudesta päädytään siihen, että tuontiraaka-aineiden hintojen kohoaminen on tarkasteluajanjaksona aiheuttanut n. 0,9 % nousun indeksissä. Yhteensä tuontihinnat nostivat siten kuluttajan hintaindeksiä 1,4 %. Tässä arviossa ovat mukana vain ne hyödykeryhmät, jotka eivät sisälly kohtiin 1—3 ja 5.

5) Muut kotimaiset tekijät.

Edellisiin kohtiin kuulumattomien tekijöiden voidaan karkeasti arvioida nostaneen indeksia 3,4 %. Tähän kohtaan sisältyvien syytekijöiden kokonaisvaikutus on pyritty jakamaan muutamien tärkeimpien hyödykeryhmien kesken:

- tavoitehintatason ylittänyt lihan hinnannousu, vaikutus n. 0,5 %,
- omistusasuntojen kustannukset, vaikutus n. 0,8 %,
- liikennevakuutusmaksu vaikutus n. 0,2 %,
- linja- ja vuokra-autotaksojen korotukset, vaikutus 0,1 %.
- eräät työsuoritukset (autojen, TV:n korjaus, parturi-, kampaamo- ja siivouspalvelukset), vaikutus n. 0,2 %,
- hotelli- ja ravintolahinnat (muut kuin kohdissa 1 ja 2 mukana olevat), vaikutus n. 0,1 %,

— muut hyödykkeet, vaikutus n. 1,5 %; tämä erä on jäännöserä, joten sen luotettavuuteen vaikuttavat kaikissa aikaisemmissa erissä, erityisesti tuontiraaka-aineiden vaikutuksia koskevassa arviossa olevat epävarmuustekijät.

Muut kotimaiset hintojen nousua aiheuttavat tekijät koostuivat myös säännöstelystä vapautettujen hyödykkeiden hintojen ja maksujen erittäin voimakkaastakin kohoamisesta. Hintavalvonnassa tapahtui vuoden 1972 toukokuussa muutos, jonka seurauksena valtioneuvoston päätöksin aiemmin varsinaiseen hintasäännöstelyyn kuuluneista 113 tarvikeryhmästä 47 siirrettiin kokonaan ja 27 ryhmästä osia nk. ilmoitusmenettelyyn piiriin. Muutoksen jälkeen varsinaiseen hintasäännöstelyyn eli hinnanvahvistusmenettelyyn jäi 47 % elinkustannusindeksiin vaikuttavista hyödykkeistä, kun vastaava suhdeluku ennen uudistusta oli 57 %. Ilmoitusmenettelyn piirissä olleiden hyödykkeiden osuus nousi 14 prosentista 25 prosenttiin ja täysin vapautettujen säilyi ennallaan 29 prosenttina.

Osa kulutushyödykkeiden hintojen noususta aiheutui kotimaisten teollisuustuotteiden raaka-aineiden, puolivalmisteiden, pakkaustarvikkeiden ja muiden nk. välituotteiden hintojen noususta näiden tuotteiden ollessa eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta hintavalvonnan ulkopuolella. Kaupan marginaalien kohoaminen sekä HL-sopimuksen yhteydessä sovitut eräiden palvelualojen hintakompensatiot vaikuttivat myös osaltaan kuluttajaintojen kohoamiseen.

Elinkustannusindeksi oli kertomusvuonna keskimäärin 7,1 % korkeammalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin. Indeksien nousu muodostui selvästi suuremmaksi kuin edellisenä kymmenvuotiskautena, jolloin nousu oli keskimäärin 5,5 % vuodessa. Viisivuotiskaudella 1966—1971 elinkustannusindeksi nousi keskimäärin 4,8 % vuodessa.

Elinkustannusindeksi nousi vuoden 1971 joulukuusta vuoden 1972 joulukuuhun 7,2 %. Indeksien sen eri ala-

indeksien muutokset joulukuusta 1971 joulukuuhun 1972 ovat seuraavat:

alaindeksit kuluttajan hintaindeksin mukaan)

Menoryhmä	paino, /0	meno- ryhmän nousu, %	nousun vaikutus kok.indeksiin
Ravinto	28,3	12,1	3,4
Juomat ja tupakka	7,3	5,8	0,4
Vaateetus ja jalkineet	9,4	7,0	0,7
Asunto	16,1	3,1	0,5
Lämpö ja valo	3,7	3,5	0,1
Kotitalouskalusto ym	5,6	4,8	0,2
Liikenne	13,0	5,5	0,7
Koulutus ja virkistys	6,7	5,7	0,4
Muut tavarat ja palvelukset	9,9	9,4	0,9
Kokonaisindeksi	100,0	7,2	7,2

Kaikkien palkansaajien reaaliansiotaso oli vuonna 1972 keskimäärin 3,7 % korkeampi kuin edellisenä vuonna. Teollisuustyöntekijöiden osalta vastaava suhdeluku oli 6,6 %. Näihin molempiin vaikutti korottavasti vuoden 1971 syyskuussa toteutettu UKK-sopimuksen palkankorotusten toinen osa. Koska palkkoja korotettiin huhtikuun alussa 1972 ja hintatason nousun nopeutuessa vuoden loppupuolella, kaikkien palkansaajien reaaliansiotaso oli vuoden 1972 viimeisellä neljänneksellä enää 2,8 % ja teollisuustyöntekijöiden 3,6 % korkeammalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin.

Elinkustannusindeksin nousu muodostui vuoden 1972 ensimmäiseltä neljännekseltä vuoden 1973 ensimmäi-

selle neljännekselle kertomuksen laadintahetkellä käytettävissä olleen viimeisimmän elinkustannusindeksiä koskeneen tiedon perusteella n. 9 %:ksi, mikä jokseenkin vastasi em. sopimus-palkkojen ja lomaltapaluurahan keskimääristä muutosta järjestön sopimuskeskustelun osalta. Sen sijaan ansioiden liukumisesta johtuen kaikkien palkansaajien reaaliansiotaso, ansiotasojen elinkustannusindeksin pohjalta lasketuna, nousi arviolta n. 2 % vuoden 1972 I neljännekseltä vuoden 1973 I neljännekselle. Teollisuuden työntekijöiden osalta on vastaavaksi nousuksi kertomuksen laadintahetkellä arvioitavissa n. 3 %. Välittömän verotuksen vaikutusta käytettävissä olevien ansioiden kehitykseen ei ole em. luvuissa otettu huomioon.

Järjestövaliokunnan toiminta

SAK:n järjestövaliokunnan tehtävänä on toimia SAK:n päättävien elinten päätösten pohjalta jäsenjärjestömme järjestökentässä ilmenevien epäkohtien selvittämiseksi ja esitysten tekeminen niiden korjaamiseksi. SAK:n 10:s edustajakokous on antanut järjestöpoliittisen tavoiteohjelman kautta puitteet tasapuolisten ratkaisujen aikaansaamiseksi ja järjestökentän kasvun ja tehokkuuden lisäämiseksi.

Yhdenvertaisuus-periaatteen toteuttamiseksi järjestövaliokunta perustaa ratkaisunsa kaikkien jäsenjärjestömme asiantuntemuksen hyväksikäyttöön kulloinkin tehtävän ratkaisun yhteydessä. Niiden liittojen, joilla ei ole edustusta SAK:n järjestövaliokunnassa, on aina mahdollisuus asettaa asiantuntijansa järjestövaliokunnan kokouksen käytettäväksi, kun niitä koskevia kysymyksiä on ratkaistavina. Yhä laajeneva jäsenkenttämme ja yhä uusien tehtäväalojen tuleminen mukaan teknistyvän yhteiskuntamme myötä asettaa lisää velvoitteita myöskin järjestövaliokunnan osalle.

Järjestöpoliittisen tavoiteohjelman ohjeet ja vallitsevat työehtosopimusrajat on saatava keskenään sopusoinniseksi kokonaisuudeksi, joka parhaiten toteuttaa järjestökoneistomme toimintaa jäsenistömme parhaaksi.

Järjestövaliokunta on kokoontunut kertomusvuoden aikana yhdeksän (9) kertaa.

Valiokunnan päätöksiä:

Saamansa tehtävän mukaisesti järjestövaliokunta on säännöllisesti käsitellyt, ratkaissut ja tehnyt toimenpide-ehdotuksia SAK:n jäsenliittojen eri työkohteissa ilmenneiden liittorajameriisyyksien selvittämiseksi:

Helsinkiläisessä Cofa:n eineskeittiön työntekijäin järjestämisrajoista on syntynyt kiistaa Hotelli- ja ravintolahenkilökunnan liiton ja Elintarviketyöläisten liiton kesken. Käydyissä neuvotteluissa, joissa olivat edustettuina Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liiton, Elintarviketyöläisten Liiton ja järjestövaliokunnan edustajat, päätettiin yksimielisesti suositaa periaatteessa, että eineskeittiöiden järjestämisala kuuluu Elintarviketyöläisten Liitolle.

Valtakunnansovittelija Sunilan toimeksiannosta järjestövaliokunta on käsitellyt E-öljyn lakkouhkaa: Käsitellyn jälkeen järjestövaliokunta toteaa, että huoltoasemat ovat vaikeasti sovellettavissa teollisuusliittoperiaatteen mukaisesti järjestettäväksi: siellä toimitetaan: myyntitoimintaa, joka alana kuuluu Liiketyöntekijäin liiton toimialaan, autohuoltotoimintaa, joka alana kuuluu Auto- ja kuljetusalan työntekijäliiton toimialaan ja myöskin ravitsemustoimintaa, joka kuuluu Hotelli- ja ravintolahenkilökunnan liiton toimialaan. Järjestövaliokunta esittää, että asianomaiset liitot keskeisillä neuvotteluillaan pääsevät asiassa työntekijöitä parhaiten palvelevaan ratkaisuun.

Järjestövaliokunta on käsitellyt useita sellaisia liittorajakysymyksiä, jotka ovat olleet käsittelyn alaisena muissakin yhteyksissä jäsenliittojemme toimesta: Ilmailualan Unionin ja Lentotekniset r.y:n välinen järjestämiskista. Urjalassa toimivan Finn Filter tehtaan työntekijöiden järjestäytymiskysymys, joka on ratkaistu siten, että työntekijät ovat järjestäytyneet Suomen Metallityöväen liittoon. Suomen Talkki Oy:n Lahnaslammen kaivoksen työntekijät ovat liittojen välisissä neuvotteluissa pääty-

neet järjestäytymisestä Suomen Metallityöväen liittoon. Suomen Metallityöväen Liiton ja Rakennustyöläisten liiton välinen kiista kalkki- ja sementtikaivosten korjaus- ja huoltotöistä on sovittu seuraava periaate: työkohteet, joissa on yli 10 korjausmiestä työssä kuuluvat Suomen Metallityöväen liiton järjestämisalaa ja joissa on alle 10 miestä ja huoltomiehet, kuuluvat Rakennustyöläisten liittoon.

Suomen Metallityöväen liitto ja Rakennustyöläisten liitto ovat päässeet periaatteessa sopimukseen, että rakennusputkiala kuuluu Rakennustyöläisten liiton järjestämisalaa.

Valiokunnan muita toimenpiteitä:

SAK:n 10. edustajakokous vuonna 1971 asetti SAK:n hallituksen tehtäväksi saattaa loppuun eheytyttä olevat työalat. SAK:n hallitus valitsi 2.2.1972 toimikunnan, joka otti nimikseen Toteuttamatta olevien eheyttämiskäytösien selvittelytoimikunta, jonka tehtäviin kuuluu tehdä ehdotukset SAK:n hallitukselle mekaanisen puualojen liittojen ja nahka-, jalkine- ja kumialojen liittojen yhdistämiseksi. Toimikunnan puheenjohtaja on Aarne Koskinen ja muina jäseninä Toivo Anttila, Simo Elomaa, Kauko Suhonen, Ilmari Kosonen, Jarl Sund ja varaedustajana Matti Ojala sekä sihteerinä Aarne Etelä. Toimikunnassai on enemmistöryhmän taholta tehty mekaanisen puualojen liittojen yhdistämiseksi ehdotus.

Järjestövaliokunta on käynnistänyt toimenpiteitä SAK:n jäsenliittojen liittorajojen perusteellista selvittämis-

tä varten tekemällä ehdotukset SAK:n hallitukselle asetettavista työryhmistä:

1. Työryhmän valmistamaan esityksiä SAK:n liittokokonaisuudesta: puheenjohtaja SAK:n III puheenjohtaja Pekka Oivio, jäsenet sihteerit Toivo Anttila KTV:sta, sihteerit Aarne Koskinen Kirjatyöntekijäin Liitosta, sihteerit Simo Elomaa SAK:sta ja toimituspäällikkö Elsa Aaltonen SAK:sta.

2. Työryhmän valmistamaan esitykset nykyisten ja uusien alojen liittorajojen selvittämiseksi: puheenjohtaja järjestösihteerit Aarne Etelä SAK:sta, jäsenet sihteerit Juhani Hietanen Maaseututyöväen liitosta, osastosihteerit Lauri Kuivanen Metallityöväen liitosta, II sihteerit Harry Vainio Metallityöväen liitosta ja järjestösihteerit Uno Lehtonen Rakennustyöläisten liitosta.

3. Työryhmän valmistamaan esitykset nahka-, keino nahka- ja kangastuotteita valmistavien tuotantolaitosten sopimus- ja järjestämisrajojen selvittämiseksi: puheenjohtaja toimitusjohtaja Maunu Alppinen SAK:sta, jäsenet osastosihteerit Sulo Maanonen Metallityöväen liitosta, taloudenhoitaja Erkki Korhonen Paperiteollisuuden Työntekijäin liitosta, II sihteerit Kalevi Aronen Paperiteollisuuden Työntekijäin liitosta ja palkkasihteerit Edwin Kenraali Puuliitosta.

SAK:n sääntöjen 7 §:n mukaan jäsenliittojen tulisi toimittaa SAK:lle sen tarvitsemia tietoja yhteisen toiminnan jouduttamiseksi ja selventämiseksi. Järjestövaliokunta on tehnyt yksimieliset ehdotuksensa SAK:n hal-

JÄRJESTÖVALIOKUNTA

Toivo Anttila
Juhani Hietanen
Sulo Maanonen
Uno Lehtonen
Simo Raivio
Elsa Aaltonen
Aarne Etelä

KTV (puheenjohtaja)
Maaseututyöväen Liitto
Metallityöväen Liitto
Rakennustyöläisten Liitto
Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto
SAK
SAK (sihteerit)

lituksen päätettäväksi. Ehdotukseen sisältyvät seuraavat kohdat:

1. Pöytäkirjan otteet edustajakoukuksesta, josta käy ilmi liiton hallintoelimiin vaalit. Luettelo näistä vaaditaan pidettäväksi SAK:ssa lain mukaan.

2. Liiton tilinpäätökset SAK:n talousosastolle. Näiden tietojen saaminen perustuu SAK:n sääntöihin ja päätöksiin.

3. Tiedot liiton jäsenmääristä puolivuositain SAK:n talousosastolle. Perustuvat myöskin SAK:n sääntöihin ja päätöksiin.

4. Tiedot niistä paikkakunnista, missä liitolla on ammattiosasto tai ammattiosastoja. Näitä tietoja SAK tarvitsee uuden työllisyyslain ja ammattientarkastuslain vuoksi.

5. Liiton voimassa olevat säännöt SAK:n toimistoon ja eri osastoille yhteensä 20 kpl.

6. Liiton työttömyyskassan säännöt SAK:n toimistoon ja eri osastoille 20 kpl.

7. Liiton solmimat työehtosopimukset SAK:n toimistoon ja eri osastoille 20 kpl.

8. Liiton solmimat muut sopimukset kuten mahdolliset rationalisointiluottamusmies-, koulutus- yms. sopimukset 20 kpl.

9. Liiton ohjelmat kuten mahdolliset sosiaalipoliittiset, talouspoliittiset koulutus- yms. ohjelmat 20 kpl.

10. Liiton lehdet SAK:n toimistoon ja eri osastoille 20 kpl.

11. Tiedot liiton edustajakokouksista sekä retkeilypäivien, kesä- ja talvipäivien järjestämisistä SAK:n toimistolle ja eri osastoille 20 kpl.

12. Liiton toimiston toimenkuvaus sekä henkilökunnan tehtäväjako. Tämä tulisi SAK:n ja sen liittojen puhelinmuiston yhteyteen painettavaksi.

13. Luettelo liiton henkilökunnasta ja tiedot henkilökuntamuutoksista SAK:n toimistoon ja eri osastoille 20 kpl.

14. Liiton piirissä tapahtuva koulutuksellinen yhteistyö työnantajapuo-

len kanssa sekä valtakunnallisella että yritystasolla.

15. Liiton koulutuksellinen yhteistyö ammattikoulujen ja ammatillisten kurssikeskusten kanssa sekä suhteet oppisopimuskoulutukseen.

16. Tiedot niistä työpaikoista, joissa työnluokitustoiminta on yhteisesti sovittu käyttöön otettavaksi. Tiedot myös niistä työpaikoista, joissa yksipuolisesti työnantajan toimesta suoritetaan työn luokitustoimintaa.

17. Liiton järjestämisalalla toimivat liiton ns. konsulttiyritykset, jotka suorittavat työpaikkojen sisällä erilaista järjestely-, rationalisointi- yms. toimintaa.

18. Tiedot mittausmenetelmistä, joita järjestämisalalla käytetään.

19. Lyhyt selvitys alalla käytettävistä palkkaustekniikoista.

20. Esimerkkejä ongelmista, joita esiintyy rationalisoinnin ja palkkaustekniikan alalla liiton piirissä.

Edustukset:

Valiokunnan sihteeri on edustanut valiokunta valtakunnansovittelija Sunilan toimeksiannosta Lentotekniset r.y:n lakon lopettamiseksi käydyissä neuvotteluissa. Lentotekniset r.y:n jäsenistön hylättyä neuvottelijoiden ehdotuksen järjestön liittymisestä Ilmailualan Unioniin, neuvottelijat ehdottivat yksimielisesti järjestön liittyvän Teknisten ja Erikoisammattien Liitto r.y:n.

Tekniikan Opiskelijain Yhdistyksen työryhmässä on toiminut SAK:sta nuorisosihteeri Lauri Ihalainen. Ko. järjestön järjestämässä keskustelutalouudessa oli mukana järjestösihteeri Aarne Etelä.

Kuullut asiantuntijat:

Järjestövaliokunta on pyytänyt koukkuksiinsa seuraavien alojen edustajia asiantuntijoiksi liittorajakysymyksiä ratkottaessa: Martti Veirto AKT:sta, Kauko Suhonen Liiketyöntekijäin liitosta, Lauri Havia VTY:stä, Weikko Henriksson Ilmailualan Unionista ja Tapio Malmivuori Vätystä.

Järjestövaliokunnan jäseninä olevat

liittojen edustajat ovat toimineet liittojensa edustajina ja asiantuntijoina liittorajoista keskusteltaessa.

Ulkolaisten ravintolamuuksikkojen työlupakysymys Suomessa on ollut järjestövaliokunnassa käsiteltävänä useassa kokouksessa. Järjestövaliokunta on pyytänyt ja saanut tutkimussihteerin Pekka Morrilta asiantuntijalausunnon kyseessä olevasta asiasta. Tämä asia on kuitenkin vielä valtion elimissä keskeneräisenä.

Paikallisyjärjestötoiminta:

Paikallisyjärjestöjen toiminta on entisestään vilkastunut. Maassamme parhaillaan ratkaisuvaiheessa olevat kansantaloudelliset kysymykset ovat olleet erittäin vilkkaan kokoustoiminnan kohteena paikallisyjärjestöissämme. SAK:n edustajia on ollut alustajina 58. ammatillisen paikallisyjärjestön kevätkokouksessa ja 64. ammatillisen paikallisyjärjestön syyskokouksessa. Lisäksi ammatilliset paikallisyjärjestöt ovat järjestäneet lukuisasti eri puolilla maata ylimääräisiä luento- ja neuvottelutilaisuuksia. Lisäksi ovat paikallisyjärjestöt järjestäneet alueellisia neuvottelupäiviä, joissa ovat SAK:n edustajat käyneet luennoimassa. Alueellisia neuvottelupäiviä on pidetty viidellä eri alueella.

Paikallisyjärjestöjen perinteelliset valtakunnalliset neuvottelupäivät pidettiin syyskuun 9.—10. päivinä Kil-

javan Ammattiyhdistysopistossa ja niille osallistui yli 250 osanottajaa maamme eri puolilta paikallisyjärjestöissä aktiivisesti toimivia henkilöitä ja joista osa oli valittu paikallisyjärjestöjen naisjaostojen ja nuorisosaos-

jen kauden Ammattiyhdistysten paikallisyjärjestöjen uusien sääntöjen käsitönnöton edistämiseksi. SAK:n toimimista annettu useita lausuntoja ja pidetty kokouksissa niitä selvittämässä. Kokouksissa ammatillisten paikallisyjärjestöjen sääntöjen 2 §:n muuttaminen päätettiin ja 3 §:n 2

momentin muuttaminen säännöissä, jotka ovat olleet käsitönnötyin kohteina. Järjestöosaston toimien suorittettu kaksi eri kertaa kuluksen vuoden aikana tiedusteluja ammatillisilta paikallisyjärjestöiltä, miten ne ovat ottaneet käyttöön uudet Ammatillisten Paikallisyjärjestöjen mallisäännöt. Vastauksensa tiedusteluihinne ovat antaneet 72 ammatillista paikallisyjärjestöä.

Järjestövaliokunnan toimesta on lähetetty kiertokirje SAK:n ammatillisille paikallisyjärjestöille, jossa selvennetään niiden suhteita työtaistelutoimenpiteisiin.

Molempien SAK:n Hämeenlinnassa toimivien paikallisyjärjestöjen aloitteesta SAK:n järjestövaliokunta on asettanut työryhmän Hämeenlinnan ammatillisen paikallisyjärjestötoiminnan eheyttämiseksi ja työryhmän jäseniksi järjestövaliokunta on valinnut Elsa Aaltosen ja Arne Etelän.

AE-toiminta:

KK:n järjestöosaston järjestämissä AE-kampanjoissa, joita on pidetty yli 400 eri puolilla maata ja joissa on osanottajia ollut yli 12 000, on ollut myöskin SAK:n edustajia luennoimassa mukana.

SAK:n koulutuskampanja:

SAK:n koulutusjaosto on järjestänyt eri puolilla maata alueellisia opintokampanjatilaisuuksia yhteensä n. 100 tilaisuutta, joissa on ollut yhteensä 2 200 osanottajaa. Näissä tilaisuuksissa ovat myöskin SAK:n jär-

jestöosaston toimitsijat olleet luennoimassa.

Työväenlehtikampanja:

SAK:n työväenlehtitoimikunta on järjestänyt työväenlehtikampanjan maassamme ja näitä tilaisuuksia on pidetty lukuisasti joka puolella maamme ja näissä on myöskin SAK:n järjestöosaston toimitsijat olleet luennoimassa mukana.

Muu luentotoiminta:

Eri kouluissa järjestettävät ammattiyhdistysliikettä käsittävät luennot ovat jatkuvasti lisääntyneet. SAK:n edustajia on säännönmukaisesti käynyt luennoimassa ammattikouluissa, ammatillisissa kurssikeskuksissa yms. tilaisuuksissa.

Lopuksi:

SAK:n asema työmarkkinajärjestönä on entisestään vahvistunut ja

yhä uusien alojen työntekijöitä ja -henkilökuntaa on ollut tiedustelussa mahdollisuuksia järjestäytyä SAK:n piiriin. Merenkulkuala on edelleen vahvistunut järjestökentäsämme sen jälkeen kun vuoden 1972 aikana Suomen Laivanpäälystöliitto r.y. järjestäytyi SAK:n piiriin. Useiden eri toimialojen henkilökunnan kanssa ovat järjestäytymiskeskustelut vielä kesken.

Järjestörakenteemme pitäisi olla mahdollisimman selvä kaikkien eri alojemme kesken ja lisäksi sen pitäisi olla riittävän selvä myöskin toisten keskusjärjestöjen järjestämisrajojen suhteen. Kuluneen vuoden aikana on tehty päätöksiä ja ryhdytty toimenpiteisiin päästäksemme perusteellisesti selvittämään järjestörajoissamme vielä vallitsevia epäselvyyksiä mahdollisimman tehokkaalla tavalla.

Koulutusvaliokunnan toiminta

Vuoden 1972 aikana SAK:n koulutustoiminta laajentui aikaisempaan nähden merkittävällä tavalla. Opiskeluun osallistuneiden määrä lähes kaksinkertaistui sekä paikallisessa peruskoulutuksessa että ay-liikkeen opistoissa. Kehitykseen vaikuttivat luonnollisesti ne parannukset, joita työntekijäin opintososiaalisessa tuessa aikaansaatiiin UKK- ja HL-sopimusten yhteydessä. HL-sopimuksen koulutusta koskevassa osassa konkreettisina uudistuksina saatiin ammattiosastojen puheenjohtajille työnantajan tuki heidän osallistuessaan luottamusmiestoimintaan liittyviin koulutustilaisuuksiin enintään yhden kuukauden osalta. Edellytyksenä on, että he työskentelevät yrityksessä, jossa on vähintään 100 asianomaisen alan työntekijää ja että asianomaisessa ammattiosastossa on vähintään 50 jäsentä. Pohjolan Opiston kolmen kuukauden kurssista saatiin korvauksen piiriin yksi kuukausi, jolloin edellä esitetyt puheenjohtajien tukea koskevat edellytykset koskevat myös luottamusmiehiä. Sopimus sisälsi myös eräitä muita määräyksiä.

Kertomusvuoden aikana valmistuivat lopullisesti kaikki peruskoulutuksen kerhokurssiaineistot, jotka muodostavat pohjan ammattiyhdistysliikkeen järjestelmälliselle yleiskoulutuslinjalle. Kokonaan uusittuna saatiin jäsenistön käyttöön »Ammattiyhdistystiedon perusteet» ja uutena »Järjestö- ja kokoustiedon perusteet». Lisäksi vuoden aikana aloitettiin »Taloustiedon perusteiden» ja »Työlainsäädännön perusteiden» tarkistamistyö. Erilaiset työryhmät ovat pohtineet vuoden aikana myös opistojen kurssien sisällöllistä kehittämistä ja toimitsijöiden koulutusjärjestelmän ai kaanssaamista.

Koulutusjaoston työntekijät ovat oman tehtäväpiirinsä ohella osallistuneet myös ammattiyhdistysliikkeen ulkopuoliseen luentotoimintaan etupäässä eri tasoisissa kouluissa. Luennot ovat käsitelleet yleensä ammattiyhdistysliikettä ja sen toimintaa.

Toukokuun alkupuolella valiokunnalla oli vieraanaan unkarilainen ammattiyhdistysvaltuuskunta, joka tustui noin viikon ajan Suomen koulutusoloihin sekä ammattiyhdistysliikkeen omaan koulutustoimintaan. SAK:n koulutusvaltuuskunta teki myös vastavierailun Unkariin.

Koulutusvaliokunta on järjestänyt yleensä yhdessä TSL:n kanssa erilaisia tiedotus- ja neuvottelutalaisyksia toimialaansa liittyvissä kysymyksissä ammattiyhdistysliikkeen että koulutustyöntekijöille. Näiden lisäksi järjestettiin 6.—7.1. SAK:n opistojen opettajille ja liittojen koulutussihteereille neuvottelutalaisyksien tarkoituksena pohtia ammattiyhdistysliikkeen koulutuksen sisältöä ja tavoitteita. Toimitsijakursseja järjestettiin vuoden aikana seuraavasti: työlainsäädännön peruskurssi elokuussa, työlainsäädännön tulkintaseminaari syyskuussa ja talouspoliittinen kurssi kesäkuussa. Jokainen oli viikon pituinen.

Paikallinen koulutus

Paikallista koulutusta tapahtuu lähinnä kahdessa eri muodossa. Toisaalta on tunnettu jatkuvaa kiinnostusta ilta- ja viikonloppukursseja kohtaan ja toisaalta ylläpidetty opintokerhotoimintaa. SAK:n järjestelmällisen yleiskoulutuslinjan mukaisesti opintokerhomuotoiselle opiskelulle annetaan pääpaino siitä syystä, että opintokerho on joustava, taloudellinen ja oikein toteutettuna aktiiviva ja tehokas opiskelumuoto. Lisäksi

kerhokurssiaineistojen suorittaminen tulee olemaan edellytyksenä yhden kuukauden ja kolmen kuukauden kursseille pääsemiseksi. Perustiedot on hankittava paikallisesti. Opintokerho soveltuu siihen parhaiten. Opintokerhoaineiston laadulliseen kehittämiseen onkin tästä syystä paneuduttu. Kerhokurssien menekki vuoden 1972 aikana on ollut seuraavanlainen:

Peruskoulutuksen kerhokurssi-aineistot:

1. Ammattiyhdistystiedon perusteet.....	3 442 kpl
2. Järjestö- ja kokoustiedon perusteet.....	1 407 »
3. Taloustiedon perusteet.....	1 350 »
4. Työlainsäädännön perusteet.....	2 496 »
	<u>8 695 kpl</u>

Erikoisaineistot:

1. Luottamusmiestiedon perusteet.....	2 210 kpl
2. Yritysdemokratian perusteet.....	1 474 »
3. Työntutkimustiedon perusteet.....	738 »
	4 422 kpl
Yhteensä	13 117 kpl

Kaikkiaan »Ammattiyhdistystiedon perusteita» on opiskellut noin 20 000 jäsentä. Kerhokurssipakettien yhteismenekki ylittää 40 000 kappaleen ra-

jan. Kerhojen määrä oli opintovuonna 1971 — 1972 kaikkiaan 1 592 kappaletta. Nousua edellisvuoteen verrattuna oli tapahtunut jonkin verran. Ilmoittautuneista kerhoista oli valtionapua saavia yhteensä 1 346. Kerhoissa opiskeli 11 865 jäsentä. Valtionapukerhoissa opiskelijoita oli yhteensä 10 387, joista 6 171 oli miehiä ja 4 216 naisia. Ruotsinkielisiä ammattiyhdistyskerhoja oli vuoden aikana 59, joista kaikki saivat valtionavun. Näissä oli opiskelijoita 339, josta määrästä naisia 102 ja miehiä 237.

Opintokerhotoiminnan ohella erityisesti paikallisjärjestöt ovat suosineet koulutusmuotonaan erilaisia iltaja viikonlopputilaisuuksia. Ne ovat vaihdelleet sisällöllisesti melkoisestikin niin, että niiden suora niveltäminen ammattiyhdistysliikkeen varsinaiseen koulutusjärjestelmään on ollut vaikeaa. Tästä syystä SAK:n koulutusvaliokunnassa tehtiin päätös ryhtyä toimittamaan lyhytkursseille omaa koulutusaineistoa, jonka tarkoituksena olisi erityisesti opintokerhomuotoisen opiskelun tukeminen ja elävöittäminen. Perustettujen työryhmien tehtäväksi tuli laatia noin kuudelle tunnille ajoitettuja opetuspaketteja seuraavista aiheista: työlainsäädäntö, luottamusmiestietous, järjestö- ja kokoustietous, talouspolitiikka ja ammattiyhdistystietous. SAK:n koulutusjaoston välityksellä paikallisjär-

KOULUTUSVALIO KUNTA

Jussi Pikkusaari	SAK (puheenjohtaja)
Pekka Kinnari	Merimies-Unioni
Raimo Kantola	VTY
Eugen Kaukolampi	KTV
Unto Luhtasaari	Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto
Eeva Hakala	Puuliitto
Antti Heikkilä	Metallityöväen Liitto
Risto Koskinen	Rakennustyöläisten Liitto
Aulikki Liukko	SAK (teknillinen sihteeri)
Pentti Järvinen	TSL (asiantuntijajäsen)
Leena Koljonen	SAK (asiantuntijajäsen)
Kirsti Palanko-Laaka	SAK (asiantuntijajäsen)

SAK:n OPINTOKERHOT AMMATTILIITOITTAIN

	Opinto- kerhoja	Opinto- kerhoja	Opinto- kerho- tavoite
	1970-71	1971-72	1972-73
Metallityöväen liitto	202	272	381
KTV	150	207	290
Paperiteollisuudentyönt. liitto	119	198	278
Liikeliiitto_	44	96	135
SAK	56	92	129
Elintarviketyöläisten liitto	23	90	126
Tekstiili- ja Vaatetustyöväen liitto_	73	81	114
Kirjatyöntekijäin liitto	51	70	98
Sähköalan työntekijäin liitto	83	67	94
Puu liitto	30	52	73
Rautatieläisten liitto_	31	46	65
Puunjalostusteollisuustyöntekijäin liitto ...	33	45	63
AKT	22	39	55
Valtion viranhaltijain ja työntekijäin liitto	20	33	47
Kauppalaivaston huoltoneuvosto — Meri- mies-Unioni	60	31	44
Veturimiesliitto	17	31	44
Kemian Työntekijäin Liitto_	12	24	34
Lasi- ja Posliinityöväen liitto	9	17	27
Teknisten ja Erikoisammattien liitto	4	17	24
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan liitto ...	8	14	20
Valtion Työntekijäin liitto_	3	12	17
Maaseututyöväen liitto	10	10	14
Rakennustyöläisten liitto_	17	10	14
Kumi- ja Nahkatyöväen liitto_	2	8	12
Postiliitto	8	7	11
Kiinteistötyöntekijäin liitto_	4	4	6
Tekstiililaitosmiesten liitto	1	4	6
Ilmailualan Unioni	1	4	6
Jalometallityöntekijäin liitto	6	3	5
Mielenterveys- ja kehitysvamma-alan liitto	3	3	5
Nahka- ja kumialojen ammattiliitto_	-	2	3
Tullimiesliitto	2	1	2
Toimittajaliitto	1	-	1
VTY	1	-	1
Yhteensä	1 106	1 592	2 244

jestöt voivat tilata myös muuta erikseen sovittua aineistoa, esim. työturvallisuudessa ja eläkekysymyksissä., Koulutusjaoston piirissä tehdään lisäksi aineisto yritysdemokratiasta.. Jokaista valmistuvaa lyhytkurssipakettia voi tilata suoraan SAK:n koulutusjaostolta, joka välittää tarvittaessa opintoillan järjestäjälle myös luennoitsija-vetäjän. Koulutusjaosto tukee luennoitsijakysymyksissä ensi-

sijaisesti nyt niitä paikallisjärjestöjä, jotka opiskelevat ilta- ja viikonlopputilaisuuksissaan uusia kuuden tunnin opetuspaketteja.

Syyskauden aikana koulutusvaliokunta toimeenpani paikallisjärjestöjen keskuudessa opintokampanjan eräänlaisena AE-yhteistyönä. Tarkoituksena oli kampanjan aikana kiinnittää jäsenistön huomio paikallisen koulutustyön ongelmiin ja siinä eri-

tyisesti opintosihteerikysymykseen. Tilaisuuksia järjestettiin kaikkiaan yli sadalla paikkakunnalla. Näiden yhteinen osallistujamäärä oli noin 2 200 henkilöä. Vuoden loppuun mennessä opintosihteereitä oli ammattiosastoissa 1 696 ja paikallisjärjestöissä 75.

Opintosihteeriverkosto pyritään saamaan kaikki paikallisjärjestöt käsittäväksi. SAK:n koulutusvaliokunta järjesti ensimmäiset valtakunnalliset paikallisjärjestöjen opintosihteerien neuvottelupäivät 25.—26.11., jolloin mukana oli kaikkiaan 43 suomen- ja ruotsinkielistä jäsentä. Liittojen vastaava koulutustyö tapahtuu yhteistyössä Työväen Sivistysliiton kanssa ja on paljon tätä laajempaa.

KOULUTUS SAK:N OPISTOISSA

Ammattiyhdistysopisto

Työvuonna 1972 Ammattiyhdistysopistossa opiskeli yhteensä 2 815 jäsentä. Kurssien määrässä tapahtui edellisuuteen verrattuna nousua. Vuoden kuluessa järjestettiin yhteensä 88 erillistä kurssia, jotka jakaantuivat opiskelijamääriltään ja pituudeltaan seuraavasti:

Kurssien pituus	Kurssien lukumäärä	Oppilas- määrä
1 viikko	64	2 124
2 viikkoa	14	358
10 päivää	2	32
3 viikkoa	1	39
1 kuukausi	6	222
7 kuukautta (vuosikurssi)	1	40
Yhteensä	88	2 815

Pääpaino on edelleen ollut viikon ja kahden viikon kestäväillä luottamus- mieskursseilla ja niillä kursseilla, jotka oikeuttavat työnantajan tuen saannin.

Ammattiyhdistysopiston esimiehenä ja johtokunnan puheenjohtajana on kertomusvuonna toiminut Jussi Pikkusaari. Opiston johtokunnassa ovat olleet seuraavat henkilöt varsinaisina jäseninä: Antti Heikkilä, Heikki Mäenpää, Raimo Kantola, Eugen

Kaukolampi, Pekka Kinnari, Risto Koskinen, Holger Nieminen, Jussi Pikkusaari ja opiston rehtori Emil Strand. Varajäseninä ovat olleet Veikko Behm, Matti Haapakoski, Eeva Hakala, Pekka Heinonen, Viljo Järvinen, Unto Luhtasaari, Irene Yrjälä ja Unto Rautiainen. Ulkopuolisena asiantuntijajäsenenä johtokunnassa on ollut Isma Mäkinen KSL:sta. Opiston johtajana on toiminut Emil Strand, apulaisjohtajana Seija Strand ja opettajina Pentti Aho, Arvo Santonen (31.8. saakka), Kalle Pirttijärvi, Tellervo Koivisto (31.7. saakka), Raimo Kärkkäinen, Kaarina Saarinen, Pekka Ahmavaara, Heikki Lappalainen, Sirpa Nurmi ja Pirjo Ala-Kapee.

Pohjolan Opisto

Työvuonna 1972 Pohjolan Opistossa opiskeli 860 jäsentä yhteensä 31 kursilla. Pituudeltaan ja osanottajamääriltään ne jakaantuivat seuraavasti:

Kurssien pituus	Kurssien lukumäärä	Oppilas- määrä
1 viikko	27	746
1 kuukausi	2	50
3 kuukautta (pääkurssi)_____	2	64
Yhteensä	31	860

Myös Pohjolan Opiston toiminnassa pääpaino on ollut viikon kestäväillä kursseilla. Opiston pääkurssina on ollut kaksi kertaa vuodessa pidettävä kolmen kuukauden koulutusjakso.

Pohjolan Opiston esimiehenä ja johtokunnan puheenjohtajana on ker-

tomusvuonna toiminut Jussi Pikku-saari. Opiston johtokunnassa ovat olleet varsinaisina jäseninä seuraavat henkilöt: Arvo Kreivillä, Irene Yrjälä, Eelis Aikio, Unto Luhtasaari, Antti Heikkilä, Viljo Järvinen, Juhani Hietanen, Jussi Pikkusaari ja opiston rehtori Markku Säiniö (15.7. saakka) ja Pentti Öhman (17.7. lähtien). Varajäseninä ovat olleet Jan Furstenborg, Jouko Möttönen, Eeva Hakala, Pauli Nieminen, Sole Halme, Tuulikki Kanisto, Unto Rautiainen ja Alvar Lankila. Opiston johtajana on toiminut Markku Säiniö (15.7. saakka) ja Pentti Öhman (15.7. lähtien). Apulaisjohtajana on ollut Anna-Liisa Vesterinen sekä opettajina Tauno Kolari, Riitta Partinen ja Veli-Pekka Anttila.

Koulutuspolitiikka

Koulutusvaliokunta on joutunut suuntaamaan yhä enenevää huomiota yhteiskunnan yleisiin koulutuspoliittisiin kysymyksiin. Samoin on SAK:n toimiston koulutusjaoston työntekijöiden työmäärästä yhä suurempi osa suuntautunut niihin. Kuitenkaan ei voimavarojen rajoittuneisuuden vuoksi ole kyetty paneutumaan riittävän syvästi läheskään kaikkiin tärkeisiin koulutusaloihin, -tarpeisiin ja -ongelmiin.

Ammattiyhdistysliikkeen oman koulutustoiminnan edellytysten parantamisen kannalta on tes-politiikka tullut keskeiseen asemaan. HL-sopimuksessa saatiin joitakin lisäyksiä työnantajan tukeen, joka koskee ammattiyhdistysliikkeen kursseille osallistuvia työntekijöitä. Kertomusvuoden keväällä pyrittiin Ammattiyhdistysopiston työohjelmaa muuttamaan niin, että opisto voisi järjestää kurseja myös Nurmijärven kunnan ulkopuolella sijaitsevilla vuokratiloissa. Valtioneuvosto ei kuitenkaan hyväk-

synyt tähän tähtäävää anomusta pitkän suunniteltua menettelyä kansanopistolainsäädännön vastaisena. Sen sijaan ko. kurseja varten saatiin 200 000 markan suuruinen erillismääräraha valtion tulo- ja menoarvioon vuodelle 1973.

Kertomusvuoden aikana valmistettiin koulutusvaliokunnassa SAK:n antamat lausunnot ja vastaukset seuraavista mietinnöistä ja kyselyistä: Yrittäjäkoulutuskomitean mietintö, Aikuiskoulutuskomitean I osamietintö, Valtion kansansivistyslautakunnan opintokeskuslakiluonnos ja Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön palkallisen koulutusvapaan käsittelyä ILO:n työkonferenssissa 1973 koskenut kysely. Koulutusvaliokunta jätti Ammattikasvatushallitukselle kirjelmän, jossa esitettiin ammattiyhdistys- ja työmarkkinaopin opetuksen yhtenäistä järjestämistä kaikissa ammattikouluissa, ammatillisissa kurssikeskuksissa ja oppisopimuskoulutuksessa. Kirjelmä ja sen pohjalla käyty keskustelu johtivat Ammattikasvatushallituksen alaisen työryhmän asettamiseen laatimaan seikkaperäinen ehdotus asiasta. Koulutussihteeri antoi lausunnon korkeakoulujen hallinnon uudistuksesta Eduskunnan sivistyslakivaliokunnassa, jossa lausunnossa esitettiin koko korkeakoululaitoksen valtiollistamista, mies- ja ääniperiaatteen ulottamista myös laitoshallintoon ja todettiin, ettei hallituksen lakiesitys vielä toteuta työpaikkademokratiaa korkeakoulujen esitetyssä hallintovirastoissa. Koulutusvaliokunta yhtyi myöhemmin lausuntoon.

Koulutusjaostosta on osallistuttu mm. Aikuiskoulutuskomitean, Vuoden 1971 -koulutuskomitean, Ammattikurssiasiain neuvottelukunnan ja sen työjaoston sekä Ammattikasvatusterveystieteiden neuvoston ja sen ammattiopetuksen jaoston työhön.

Naisvaliokunnan toiminta

Ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostojen toiminnassa on kertomusvuoden aikana kiinnitetty erityisesti huomiota ammattiyhdistysnaisten lähiajan tavoiteohjelman selvittelyyn.

Sen ohella ovat ammattiyhdistysliikkeen yleiset tavoitteet ja ajankohdattaiset kysymykset olleet neuvottelutilaisuuksien ja opinnollisen toiminnan kohteina. Uusi kansanterveyslaki on herättänyt mielenkiintoa ja siitä ovat pitäneet luentoja useat sosialistisen terveysrintaman edustajat ja selvitellet lain aiheuttamia toimenpiteitä.

Ammatillisten paikallisjärjestöjen yhteyteen on kertomusvuoden aikana perustettu uusia naisjaostoja; niitä toimii eri paikallisjärjestöjen puitteissa kertomusvuoden päättyessä kuusikymmentä.

Naisjaostojen kokouksia ja ae-tilaisuuksia on järjestetty kolmekymmentäseitsemän: yleisiä valistus- ja luentotilaisuuksia viisikymmentäviisi, joihin osallistui 2 434 ammattiyhdistysnaista.

Ammattiyhdistysliikkeen piirissä suoritettava koulutustoiminta on laajentunut ja keskittynyt yhä enemmän erityiskysymysten opiskeluun. Ammattiyhdistysnaiset ovat osallistuneet kertomusvuoden aikana omien liittojensa järjestämille kursseille, samalla kun SAK:n naisvaliokunnan järjestämiä kursseja kohtaan on tunnettu aktiivista mielenkiintoa.

Naisvaliokunnan toimesta pidettiin kertomusvuoden aikana seuraavat kurssit: Sosiaalipolitiikan kurssi 1.2.—11.2.1972, osanottajia oli 20.

Järjestötehtävien kurssi 23.—28.4.1972, osanottajia oli 42.

Ylimääräinen järjestötehtävien kurssi 3.-8.9.1972, osanottajia 24.

Luottamusmieskurssi 1.—11.11.1972, osanottajia 45.

Lakitietoa naisille kurssi 12.—17.11.1972 osanottajia oli 45.

Kertomusvuoden aikana pidettiin paikkakunnallisesti kolme iltakurssia, joille osallistui 44 henkeä.

Ammattiyhdistysväen mielenkiinnon kohteina ovat olleet vuosittain pidettävät retkeilypäivät. Ensimmäiset pidettiin Pohjolan Opistolla elokuun 26—27 päivinä. Yli neljäsataa ammattiyhdistystoveria eri puolilta maata oli saapunut Pohjolan ammattiyhdistysväen juhlaan.

Kiljavan ammattiyhdistysopistolla syyskuun 2—3 päivinä pidetyille retkeilypäiville osallistui 700 henkeä.

Paikallisjärjestöjen naisjaostojen toimintasuunnitelmia laadittiin jo monien vuosien aikana hyödyllisiksi osoittautuneitten neuvottelupäivien aikana Kiljavan Kuntokeskuksessa syyskuun 19—20 päivinä. Kolmekymmentäkaksi jaostoa osallistui näille neuvottelupäiville.

Ammatillisten paikallisjärjestöjen yhteisille neuvottelupäiville syyskuun 9—11 päivinä oli neljäkymmentäneljä naisjaostoa lähettänyt edustajansa.

Näitten neuvottelupäivien eräänä aiheena oli ammattiyhdistysnaisten osuus ja toiminta ammattiyhdistysliikkeessä.

Kertomusvuoden aikana oli SAK:n naisvaliokunnan vieraana 4-henkinen ay-naisten valtuuskunta Saksan Demokraattisen Tasavallan vapaitten ammattiyhdistysten keskusliitosta. (FDGB). Valtuuskunnan johtajana oli DDR:n kansankamarin puhemieshistön ja FDGB:n hallituksen jäsen, sihteeri Margarete Müller, sekä valtuuskunnan muina jäseninä FDGB:n naisjaostojen johtaja Margerete Wnezel, joka niinikään on FDGB:n hallituksen jäsen sekä Elisa Schlosser, joka toimii Teltowin elektroonisista osia tuottavan tehtaan ammattiosaston puheenjohtajana ja on FDGB:n hallituksen jäsen. Valtuuskunnan tulkkina oli FDGB:n kansainvälisen osaston

työntekijä Hiltrud Friz.

Valtuuskunta tutustui tehtaisiin, sosiaaliin laitoksiin, ammattikouluihin ja ammattiyhdistysnaisten toimintaan Helsingissä, Salossa, Valkeakoskella ja Tampereella. Ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostot suunnittelivat vierailuohjelman Salossa ja Tampereella ja toimivat vieraanvaraisina emäntinä. Valkeakosken ammatillinen paikallisjärjestö järjesti tehdaskäynnin ja tehdas puolestaan osoitti kesti-huomaavaisuuttaan.

Yleisenä toteamuksena ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostojen toiminnasta on korostettava erilaisten tilaisuuksien vaihtoehtojen tärkeyttä oppinnollisen vireyden herättämiseksi, ammatillisen järjestäytymisen merkityksen selvittämiseksi ja yhdistystoiminnan tarjoamaa vaihtelua työelämän yksitoikkoisuudelle.

NAISVALIOKUNTA

Helvi Raatikainen
Irene Yrjälä
Kirsti Ryynänen
Anna-Liisa Saarela
Ebba Keskinen
Helvi Heinonen
Kaarina Kari
Elli Eerola
Vieno Hämäläinen

SAK (puheenjohtaja)
Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto
Elintarviketyöläisten Liitto
Rakennustyöläisten Liitto
(Liiketyöntekijäin Liitto)
(KTV)
Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto
(Metallityöväen Liitto)
SAK (sihteeri)

Nuorisovaliokunnan toiminta

SAK:n nuorisovaliokunnan keskeiseksi tehtäväksi kuluneen toimintakauden aikana muodostui ay-liikkeen oman nuorisopolitiikan edelleen kehittäminen ja siitä vastaaminen. Nuorisotyön pääpaino kohdistettiin nuorten työläisten peruskoulutuksen järjestämiseen, nuorisoa koskevien yhteiskunnallisten kysymysten edistämiseen työehtosopimus- ja lainsäädäntöteitse. Keskeisenä toimintamuotona pidettiin yhteistyön lujittamista työväenliikkeen poliittisten nuorisojärjestöjen, ammattikoululaisten, opiskelijoiden kanssa. SAK:n nuorisovaliokunta toimi työläisnuorison kansainvälisen yhteistyön kehittämiseksi osana ay-liikkeen kansainvälistä toimintaa.

SAK:n nuorisovaliokunta on kiinnittänyt toimikautena erityistä huomiota liittojen ja ammatillisten paikallisjärjestöjen harjoittaman nuorisotyön tehostamiseen. Kuluneen toimintakauden päättyessä oli paikallisjärjestöjen nuorisojaostoja toiminnassa 60 ja neljässätoista ammattiliitossa toimii nuorisojaosto.

Yhteiskunnan nuorisopolitiikan merkitys on ratkaisevasti kasvanut erityisesti uudistetun kunnallisen nuorisolainsäädännön seurauksesta. SAK:n nuorisovaliokunta on pitänyt yhteyksiä valtion nuorisoneuvostoon sekä kuntatasolla nuorisotoimistoihin. SAK:n nuorisovaliokunnan edustaja nimitettiin toimintavuoden alussa valtion nuorisoneuvoston jäseneksi.

Kurssit

Nuorisovaliokunnan toimesta järjestetyt nuorisokurssit pidettiin 19.—24.3.72 Pohjolan Opistolla ja 19.—24.11.72 Kiljavalla. Nuorisokurssin keskeisinä aiheina oli ay-tiedon perus-

teet, luottamusmiestiedon perusteet, työlainsäädännön perusteet, sekä nuorten työntekijäin työsuhte- ja suojelukysymykset.

Neuvottelutilaisuudet

Nuorten valtakunnalliset neuvottelupäivät pidettiin Kiljavalla 15.—16.1.72, 28.—29.4.72 ja 21.—22.10.72. Neuvottelupäivien aiheena oli nuorisoa koskevat tes-kysymykset, nuorten työsuojelukysymykset ja ajan-kohtaiset järjestöpoliittiset asiat.

Leirit

SAK:n nuorisovaliokunnan koulutusleiri pidettiin yli sadan osallistujan voimalla Ylöjärvellä Väinö Voionmaan Opistolla 25.6.—1.7.72. Koulutusleiristä muodostui tehokas koulutusmuoto ja eri ammattialojen nuoria yhdistävä tapaaminen.

SAK:n retkeilypäivät pidettiin nuorisovaliokunnan toimesta 5.—6.8.72 Hämeenlinnan Kipinäniemessä. Perinteisen lentopalloturnauksen lisäksi sisältyi ohjelmaan seminaarit ja työväenkuultuuri-ilta.

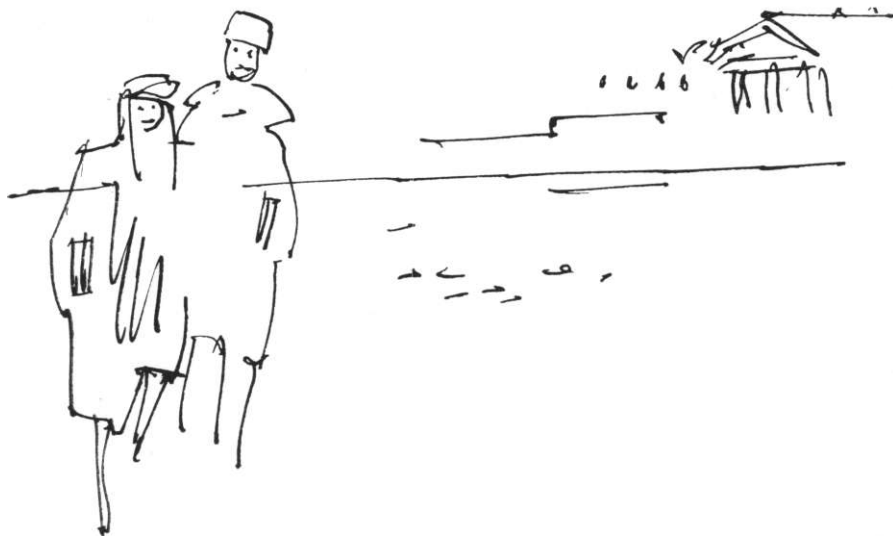
Kansainvälinen toiminta

SAK:n nuorisovaliokunta osallistui laajaan Euroopan Nuorison Turvakonferenssiin (NETK), joka pidettiin 26.—20.8.72 Helsingissä.

SAK:n nuorisovaliokunnan edustajat olivat mukana kansainvälisessä työläisnuorisotapaamisessa, joka pidettiin 10.—15.11.72 Moskovassa. Tapaamiseen osallistui 115 maan nuorisoesustajaa.

SAK:n nuorisovaliokunnan vieraana oli 16.—29.7.72 Saksan Liittotasaval-
lan ammattijärjestön DGB:n nuorisovaltuuskunta.

Nuorisovaltuuskunta on pitänyt toimintakauden aikana hyviä yhteyk-

siä pohjoismaitten, Neuvostoliiton, DDR:n, Saksan Liittotasavallan, Unkarin ja Ranskan ammattijärjestön nuorisovastaaviin.

SAK:n nuorisovaliokunta on ottanut osaa Nuorison ja Ylioppilaiden Festivaalivalmisteluihin sekä toiminut Vietnamin kansan puolesta käytävässä solidaarisuustyössä.

Yhteistyö

SAK:n nuorisovaliokunta ja vasemiston poliittiset nuorisojärjestöt ovat esiintyneet yhteisesti työehtosopimustavoitteiden ja nuorisopoliittisten asioiden edistämiseksi. SAK:n nuorisovaliokunta ja Ammattikoululaisten Liitto järjesti yhteistyössä neljä ay-seminaria ammattikoululaisille.

Suomen Nuorisotyöntekijäin Liitto ja SAK:n nuorisovaliokunta järjesti

yhteistyössä kuntien nuorisotyöntekijöille ay-seminarin 4.—5.3.72 Kiljalla.

SAK:n nuorisovaliokunta on antanut nuorisoa koskevista asioista lausuntoja ja julkisia kannanmäärittelyjä.

Ammattiyhdistysliikkeen harjoittama nuorisopoliitiikka on kuluneen toimintakauden aikana saanut uusia ja entistä laajempia toimintamuotoja. Työläisnuorison kiinnostus ay-liikkeen nuorisotyöhön on kasvanut. Tämä on merkinnyt ammattiyhdistysliikkeen toiminnan vilkastumista ja uusien jäsenten tietoista toimintaa järjestön työssä.

Kuluneen toimintakauden aikana on luotu toiminnallinen ja järjestöllinen pohja tehokkaan nuorisopoliitiikan perustaksi ay-liikkeessä.

NUORISOVALIOKUNTA

Ari Kekkinen

Timo Ronkainen

Timo Sandberg

Matti Puumalainen

Pentti Levo

Lauri Karppinen

Aimo Karhu

Lauri Ihalainen

Sulo Hentula

Tauno Salama

Kemian Työntekijäin Liitto (puheenjohtaja)

Metallityöväen Liitto

Metallityöväen Liitto

Liiketyöntekijäin Liitto

Kirjatyöntekijäin Liitto

Rakennustyöläisten Liitto

Puuliitto

SAK (sihteeri)

TSL (asiantuntijajäsen)

KUK (asiantuntijajäsen)

Ruotsinkielisen jäsenistön toiminta

SAK:n ruotsinkielinen sihteeristö on kokoontunut toimintavuoden aikana 8 kertaa.

Sihteeristön sihteerinä on toiminut toimitsija Risto Laakkonen ja 1.11. alkaen Kurt Gustafsson.

Sihteeristön kokouksiin on osallistunut huomioitsijoina: Palkkatyöläisen toimitussihteeri Kaj Bärlund ja 20.3. lähtien Tom Saxén, KK:n tiedotussihteeri Tom Saxén ja hänen siirrettyään SAK:n palvelukseen, Rolf Johansson. Sihteeristön ja TSL:n ruotsinkielisen sihteeristön välinen yhteistyö on johtanut kolmen kirjekurssin laatimiseen. Ne on nyt käännetty ruotsinkielelle. Ne ovat: Ammattiyhdistystiedon peruskurssi, luottamusmiestiedon kurssi ja työlaissäädäntökurssi.

Ammattiyhdistysopiston johdolla on järjestetty seuraavia kursseja: 30.1.—11.2. työturvallisuuden jatkokurssi, 27.2.—3.3. työturvallisuuden peruskurssi, 26.3.—31.3. luottamusmiestiedon peruskurssi, 16.4.—21.4. puheenjohtaja-, sihteeri- ja taloudenhoitajakurssi, 16.4.—28.4. kuukauden luottamusmiestiedon kurssi (I osa), 4.6.—16.6. kuukauden luottamusmiestiedon kurssi (II osa), 30.7.—12.8. skandinaavinen kesäkoulu, 12.11.—17.11. työturvallisuuden peruskurssi. Skandinaavisessa kesäkoulussa oli

40 osanottajaa, joista 18 edusti muiden Pohjoismaiden veljesjärjestöjä. Merkille pantavaa on, että myös Islanti lähetti edustajansa.

Ruotsinkielisille kursseille osallistui kaikkiaan 175 henkilöä. Kurskien vetäjinä ovat toimineet SAK:n ruotsinkieliset toimitsijat ja useimmat luennoitsijat ovat olleet sihteeristön jäseniä. Sihteeristö on järjestänyt toimintavuoden aikana myös useita alueellisia ja paikallisia viikonloppukursseja ja luentotilaisuuksia. Yhteensä noin 600 jäsentä on osallistunut erilaisiin koulutustilaisuuksiin.

Sihteeristön toiminta-alueella toimii 14 paikallisyjärjestöä, joiden kokouksiin sihteeri on osallistunut.

Sihteeristö on käynyt neuvotteluja muiden järjestöjen kanssa, jotka toimivat ruotsinkielisen vähemmistön oikeuksien ja informaatiotarpeen tyydyttämisen puolesta. Ruotsin LO on tukenut sihteeristön toimintaa materiaalin ja luennoitsijain muodossa. Luennoitsijoista mainittakoot toim. Hjalmar Rantanen ja järj.siht. Klas Pettersson.

SAK:n ruotsinkielistä sihteeristöä TSL:n ruotsinkielisessä sihteeristössä ovat edustaneet Ahti Fredriksson, Tom Saxén (pj.), Risto Laakkonen/ Kurt Gustafsson.

RUOTSINKIELINEN VALIOKUNTA

Ahti Fredriksson
Harry Fredriksson
Ingmar Blom
Sigurd Norrmén
Jan Furstenborg
Jarl Sund
Reijo Hyytiä
Bo Axel Gustafsson
Kurt Gustafsson

SAK (puheenjohtaja)
Maaseututyöväen Liitto
Rakennustyöläisten Liitto
KTV
Liiketyöntekijäin Liitto
Elintarviketyöläisten Liitto
Kemian Työntekijäin Liitto
Metallityöväen Liitto
SAK (valiokunnan ulkopuolinen sihteeri)

Työehtosopimustoiminta

Työehtoasiainvaliokunta kokoontui vuoden aikana 12 kertaa. Alkuvuodesta olivat esillä työehtosopimustavoitteet uuden työehtosopimuksen solmimiseksi. Tavoitteista tärkeimpiä olivat lainsäädännölliset erillisuudistukset, palkkavakuutusrahasto ja konkurssimenettelyn uudistaminen, liikennelupolitiikka, vahingonkorvausjärjestelmän uudistaminen, oikeusturvan parantaminen sosiaalivakuutusta koskeissa asioissa, erorahan kehittäminen sekä luottamusmies- ja irtisanomissuojasopimuksen uudistamista koskevat seikat.

HL-sopimuksessa toteutuivat valiokunnan tavoitteista ehdotus toimikunnan asettamisesta tutkimaan palkkasaatavien turvaamista konkurssimenettelyssä sekä määräykset erorahan kehittämisestä.

Paikkakuntakalleusluokituksen uudistus ja lomapalkkasopimuksen uudistaminen ovat myös olleet esillä.

Valiokunta on antanut lausuntoja eri viranomaisille. Erilliskysymyksinä on ollut useita sopimusrajakiistoja.

Paikkavastaavien kokoukset

Vuoden ensimmäinen paikkavastaavien neuvottelukokous järjestettiin Kiljavalla 17.1.1972. Kokouksessa keskusteltiin lähinnä tulevan työehtosopimusratkaisun peruslinjoista.

Toinen paikkavastaavien kokous pidettiin syksyllä 17.10.1972 niinikään Kiljavalla. Kokouksessa käsiteltiin talous-, sosiaali- ja työehtosopimuspoliittisia näkymiä.

Muut kokoukset

Työehtoasiainvaliokunta on järjestänyt 21.11.1972 SAK:n valiokuntien puheenjohtajien ja sihteerien yhteiskokouksen, jossa käsiteltiin keskus-

järjestön työehtosopimuspolitiikkaa ja valiokuntien keskinäistä yhteistyötä.

Työehtosopimukset

Keskusjärjestöt suosittelivat jäsenistölleen, että 31.3.1972 päättyvät työehto- ja palkkasopimukset uudistetaan ennen niiden voimassaolon päättymistä ajanjaksoksi 1.4.1972 — 31.3.1973 ns. HL-sopimuksen periaatteiden mukaisesti. Tästä keskitetystä työehtoratkaisusta HL-sopimuksesta irtisanoutuivat Elintarviketyöläisten Liitto, Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto, Ilmailualan Unioni, Rakennustyöläisten Liitto, Kirjatyöntekijäin Liitto, Toimittajaliitto ja Puuliitto. HL-sopimuskautta on arvioitu tämän vuosikertomuksen talouspoliittisessa osassa.

Arkipyhäjärjestelyä koskeva jatkosopimus allekirjoitettiin STK:n ja SAK:n välillä 3.1.1972.

LK:n, Työehtoliiton ja SAK:n välinen ansiotasotilastoja koskeva yhteistyösopimus allekirjoitettiin 27.3.1972.

Rationalisointitoimintaa koskeva sopimus allekirjoitettiin 18.3.1972 STK:n ja SAK:n välillä. LK:n ja SAK:n välinen rationalisointisopimus allekirjoitettiin 17.5.1972.

LK ja SAK allekirjoittivat 7.4.1972 sopimuksen työterveydenhuollon kehittämisestä.

Keskusjärjestöjen asettama vuosilomatoimikunta sai työnsä valmiiksi 21.2.1972.

STK:n ja SAK:n välisen suojavaatetusta tutkineen työryhmän mietintö valmistui 23.2.1973.

Työsuojelutyön yhteistoimintasopimus eri keskusjärjestöjen välillä allekirjoitettiin 8.12.1972.

STK:n ja SAK:n välinen suositus alkoholi- ja huumeaineiden haittatekijöiden vähentämisestä työelämässä

annettiin 19.12.1972.

Virkaehtopuolella solmittiin valtion yleinen virkaehtosopimus, tehtiin työaikasopimus sekä eräitä erityisaloja koskevia sopimuksia. Nimettiin komitea selvittämään yksityisten valtionapulaitosten ja yhteisöjen neuvottelu-, sovittelu- ja sopimusjärjestelmää.

Työtaistelut

Tilastokeskuksen kokoamien tietojen mukaan vuonna 1972 oli 849 työtaistelua, edellisvuonna 838. Viime vuoden työtaisteluihin osallistui 240 000 työntekijää ja menetettyjä työpäiviä oli 73 000. Edellisenä vuonna työpäivien menetys oli lähes kuu-sinkertainen, nimittäin 2,7 miljoonaa työpäivää. Tämä määrä johtui nimenomaan metallilakosta ja rakennusalan lakosta ja sulusta. Ilman näitä työtaistelulta vuoden 1971 menetykset olivat vain 158 000 työpäivää, mikä on kolmasosa vuoden 1972 menetyksistä.

Vuonna 1972 kuten edellisenäkin vuonna työtaistelut olivat lähes yksinomaan STK:n ja SAK:n jäsenliittoihin kuuluvien osapuolten välisiä. Yleisimpänä syynä työtaisteluun ilmoitettiin olevan palkkojen jälkeen jääneisyys (60.7 %), seuraavana olivat muut syyt (22.8 %) ja kolmantena tukitoimenpiteet (10.2 %).

Hintojen ja maksujen kehityksen riistäytyminen ennalta arvioituista puitteista on osaltaan vaikuttanut paikallisten työtaisteluiden syntyymiseen.

Suurin osa työtaisteluista tapahtui työehtosopimuksen voimassaolon aikana ja vain yhdellä työtaistelulla sadasta oli asianomaisen työmarkkinajärjestön suostumus. Vuonna 1972 lakot olivat lyhytaikaisia, pienehköjä ja paikallisia usein piste- ja istumalakkoja.

TYÖEHTO ASIAINVALIOKUNTA

Mikko Varis	SAK (puheenjohtaja)
Lauri Kuivanen	Metallityöväen Liitto
Olavi Dahl	KTV
Kunto Kaski	Liikelitto (varapuheenjohtaja)
Martti Veirto	Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto
Aapeli Lankinen	Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto
Karl Eriksson	Elintarviketyöläisten Liitto
Matti Ojala	Rakennustyöläisten Liitto
Edvin Kenraali	Puuliitto
Pentti Erkkilä	Maaseututyöväen Liitto
Sulho Viljanen	Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto
Jukka Sädevirta	SAK (valiokunnan ulkopuolinen sihteeri)
Pekka Morri	SAK (asiantuntijajäsen)
Ismo Luimula	SAK (asiantuntijajäsen)
Sulo Koskela	VTY (asiantuntijajäsen) (Rautatieläisten Liitto)

**SAK:n jäsenliittojen vuonna 1972 voimassaolleiden valtakunnallisten työehto
sopimusten lukumäärä**

Liitto	Työehtosopimusten luku
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.	16
Hotelli- ja ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.	3
Ilmailualan Unioni r.y.	2
Jalometallityöntekijäin Liitto r.y.	2
Järjestötoimitsijain Liitto r.y.	1
Kemian Työntekijäin Liitto r.y.	4
Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto r.y.	7
Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain Liitto r.y.	4
Liiketyöntekijäin Liitto r.y.	24
Metallityöväen Liitto r.y.	20
Nahka- ja Kumialojen ammattiliitto r.y.	7
Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.	5
Puuliitto r.y.	4
Rakennustyöläisten Liitto r.y.	18
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.	12
Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y.	5
Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.	7
Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.	5
Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.	11
Suomen Merimies-Unioni r.y.	11
Suomen Puunjalostusteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.	3
Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto r.y. ...	
Suomen Sähköalantyyöntekijäin Liitto» r.y.	14
Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto r.y.	1
Teknisten ja Erikoisammattien Liitto r.y.	7
Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto r.y.	2
Toimittajaliitto r.y.	—
<u>Yleinen Lehtimiesliitto r.y.</u>	<u>1</u>
Yhteensä	196

Oikeudellisen osaston toiminta

Oikeudellisen osaston tehtäväkenttä vuonna 1972 näyttää lukuina esitetynä seuraavalta:

SAK:n lausuntoja laadittu ...	12
jäsenliitoille annettuja lausuntoja	77
työtuomioistuinasioita (kantetut ja vastineet)	60
hallintoa koskevia	3
konkurssijuttuja	11
palkkasaatavien perimisiä	55
rikosasioita	11
siviilioikeudellisia asioita	22
vakuutusosastolle tehtyjä valituksia	7
lausuntopyyntöjä työneuvostolle	9
Osuuspankki Yhteistuen juttuja	2
	275

Tämän luettelon mukaiset jutut ovat lisääntyneet edellisestä vuodesta yhteensä kymmenellä prosentilla. Suurin lukumääräinen nousu on palkkasaatavajuttujen kohdalla; lisäys yli sata prosenttia.

Mainittujen juttutyyppejen ohessa osastolla on hoidettu monia muitakin tehtäviä. Osaston lakimiehet ovat osallistuneet SAK:n edustajina työ-lainsäädäntöä valmisteleviin valtion komiteoihin ja toimikuntiin jäsenenä ja sihteerinä. Samantapaista työtä on tehty työmarkkinajärjestöjen asettamissa työryhmissä. Lakimiehet ovat toimineet SAK:ta edustavina jäsenenä työneuvostossa ja vakuutusosastossa. Samoin SAK:n omissa valiokunnissa ovat lakimiehet olleet jäsenenä ja sihteerinä.

Ammattiyhdistysliikkeen koulutus-toimintaan oikeudellinen osasto on osallistunut siihen, että lakimiehet ovat toimineet luennoitsijoina opistoilla ja ay-väen kokouksissa ja olleet mukana opintokurssiaineistoja val-

mistettaessa.

Tärkeä, mutta-tilastojen ulkopuolelle jäävä osa toiminnasta on toimistossa tapahtuva neuvottelu ja puhelimitse annettava neuvonta juriidisissa asioissa.

Samalla kun osaston työvoima on lisääntynyt, ovat tehtävät lisääntyneet lukumääräisesti ja siten, että eteen on tullut uudentyyppisiä tehtäviä. On selvää, että nopeasti kasvava ammattiyhdistysliike on kiinnostunut siitä, minkälaista lainsäädäntöä maassa on, ja haluaa vaikuttaa oikeudellisiin asioihin palkkatyöväen eduksi. Tähän SAK:lla ja sen oikeudellisella osastolla on hyvät mahdollisuudet sillä edellytyksellä, että keskitytään tärkeisiin, koko ammattiyhdistysliikettä koskeviin asioihin. Näyttää välttämättömältä rajoittaa vastaanotettavien juttujen määrää lähinnä niiden laadun perusteella. Rutiiniluontoisten oikeusjuttujen hoitamista keskusjärjestön lakimiesten toi-

mesta on pyrittävä pääsemään.

Paras vaihtoehto olisi keskusjärjestöstä käsin katsottuna se, että suurimmat jäsenliitot palkkaisivat omia lakimiehiä. Pienemmät liitot voisivat tehdä sen useat yhdessä. Voimistu-

neella ammattiyhdistysliikkeellä olisi varmasti käyttöä sekä kenttätöitä tekeville liittojen lakimiehille että liittojen yhteisiä asioita hoitaville ja suunnittelutöitä tekeville keskusjärjestön lakimiehille.

Sosiaalipoliittiset kysymykset

Sosiaali- ja työsuojelujaoston toiminnan eräänä lähtökohtana kertomusvuonna oli HL-sopimukseen liittyvän sosiaalipaketin uudistukset. Sosiaalipaketti arvioitiin 1 %:ksi palkankorotuksesta, josta lomalisä muodosti 0,6 %, osaeläke 0,1 % ja sairausajan palkka 0,3 %. Sosiaalipakettiin liittyy kuitenkin useita kysymyksiä, joita on mahdoton mitata penneissä tai prosenteissa. Mitä merkitsee työntekijöille erorahajärjestelmän kehittäminen, lääkärintarkastusten laajentaminen ja tehostaminen, koulutustoiminnan lisääntyminen ja niin edelleen. Sosiaalipakettiin liittyi myös työmarkkinajärjestöjen laatima ehdotus työntekijän vuosilomasta annetun lain uudistamiseksi. Tämä merkitsee vuoden 1973 työntekijän palkkoihin 1,6 % lisäystä.

Sosiaalipakettiin sisältyi lomaltapaluuraha. Kesälomien yhteydessä saavat lomalta palatessaan työntekijät lomaltapaluurahan, jonka suuruus on 10 % vuosipalkasta.

Sairausajan palkan ns. karenssiaika laskettiin yhteen päivään, sairausajan palkka maksetaan kolmelta viikolta ja terveydenhuoltolain perusteella eristettäväksi joutuneille työntekijöille työnantajan tulisi maksaa palkka.

Työntekijän eläkelakia esitettiin muutettavaksi siten, että työeläkelain piiriin pääsemiseksi vaadittava 313 mk:n vähimmäisansio kuukaudessa alennettiin 170 mk:aan. Tämän muutoksen eduskunta hyväksyi vuoden vaihteessa. On pienituloisia palkkatyöntekijöitä esim. lehdenjakajia, jotka eivät tähän asti ole päässeet työeläkelakien alaisuuteen. Uudistuksen jälkeen hekin saavat työeläkettä.

Osaeläkejärjestelmää päätettiin esittää eduskunnalle. Työssä oleville työntekijöille, joiden työkuunto on

kuitenkin alentunut niin paljon, että se on aiheuttanut huomattavan ansiokyvyn menetyksen, maksettaisiin osaeläkettä. Tämän pohjalta hyväksyttiinkin osaeläke, joka astui voimaan vuoden 1973 alusta.

Asuntotuotannosta keskusjärjestöt totesivat, että asuntotuotannon, erityisesti vuokra-asuntojen tuotannon lisäämiseksi, on ryhdyttävä kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin.

Sosiaalipaketissa tehdyn sopimuksen mukaisesti neuvoteltiin työeläkelaitoksia edustavien yhteisöjen kanssa siitä, että asuntotuotantoon suunnattaisiin työeläkevaroja. Tämän perusteella on sovittu, että rakennuskauteen 1974—1975 ohjataan vuokra-asuntotuotantoon 160 milj. mk.

Erorahajärjestelmää kehitettiin. Mm. erorahan määrät nousivat ja LEL-aloilla työnantajan yhtäjaksoisesti vaadittava työsuhteen aika alennettiin 8 vuodesta 5 vuoteen.

Eräistä lääkärintarkastuksista laadittiin uusi sopimus. Uusien määräysten mukaan työnantaja on velvollinen korvaamaan ansionmenetyksen työturvallisuuslain edellyttämän tutkimuksen ajalta. Lisäksi työnantaja suorittaa korvauksen matkakuluista ja päivärahan, silloin kun työntekijä lähetetään työturvallisuuslain edellyttämää tarkastusta varten toiselle paikkakunnalle. Korvaukset suoritetaan asianomaisen alan työehtosopimuksen mukaisesti.

Työnantaja suorittaa myös korvauksen ansion menetyksestä sairauden toteamiseksi välttämättömän lääkärintarkastuksen ajalta. Jos tällaiseen lääkärintarkastukseen liittyy lääkärin määräämä röntgen- tai laboratoriotutkimus, ansionmenetyks korvataan myös niiden ajalta. Näiden tarkastusten ja tutkimusten osalta ei

työnantaja ole velvollinen suorittamaan korvausta matkakustannuksista eikä päivärahaa. Korvauksen suorittamisen edellytyksenä on, että työntekijä ei ole saanut vastaanottoaikaa työajan ulkopuolella.

Sosiaalipaketissa asetettiin myös työryhmiä. Työpaikkaruokailua käsittelevän työryhmän tehtävänä oli selvittää työpaikkaruokailun nykytilanne ja tehdä tarpeelliset esitykset toiminnan edelleen kehittämiseksi.

Suojavaatetusta käsittelevän työryhmän tehtävänä oli nykyistä yhteisemmän käytännön aikaansaamiseksi selvittää niitä periaatteita, jotka liittyvät työturvallisuuden ja terveyden kannalta tarpeellisen vaatetuksen hankkimiseen ja käyttämiseen.

Sosiaalipaketissa sovittiin myös siitä, että työmarkkinajärjestöt asettavat työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää mitä vaikutuksia erilaiset työt aiheuttavat ihmisen työkunnolle sekä voitaisiinko näin syntyvät haitat poistaa porrastamalla eläkeikää ammateittain.

Kaikkien näiden työryhmien tuli saada työnsä valmiiksi sopimuskauden aikana.

Jotta palkkasaatavia voitaisiin turvata konkurssissa, päätettiin asettaa toimikunta selvittämään kysymystä, jääkö konkurssien yhteydessä työntekijöiden palkkoja yleisesti maksamatta ja tapahtuuko palkkasaatavien maksamisessa konkurssiin luovutetuista varoista viivästyksiä.

SOSIAALIVALIOKUNNAN TYÖSTÄ

Valiokunta on kokoontunut vuoden 1972 aikana 30 kertaa.

Sosiaalivaliokunta on kokouksissaan käsitellyt erilaisia sosiaalipoliittisia kysymyksiä, esittänyt asioita edelleen työvaliokunnan ja hallituksen päätettäväksi sekä myöskin ottanut kantaa sosiaalipoliittisissa kysymyksissä.

Käsitellyistä asioista voidaan mainita seuraavia:

Työsuoja. Valiokunta asetti työryhmän neuvottelemaan teknillisten turvallisuusohjeiden uusimisesta ja ohjeet saatiinkin kertomusvuoden aikana uusituiksi. Liiketyönantajain kanssa saatiin aikaan sopimus turvallisuustyön kehittämisestä liikeläällä. Valiokunta teki ehdotuksen työsuojeluopiston perustamisesta ja naisten yötyökieltoihin liittyvät kysymykset olivat käsiteltävinä useissa kokouksissa.

Työpaikkaterveydenhuollosta sosiaalivaliokunnan kohdalla todettakoon, että liikeläällä solmittiin sopimus työpaikkaterveydenhuollon kehittämisestä. Työpaikkaruokailusta neuvoteltiin ja samoin solmittiin STK:n kanssa suositus alkoholin väärinkäytön haittavaikutuksien vähentämiseksi työelämässä.

Eläkeasiat ovat olleet valiokunnan työlistalla koko vuoden. Osaeläkeuudistusta käsiteltiin. Ammateittain porrastettu eläkeikä oli neuvottelujen alaisena. Samoin työeläkeuudistus, jonka mukaan työeläkkeiden karttumisprosentti nostettaisiin 1 %:sta 1 y2 %:iin, vähimmäiseläke 22 %:sta 33 %:iin ja yhteensovitusta kansaneläkkeiden kanssa uudistettaisiin. Jo eläkkeellä olevien työeläkkeiden vähimmäistaso korotettaisiin tässä yhteydessä 22 %:sta 25 %:iin. Työttömyyskassalakiin liittyvät asiat olivat vuoden aikana jatkuvasti esillä. Valiokunta valmisteli myös SAK:n eläkeohjesäännön uudistuksen.

Perhepolitiikka on nousemassa tärkeälle sijalle valiokunnan työssä. Vuoden aikana jätettiin mm. eduskunnal-

le, nuorisovalioikunnan kanssa esitys perheenperustamislainojen myöntämisestä nuorille aviopareille, lasten päivähoitokysymystä käsiteltiin sekä yötyön aiheuttamia haittoja lapsiperheissä. Äitiyssuojelun tehostamista suunniteltiin synnytyslomaa pidentämällä ja hoitoloman järjestämisellä sekä lapsiperheiden asumistuen parantamista.

Lausuntoja annettiin runsaasti komiteamietinnöistä. Mainittakoon työsuojelulaki uudistus, työterveyslaitoksen hallinto, lääkinnällinen kuntoutus, eläkeindeksitoimikunnan mietintö, työttömyyskorvausjärjestelmän hallinnan uudelleenjärjestäminen jne. Myös eduskunnan sosiaalivaliokunnassa käytiin ahkerasti antamassa lausuntoja.

SOSIAALIVALIOKUNTA

Matti Savola	SAK (puheenjohtaja)
Esko Tyvijärvi	Rakennustyöläisten Liitto
Paavo Hyvönen	Metallityöväen Liitto
Antti Hietanen	Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto
Simo Ström	Kemian Työntekijäin Liitto
Sulo Koskela	VTY
Aarne Koskinen	Kirjatyöntekijäin Liitto
Veikko Kansikas	SAK
Lauri Kaarisalo	SAK
Toivo Ranta	SAK (sihteeri)
Osmo Kaipainen	SAK (asiantuntijajäsen)
Tarja Halonen	- » -
Veikko Varjus	- » -
	KTV

Työsuojelu

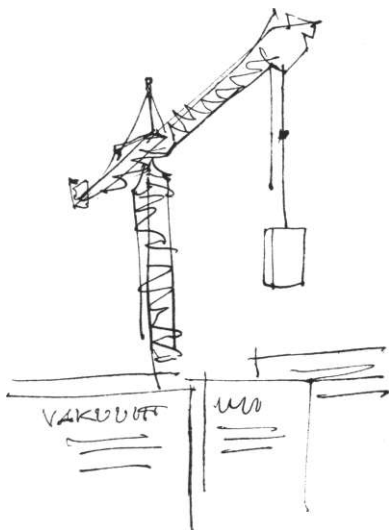
Vuoden 1972 lopussa oli Työturvallisuuskeskuksen rekisterissä 2 050 yritystä, joissa oli muodostettu sopimusten mukainen turvallisuusorganisaatio. Turvallisuustoimikuntia on huomattavasti enemmän, koska suurissa yrityksissä toimikuntia on useita. Turvallisuustoimikuntien jäseniä ja muita turvallisuusasiamiehiä oli rekisterissä 21 600. Jos näihin lukuihin lisätään vuoden 1972 aikana Vesi- hallituksen, TVL:n ja Posti- ja Lennätinlaitoksen piirissä perustetut toimikunnat, nousee työturvallisuussopimusten mukaisissa yhteistoimintaelimissä mukana olevien luku noin 28 000:een.

Vuonna 1971 solmittu työpaikka-terveydenhuollon kehittämistä koskevan sopimuksen jatkokehittelyä on hoidettu lähinnä Työsuojelun keskus- toimikunnan sekä Työturvallisuuskeskuksen toimesta. Lähinnä lääkäripula on aiheuttanut sen, että toiminta on päässyt vauhtiin jonkin verran odotettua hitaammin.

Kansanterveyslaki astui voimaan huhtikuun alussa 1972 ja antaa mahdollisuuden mm. kunnan ja työnantajan sopimukselle siitä, että työnantajan työpaikkaterveydenhuolto hoidetaan kunnan terveyskeskuksen toimesta. Kansanterveyslain mukana muutaman vuoden kuluessa toteutuva maksuton avosairaanhoito vähentää tarvetta järjestää työpaikoilla tavalista sairaanhoitoa, jolloin työpaikkaterveydenhuolto voi paremmin keskittyä varsinaiseen tehtäväänsä, työstä aiheutuvien terveyshaittojen torjumiseen ja näiden terveyshaittojen aiheuttamien sairauksien tai oireiden hoitamiseen. Aikaa myöten tultaneen maahamme saamaan lakisääteinen työpaikkaterveydenhuolto ottamalla tätä koskevat säädökset myös kansan-

terveyslakiin.

Edellisen vuoden aikana mietintönä jättäneiden toimikuntien, työsuojelulakitoimikunnan ja työsuojeluorganisaatiotoimikunnan mietintöjen pohjalta säädettiin eduskunnassa merkittäviä työsuojeluun liittyviä lakeja. Syyskuun alussa astui voimaan työsuojelun hallintolaki, joka uudisti työsuojeluorganisaation mm. muuttamalla sosiaali- ja terveysministeriön työosaston työsuojeluosastoksi ja tehostamalla sen organisaatiota. Syksyllä eduskunta hyväksyi myös työsuojelun valvontalain, joka vihdoin kumoaa astuessaan 1.1.1974 voimaan perin vanhentuneen, jo vuodelta 1927 peräisin olevan ammattientarkastuslain. Uusi laki tulee merkittävästi tehostamaan työsuojelun valvontaa an-

tamalla mm. työsuojeluviranomaisille huomattavasti aikaisempaa paremmat toimintaedellytykset ja mahdollisuudet puuttua ajoissa havaitsemiinsa epäkohtiin.

Vuonna 1972 asetettiin myös työsuojelukomitea uudistamaan vuodelta 1958 olevaa, perin tulkinnanvaraista ja pyöreää työturvallisuuslakia. Komitean on tarkoitus saada työnsä valmiiksi vuoden 1973 loppuun mennessä.

Vuoden aikana istui myös työterveyslaitostoimikunta, joka esitti Työterveyslaitoksen liittämistä muuttaman vuoden kuluessa sosiaali- ja terveysministeriön tai työsuojeluhallituksen alaisuuteen sekä yhtyen työterveyskomitean ehdotuksiin alueellisten työterveyslaitosten perustamista, ensi vaiheessa Ouluun ja sen jälkeen Tampereelle sekä myöhemmin Turkuun ja Kuopioon.

Työturvallisuuskoulutus kehittyi edelleen. Vuoden 1972 aikana koulutettiin viikon tai kauemmin kestäneillä perus- tai jatkokursseilla SAK:n kursseilla 980, Työsuojelu r.y:n kursseilla 346, STTK:n kursseilla 280 ja Työterveyslaitoksen kursseilla 231 henkeä eli yhteensä 1 837 henkeä. Voidaan todeta, että näillä kursseilla koulutettiin vuoden 1972 aikana yhtä monta henkilöä kuin vastaavilla kurs-

seilla aikaisempina vuosina yhteensä. Lisäksi vietiin läpi suuremmilla työpaikoilla muutamia viikon kursseja. Samoin aloitettiin työsuojeluviranomaisten tehostettu koulutustoiminta. Lyhyemmistä koulutustilaisuuksista mainittakoon kolmipäiväiset aluekohtaiset työturvallisuuskampanjat, joita järjestettiin kaksi, Lahdessa ja Vaasassa. Työalatoimikunnat ja Työturvallisuuskeskus järjestivät yhteistoiminnassa 17 työalatoimikunnan kurssia, jotka olivat 2—3 päivän pituisia. Lahden kampanjan mieskurssipäivien luku oli 1 800, Vaasan kampanjan 2 100 ja työalakohtaisten kurssien 3 400 eli yhteensä 7 300 mieskurssipäivää.

Työsuojelun keskustoimikuntaan ovat kertomusvuoden aikana kuuluneet seuraavat SAK:n edustajat: Ahti Fredriksson, Veikko Kansikas, Ari Kekkinen, Eugen Kaukolampi, Kauko Suhonen ja Simo Raivio.

Työsuojelu r.y:n hallituksessa ovat SAK:ta edustaneet Matti Savola ja Paavo Hyvönen.

Työterveyslaitoksen hallitukseen ovat SAK:n edustajina kuuluneet kertomusvuoden aikana Niilo Hämäläinen ja Helvi Raatikainen sekä työvaliokuntaan Osmo Kaipainen ja Matti Savola.

Teknillisen valiokunnan toiminta

SAK:n hallituksen apuelimenä toimiva teknillinen valiokunta kokoon-tui toimintavuonna 11 kertaa ja kä-sitteli mm. rationalisointikoulutuksen kehittämistä Ammattiyhdistysopistol-la, työntutkimustoimenpiteiden val-vontaan liittyviä kysymyksiä, kon-sulttiyhtiöiden toimintaa ja ergono-miatoiminnan tehostamista. Ergono-minen tarkastusohje työpaikoille ke-hitettiin yhdessä Työterveyslaitoksen kanssa. Edelleen on toimintavuotena toteutettu rationalisointisopimuksen asettamia velvoitteita ja kiinnitetty huomiota rationalisointisopimuksen valvontaan. Palkkaustekniikkaan liit-tyvien asioiden selvittelyyn valiokunta on joutunut myöskin paneutumaan. Valiokunnan toimesta on kiinnitetty valtiovallan huomiota työterveys- ja ergonomiakoulutuksen lisäämiseen suunnittelijoille annettavan teknisen koulutuksen yhteydessä. Asiaa koske-vat aloitteet on jätetty sekä Ammatti-kasvatushallitukselle että Opetusmi-nisteriölle yhdessä Työterveyslaitok-sen edustajien kanssa. Valiokunnan toimesta on pyritty järjestämään eri liittojen edustajille neuvottelupäiviä eri rationalisointitekniikkaan liitty-vistä kysymyksistä.

Valiokunnan toimintaan on liitty-nyt kirjekurssin valmistaminen luot-tamusmiehille työntutkimustoimin-nasta. Myöskin on pyritty antamaan apua liitoille työntutkimustoimenpi-teiden haittavaikutusten selvittelyssä.

Suurimman osan työstään valiokun-ta on keskittänyt SAK:n edustajako-kouksessa vuonna 1971 hyväksytyn ammattiyhdistysliike ja rationalisoin-riohjelman toteuttamiseen käytännös-sä. Tämän johdosta valiokunta on ollut yhteistyössä kaikkien niiden järjestöjen ja elinten kanssa, joilta on ollut saatavissa alan ammattitie-

toa ja jotka ovat edistäneet rationali-sointia työntekijäin etujen mukai-sesti.

SAK:n teknillisen valiokunnan toi-minta keskittyy seuraavan tavoite-ohjelman pohjalle:

1) Luottamusmieskoulutuksen jär-jestelyyn rationalisointiin liittyvissä kysymyksissä yhdessä SAK:n koulu-tusvaliokunnan kanssa.

2) Toimitsijoiden koulutuksen jär-jestelyyn rationalisointiin ja työntut-kimuksiin liittyvistä asioista. On jär-jestetty MTM-seminaareja sekä ylei-siä informaatiotilaisuuksia liittojen toimihenkilöille eri aiheista.

3) Koulutus- ja informaatiomate-riaalin valmistamiseen ja myöskin tämän kehittämiseen.

4) Työntutkimustoiminnan kehittä-miseen, jolloin on huomioitu lähinnä kokemusten vaihdon järjestely sekä kokemusten yhdistely ja käytäntöön soveltaminen.

5) Yhteistoiminnan kehittämiseen kansainvälisesti ja STK:n sekä Liike-työnantajani Keskusliiton kanssa ra-tionalisointisopimusten asettamien velvoitteiden mukaan.

6) Tavoiteohjelmaan myöskin kuu-luu yhteistyön kehittäminen eri kon-sulttiyhtiöiden kanssa.

7) Julkaisutoiminta, joka on liitty-nyt kokemuksiin ja kehittymistoimin-taan on osaksi myöskin teknillisen valiokunnan työtä.

8) Työehtosopimustoimintaan on myöskin kiinnitetty huomiota, jolloin on lähinnä lähdetty liikkeelle siitä, että rationalisointia koskevia työehto-sopimusmääräyksiä tulisi yhtenäistää liittojen työehtosopimuksissa ja tässä mielessä on pyritty ohjeiden ja avun antamiseen SAK:n jäsenliitoille.

TEKNILLINEN VALIOKUNTA

Into Mäkinen	Metallityöväen Liitto (puheenjohtaja)
Pertti Viinanen	Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto
Eero Lehtonen	Elintarviketyöläisten Liitto
Seppo Niemi	Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto
Viljo Järvinen	Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto
(Mauri Pessi)	(Rakennustyöläisten Liitto)
Edvin Kenraali	Puuliitto
Raimo Lindell	VTY
Teuvo Honkanen	SAK (sihteeri)
Raimo Kärkkäinen	Ammattiyhdistysopisto (asiantuntijajäsen)
Aarni Koskela	Työterveyslaitos

Tiedotus- ja julkaisutoiminta

SAK:n tiedotustoiminta oli kertomusvuoden aikana varsin vilkasta joutu- en ennen muuta siitä, että keskusjärjestön ja sen eri jäsenliittojen toiminnassa koettiin useita koko maan mittakaavassa merkittäviä tilaisuuksia.

Ulospäin suuntautuvassa tiedotus- toiminnassa pääpaino oli edelleen päivälehtien sekä radio- ja tv-toimin- nan piirissä. Vuoden aikana toimitet- tiin joukkotiedotusvälineille erilaista materiaalia yhteisjakeluna kaikkiaan 566 liuskaa, minkä lisäksi tiedotus- osasto oli mukana toimittamassa usei- ta erikoisjulkaisuja, lehtien erikoissi- vuja sekä osallistui radio- ja tv-ohjel- mien suunnitteluun. Joukkotiedotus- välineiden suhtautuminen SAK:hon ja yleensäkin ammattiyhdistystoimin- taan on jatkuvasti muuttunut myön- teisemmäksi. Tähän on ennen muuta vaikuttanut se, että lehdet ovat kiin- nittäneet palvelukseensa yhä enem- män ammattiyhdistys- ja työmarkki- natoimintaa tuntevia toimittajia.

SAK järjesti vuoden aikana kaik- kiaan 11 informaatiotilaisuutta, joista yhden — alueradion toimittajille — STK:n ja muiden työmarkkinajärjes- tön kanssa yhdessä.

SAK:n radio- ja televisiotoimikunta kokoontui vuoden aikana 5 kertaa julkistaen useita kannanottoja, joissa käsiteltiin radion ja tv:n ohjelmapoli- tiikkaa sekä radiolainsäädännön uusi- miseen liittyviä kysymyksiä.

Työväenlehtikampanja toimi sa- maan tapaan kuin aikaisempinakin vuosina sekä talvi- että syyskaudella. Yhä useammat SAK:n liitot ovat ot- taneet käyttöönsä ns. lehtisetelit, joiden avulla maamme poliittisten työväenlehtien levikki on noussut varsin mittavasti. Kun samaan ai- kaan kuitenkin myös porvarillisten ja

ns. puolueettomien lehtien levikit ovat lisääntyneet, ei työväenliikkeen lehdistön asema maamme lehdistössä ole päässyt nousemaan, vaan edustaa edelleenkin vain n. 10 % koko maan lehdistä. Ilman ammattiyhdistysliik- keen voimakasta tukikamppailua ti- lanne saattaisi tällä hetkellä olla paljon huonompi. Työväenlehtitoimi- kunta teki päätöksen, jonka mukaan maassamme pyritään vuodesta 1973 alkaen maaliskuun alussa viettämään erityistä Työväen lehdistön päivää. Ensimmäinen julkinen työväenlehti- päivän tilaisuus järjestetään ensi vuonna.

Julkaisutoiminta

Keskusjärjestön äänenkannattaja Palkkatyöläinen ilmestyi vuoden ai- kana 51 numerona. Niistä oli 25 nu- meroa 12-sivuisia, 18 numeroa 16-si- vuisia, 7 numeroa 8-sivuisina ja 1 24- sivuinen. Löntagaren ilmestyi vuoden aikana 23 kertaa, joista 8-sivuisia oli 2 numeroa ja 4-sivuisia 21 numeroa. Vuoden 1973:n alusta Löntagaren muutetaan kerran viikossa ilmesty- väksi. Sekä PT:n että Löntagarenin painosmäärät ovat jatkuvasti nous- seet. Edellisen painosmäärä vaihtelee 114.000-118.000 välillä ja jälkimmäi- sen nousee vuoden 1973 alusta lähes 15.000:een.

SAK:n tiedotustyöryhmä

SAK:n tiedotustyöryhmään ovat kuuluneet seuraavat henkilöt: talous- päällikkö Rauno Kousa (puheenjohta- jana), sihteeri Ahti Fredriksson, sih- teeri Simo Elomaa, järjestösihteeri Aarre Etelä, tiedotuspäällikkö Sakari Montonen, osoitevirkailija Marja-Lee- na Seppälä (toimistohenkilökunnan luottamusmies), Teuvo Honkanen (sih- teerinä, toimitsijoiden luottamusmies)

sekä toimitussihteeri Kirsti Kekkonen (Lenkki-lehden edustajana).

Tiedotustyöryhmän tehtävänä on ollut organisoida ja kehittää sisäistä tiedotustoimintaa ennenkaikkea siten, että tiedot kulkevat kaikkiin suuntiin talon sisällä. Kuluvana vuonna on kiinnitetty erityisesti huomiota toimistotyöntekijöiden tiedotustoimintaan ja -tarpeeseen. Heillähän ei aikaisemmin ollut organisoitua toimintaa keskuudessaan, joten heidän kentästään tiedot eivät kulkeneet kovinkaan hyvin muille toimihenkilöille. Toimistotyöntekijöiden aktivoinniksi myönteiseksi tiedotustoiminnalle hyväksyttiin ohjesääntö, jonka puitteissa on valittu työpaikkatoimikunta. Toimikunnalla on omalla sektorillaan päävastuu kaikkeen sisäiseen

tiedotustoimintaan liittyvästä toiminnasta.

Tiedotustyöryhmän toimesta on järjestetty henkilökunnalle tiedotustaisuuksia sekä yhteisiä virkistystilaisuuksia.

Tiedotustyöryhmän toimesta on kehitetty myöskin SAK:n ja liittojen välistä tiedotustoimintaa yhdessä järjestöosaston kanssa, joka on tehnyt mm. esityksen asioista ja tiedoista, joita SAK:n tulee saada liitoista. Tiedotustyöryhmä on toiminut myös Lenkki-lehden toimitusneuvostona, pyrkien ideoimaan ja tekemään pitkän tähtäyksen suunnitelmia lehdelle — erikoisesti liittojen suuntaan. Lenkki-lehteä on ilmestynyt kuluvan vuoden aikana 10 numeroa.

TIEDOTUSVALIOKUNTA

Sakari Montonen

Arvo Wallin

Jorma Cantell

Pauli Nieminen

Pentti Kinha

Alvar Lankila

Mauri Kukkonen

Raimo Kantola

Elsa Aaltonen

SAK (puheenjohtaja)

Rakennusliitto

Metallityöväen Liitto

Kirjatyöntekijäin Liitto

Puuliitto

Kiinteistötyöntekijäin Liitto

KTV

VTY

SAK (sihteeri)

SAK:n kuntokeskus

Kuntokeskus on edelleen toiminut vilkkaasti sekä ay-liikkeen että ulkopuolisten kurssipaikkana. Erityisesti ay-liikkeen työsuojelukoulutus on voimakkaasti keskittynyt Kuntokeskuksen tiloihin. Miltei kaikkiin tilaisuuksiin on edelleenkin liittynyt kuntoliikuntaa sekä testauksia.

Kuntokeskuksessa järjestetyissä tilaisuuksissa on ollut kertomusvuoden aikana yhteensä 7 484 osanottajaa, joiden lisäksi Kuntokeskukseen on tutustunut huomattava määrä vierailijoita.

Varsinaisesti liikuntakursseihin on osallistunut 144 henkilöä. Kursseille, joiden ohjelmaan on kuulunut liikun-

taa 2/791 henkilöä sekä kokoustilaisuuksiin 4 549 henkilöä.

Kuntokeskuksen johtokuntaan ovat kuuluneet edelleen Ahti Fredriksson puheenjohtajana sekä jäseninä Veikko Kansikas, Matti Kivistö, Rauno Kousa, Sakari Montonen, Matti Ojala, Raili Pakarinen, Tauno Salama ja Mauno Ahonen.

Kuntokeskuksen johtajana on toiminut Mauno Ahonen, myynti- ja mainosasioiden hoitajana Raili Pakarinen, toimistonhoitajana Raili Karonen, toimistoapulaisena Saimi Mero-nen sekä siivoojina Sirkka Jyrkänne, Eira^Eriksson ja Katri Rask.

Talousvaliokunnan toiminta

SAK:n ja liittojen taloudenhoitoon liittyvät kysymykset ovat pääasiassa työllistäneet talousvaliokunnan myöskin kertomusvuonna. Talousvaliokunta on antanut suosituksia liitoille taloudenhoitoon ja erilaisiin työruutiineihin liittyvissä kysymyksissä.

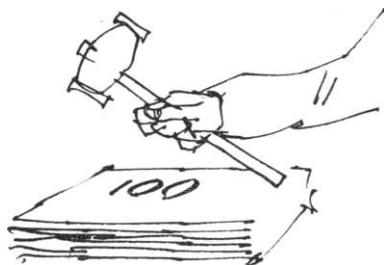
Toimikunta on kertomusvuonna edustanut SAK:ta ja liittoja toimistotyöntekijöitä ja toimitsijoita koskevissa työehtosopimusneuvotteluissa. Palkka- ja työehtosasioiden tulevaa käsittelyä silmällä pitäen valiokunta on ehdottanut SAK:n hallitukselle, että perustettaisiin palkkatuimikunta, johon kuuluisi SAK:n valtuuston, hallituksen ja talousvaliokunnan sekä jäsenliittojen valtuustojen edustajat ja joka toimisi yhdessä talousvaliokunnan kanssa SAK:n ja liittojen tulevissa työehtosopimusneuvotteluissa.

Talousvaliokunnan ja sosiaalivaliokunnan yhdessä valmisteleva ehdotus uudeksi eläkeohjesäännöksi hyväksyttiin SAK:n valtuuston kokouksessa keväällä 1972.

Talousvaliokunnan nimeämänä jäsenmaksujen työnantajaperintää tut-

kiva toimikunta sai kertomusvuonna työnsä päätökseen. Valiokunta on toimittanut asiaa koskevan muistion SAK:n työehtosiain osastolle jatkotoimenpiteitä varten.

Valiokunta on selvittänyt yhdessä työväenlehtitoimikunnan kanssa erilaisia tukitoimenpiteitä ja mahdollisuuksia työväenlehtien leviikin lisäämiseksi ja lehtien taloudellisen tilan kohottamiseksi.

TALOUSVALIOKUNTA

Rauno Kousa
Väinö Arvola
Erkki Korhonen
Esko Kotilainen
Pentti Kymensalo
Sigurd Norrmén
Vilho Pekkonen
Martti Rauhamo
Matti Kanerva
Sakari Savio

SAK (puheenjohtaja)
YTY
Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto
Puuliitto
Metallityöväen Liitto
KTV
Sähköalantyöntekijäin Liitto
Elintarviketyöläisten Liitto
Rakennustyöläisten Liitto
Yhteistuki (sihteeri)

Toimistovaliokunnan toiminta

Toimistovaliokunta on pitänyt kokouksiaan säännönmukaisesti joka toinen viikko kokoontuen vuoden 1972 aikana yhteensä 24 kertaa. Toimistovaliokunnan tehtävänä on ollut valmistella asioita SAK:n hallituksen ja

työvaliokunnan käsiteltäväksi sekä juoksevasti päättää SAK:n sisäiseen toimintaan liittyvistä asioista. Toimistovaliokunnan pöytäkirjoihin on kaikkiaan vuoden —72 aikana merkitty 287 pykälää.

TOIMISTOVALIOKUNTA

Niilo Hämäläinen	SAK (puheenjohtaja)
Arvo Hautala	SAK
Ahti Fredriksson	SAK
Simo Elomaa	SAK
Rauno Kousa	SAK
Irene Vähätalo	SAK (teknillinen sihteeri)

Kansainvälinen toiminta

SAK:n kansainvälisen toiminnan edellytyksiä tehostettiin syksyllä 1972 perustamalla järjestölle kansainvälisen asiain valiokunta. Sen puheenjohtajana toimii Niilo Hämäläinen, jäseniksi tulivat Arvo Hautala (varapuheenjohtaja), Ahti Fredriksson, Simo Elomaa, Sulo Penttilä, Aarno Aitamurto, Veikko Ahtola sekä 1.9.1972 kansainvälisten asiain sihteerinä työssä SAK:ssa aloittanut Kari Tapiola. Valiokunnan sihteerinä on Raili Blom.

Samanaikaisesti päätettiin ryhtyä toimenpiteisiin ay-väen rauhantoimikunnan uudelleen järjestämiseksi SAK:n rauhantoimikunnaksi.

SAK:n ja Neuvostoliiton Ammatti-liittojen Keskusneuvoston VZSPS:n vaihto-ohjelman puitteissa puheenjohtaja Hämäläisen johtama valtuuskunta osallistui VZSPS:n edustajakokoukseen maaliskuussa 1972 sekä erikseen VZSPS:n kutsusta Neuvostoliiton 50-vuotisjuhliin joulukuun lopussa. SAK:n järjestämä juhla Neuvostoliiton 50. vuosipäivän kunniaksi siirtyi aivan vuoden 1973 alkuun, yhteisen neuvottelukunnan Helsingissä pidetyn kokouksen yhteyteen.

SAK:n ja Ruotsin LO:n siirtolaisyhtöryhmä käsitteli vuoden mittaan suomalaisten siirtolaisten muuton ohjaamista julkisen työnvälityksen kautta. Keskusjärjestöjen edustajat ilmaisivat olevansa yhtä mieltä tästä periaatteesta.

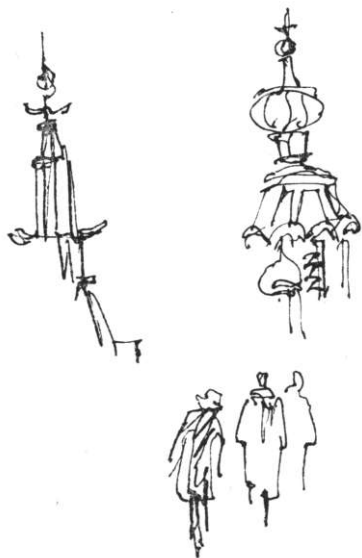
Kahdenpuolisia yhteyksiä kehitettiin ennen muuta skandinaviesten järjestöjen kanssa, edelleen kummankin Saksan, Romanian ja Tsekkoslovakian keskusjärjestön kanssa.

SAK:n edustajana VAKL:in kokouksessa kesällä 1972 oli Ahti Fredriksson.

SAK osallistui VAKL:iin kuuluvien eurooppalaisten keskusjärjestöjen

neuvotteluihin uuden länsieurooppalaisen yhteisjärjestön perustamisesta SAK:n kanta näiden neuvottelujen yhteydessä oli, että uudesta järjestöstä olisi tultava avoin kaikille Euroopan markkinatalousmaissa toimiville järjestöille sekä että se ei saa haitata yleiseurooppalaisen ammatillisen yhteistyön näkymiä. SAK neuvotteli omista näkökulmistaan ennen muuta muiden pohjoismaisten järjestöjen kanssa.

Euroopan ay-kokouksesta keskusteltiin vuoden mittaan useiden suurten eurooppalaisten keskusjärjestöjen kesken. Konkreettisia toimenpiteitä sen koolle kutsumiseksi vuosi ei kuitenkaan tuonut mukanaan. SAK:n edustajat keskustelivat tästä kysy-

myksestä sekä sosialistisissa että markkinatalousmaissa toimivien järjestöjen kanssa ilmaisten SAK:n tukevan hankkeita kokouksen järjestämiseksi ja olevan valmis myötävaikuttamaan siihen.

Pohjolan Ammatillinen Yhteisjärjestö PAY perustettiin 1972. Sen puheenjohtajaksi valittiin Tanskan keskusjärjestön puheenjohtaja Thomas Nielsen ja pääsihteeriksi niinikään tanskalainen John Svenningsen. PAY:n johtokunnan ensimmäinen kokous oli 15.11.1972, jolloin järjestön toimintaohjelma hyväksyttiin. Sen pohjalta työ alkoi ennen muuta tiedonvälitystä, pohjoismaista yhteistyötä, monikansallisia yhtiöitä ja ympäristönsuojelua käsittelevissä työ-

ryhmissä. SAK:n edustajat PAY:n johtokunnassa olivat Niilo Hämäläinen (varamies Pekka Oivio) ja Ahti Fredriksson (varamies Jarl Sund).

SAK osallistui keskusjärjestönä Itämeren viikon työläiskongressiin heinäkuussa 1972.

Joulukuussa 1972 SAK liittyi muiden ammatillisten keskusjärjestöjen tavoin mukaan eduskuntapuolueiden laajaan vetoomukseen Yhdysvaltain pommitusten lopettamiseksi Vietnammassa. SAK vaati myös Vietnamin Demokraattisen Tasavallan diplomaattista tunnustamista, mikä sittemmin toteutuikin. SAK:n edustajat toimivat myös Suomen ja Saksan valtioiden suhteiden normalisoimisen puolesta.

KANSAINVÄLISTEN ASIAIN VALIOKUNTA

Niilo Hämäläinen	SAK
Arvo Hautala	SAK
Ahti Fredriksson	SAK
Simo Elomaa	SAK
Kari Tapiola	SAK
Sulo Penttilä	Metallityöväen Liitto
Veikko Ahtola	Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto
Aarno Aitamurto	Rakennustyöläisten Liitto
Raili Blom	SAK (sihteeri)

Kansainväliset valtuuskunnat

SAK:n-VZSPS:n pysyvän neuvotelukunnan kokous Moskovassa 6.—7.1. SAK:n edustajat: Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala, Sulo Penttilä, Aarno Aitamurto, Veikko Ahtola, Pekka Virtanen, Ahti Fredriksson ja Simo Elomaa.

Ahti Fredriksson luentomatkalla Neuvostoliitossa 4.—20.1.

Moskovassa 15.—17.2. pidetyssä eurooppalaisia tieteellis-, talous- ja teknillisiä ongelmia käsitelleessä kansainvälisessä symposiumissa Simo Elomaa.

Yhteispohjoismaisen sihteeristön kokouksessa Oslolla 14.3. Ahti Fredriksson.

Rauno Kousa 26.—30.6. Kööpenhaminassa LO-taloudenhoitajakongressissa.

Olli Paunu Pariisissa 17.—19.3. Kreikan diktatuuriin syrjäyttämistä käsittelevässä kansainvälisessä konferenssissa.

Lauri Ihalainen 28.2.—2.3. Oslolla Euroopan nuorten turvakokousta valmistelevalle kongressille.

Elsa Aaltonen Unkarissa 21.—23.3. Euroopan lehtien järjestämässä naisten asemaa käsittelevässä kokouksessa.

ICFTU:n X kv. kongressi 10.-13.7. Lontoossa. SAK:n edustajat Ahti Fredriksson, Jaakko Riikonen ja Jussi Pikkusaari.

Olli Paunu 26.3. luennoimassa Ruotsin LO:n järjestämällä kurssilla Suomen ay-liikkeen tämän hetken näkymistä.

Sakari Montonen Kööpenhaminassa 27.-28.4. pohjoismaisessa ammattiyhdistyslehtien toimittajien konferenssissa.

DDR:stä 4 henkinen valtuuskunta 5.—10.6. tutustumassa SAK:n koulutus- ja valistustoimintaan.

Matti Savola Pohjoismaisen Neuvoston konferenssissa Kööpenhaminassa 24.-25.4.

Vappuvaltuuskunnat:

Neuvostoliitossa: Jarl Sund, Leena Bloigu ja Katri Vienonen.

Romaniassa Olavi Keitele ja Ilmari Kosonen.

DDR:ssä Lauri J. Havia ja Ilmari Tarvainen.

VZSPS:n sosiaalivakuutusosaston apulaisjohtaja Lidia Novakin SAK:n vieraana 11.—21.4.

Ismo Luimula Tukholmassa 18.4. pohjoismaisessa ammattiluokitusta käsittelevässä kokouksessa.

Koulutusvaltuuskunta Unkarissa toukokuussa: Jussi Pikkusaari, Holger Nieminen, Raimo Kantola ja Irene Yrjölä.

SAK:n nuorisovaliokunnan opintovaltuuskunta DDR:ssä 23.—30.5.

Leena Koljonen, Veikko Mäntyniemi, Erkki Moilanen, Tapio Salminen ja Pekka Oivio Brysselissä 2.-5.6. STETE:n järjestämässä yleisen mielialan edustajien kokouksessa Euroopan turvallisuuden ja yhteistyön puolesta.

Ruotsin Suomalaisseurojen Keskusliiton Boråsissa 27.-28.5. pidetyssä edustajakokouksessa Risto Laakkonen.

Suurten työpaikkojen pääluottamusmiesten valtuuskunta Neuvostoliitossa 22.—31.5. Pertti Periniva, Martti Pöyhönen, Leo Syrjämäki ja Veikko Lavikainen.

Ulkomaisten veljesjärjestöjen edustajakokouksissa kesäkuussa:

Tshekkoslovakiassa. Aarre Happonen ja Pentti Kinha.

DDR:ssä Pekka Morri ja Jalo Lepola.

Länsi-Saksassa Helvi Raatikainen. Bulgariassa Dimitrovin syntymän

90-vuotisjuhlilla Matti Ojala.

Itämeren viikolla 9.—15.7. Olli Paunu ja Kai Ritala.

Neuvostoliitossa lomalla 2.—31.7. matkan johtajana Antero Mäki ja pääluottamusmiehet Arthur Sopanen, Matti Moisala, Paavo Tyystjärvi ja Tauno Taskinen vaimoineen.

Kalervo Hanka Unkarissa kulttuurisymposiumissa 20.—30.7.

Niilo Hämäläinen 5.—11.9. Länsi-Saksassa sikäläisen keskusammattijärjestön vieraana.

Tom Saxén Romaniassa 28.8.—3.9., Romanian kulttuuriministeriön kutsuman lehtimiesvaltuuskunnan mukana..

Jorma Cantell Itä-Aftikassa 11.9.—27.10. SAK:n edustajana, YK:n järjestämä matka.

Pekka Morri Yhdysvalloissa 10.7.—11.8. ASLA-stipendiaattina.

Niilo Hämäläinen, Simo Elomaa, Lauri Vilponiemi ja Kari Tapiola DDR:ssä 18.-25.9.

Sakari Montonen ja Risto Laakkonen 25.9. Tukholmassa informoimassa Ruotsissa olevien suomalaisten toimintaa ja paluuta Suomeen.

Teuvo Honkanen 2.—6.10. Moskovassa pidetyssä automatio- ja työväenluokkakonferenssissa.

VZSPS:stä 3-henkinen valtuuskunta 18.—25.9. tutustumassa työn järjestelyyn ja palkkakysymyksiin Suomessa.

Tshekkoslovakiasta ROHn puheenjohtaja Karel Hoffmanin johdolla 3-henkinen valtuuskunta SAK:n vieraana.

Kari Tapiola 11.—18.9. Varsovassa tutustumassa Puolan ammatillisen keskusjärjestön toimintaan.

Nuorisokonferenssissa Moskovassa 10.—21.11. Lauri Ihalainen.

FDGB:n naisvaltuuskunta SAK:n vieraana 9.—16.10.

Niilo Hämäläinen ja Kari Tapiola Luxemburgissa 4.—5.10.

Simo Elomaa ja Kari Tapiola Moskovassa 24.—26.10. valmistelemassa v:n 1973 valtuuskuntien vaihto-ohjelmaa.

Niilo Hämäläinen ja Arvo Hautala Neuvostoliiton 50-vuotisjuhlailai-

suuksissa 14.—15.12.

Tom Saxén Pohjola-Norden r.y:n järjestämässä seminaarissa Uddevallassa 16.-20.10.

Arvo Hautala 1.—3.11. Romaniassa MAL:n kongressissa.

Nils Nilsson ECFTU:n seminaarissa Brysselissä 18.—19.10.

Olli Paunu Työläiskonferenssin pöytäkirjan komitean kokouksessa Rostockissa 28.—29.10.

Islannin ASI:n 32. kongressissa Reykjavikissa 20.—25.11. Kari Tapiola.

Sakari Montonen Tshekkoslovakiassa 6.—10.11. Prace-kustantamon kutsamana.

Länsi-Saksassa 11.—12.12. pidetyssä nuorisoneuvoston kokouksessa Olli Paunu.

Luxemburgissa Euroopan ammatillista yhteisjärjestöä käsitelleessä kokouksessa 30.11. Kari Tapiola.

Olli Paunu 1.—3.12. Rostockissa Työläiskonferenssin kansainvälisen sihteeristön kokouksessa.

Niilo Hämäläinen Tukholmassa 4.12. Suomesta Ruotsiin muuttajien asioita käsittelevässä kokouksessa.

Sakari Montonen 19.12. Kööpenhaminassa VAKL:n lehdistöosaston ammattiyhdistyslehtien päätoimittajille järjestämässä informaatiotilaisuudessa.

Neuvostoliiton ammattiliittojen työpaikkaruokailun järjestämiseen ja ruokaloiden henkilökunnan kouluttamiseen tutustunut valtuuskunta SAK:n vieraana 3.—10.5.

Ammattiyhdistysopettajien valtuuskunta Neuvostoliitossa 14.—25.5. Arvo Santonen, Heikki Lappalainen, Pekka Ahmavaara ja Anna-Liisa Vesterinen.

Itävallasta 3-henkinen valtuuskunta SAK:n vieraana 5.—10.6. tutustumassa Suomen ammatillisten järjestöjen koulutustoimintaan.

Tshekkoslovakian ammattiliittojen keskusneuvoston 5-henkinen valtuuskunta SAK:n vieraana 2.—9.10.

Työn järjestelyyn ja palkkauskysymyksiin Suomessa tutustunut 3-henkinen neuvostoliittolainen ay-valtuus-

kunta SAK:n vieraana 18.—25.9.

SAK:n ystävyysvaltuuskunta Neuvostoliitossa 19.—27.11.

Ahti Fredriksson, Esa Hohtovirta, Paavo Koskinen, Uolevi Mäki ja Risto Samsten.

Neuvostoliittolainen 5-henkinen ystävyysviikon valtuuskunta SAK:n vieraana 20.—26.11.

VZSPSn luennoitsija SAK:n vieraana 11.-21.4.

Trud- ym. ammattiliittolehtien toi-

mittajien 4 hengen valtuuskunta Palkkatyöläisen ym. ammattiliittolehtien vieraana 23.—30.5.

Leningradin alueneuvoston 3 hengen valtuuskunta Turussa Leningrad-päivillä 10.—16.11.

Suuryritysten pääluottamusmiesvaltuuskunta (SAK) tutustumassa Neuvostoliiton työläisten osallistumiseen tuotannon johtotyöhön 22.—31.5., 4 henkilöä.

Jäsenistö ja hallintoelimet

Jäsenliitot

Vuoden päättyessä kuului SAK:n 29. jäsenliittoa. Jäsenliitot ja niiden jäsenmäärät samoin kuin jäsenistön jakautuminen miehiin ja naisiin ilmeivät vuosikirjan lopussa olevista tau-lukoista.

Hallitus ja valtuusto

Hallitus kokoontui kertomusvuoden aikana 13 kertaa.

Valtuuston sääntömääräinen kou-kous pidettiin 19. päivänä toukokuuta Kiljavan Kuntokeskuksessa.

SAK:n puheenjohtajana toimi Niilo Hämäläinen, II puheenjohtajana Arvo Hautala ja III puheenjohtajana Pekka Oivio.

Puheenjohtajien lisäksi ovat halli-tuksen työskentelyyn osallistuneet varsinaisina jäseninä:

Penttilä Sulo, Riikonen Jaakko, Ahtola Veikko, Happonen Aarre, Kujanpää Väinö, Nissilä Erkki, Kei-tele Olavi, Pohjolainen Erkki, Veirto Martti, Fredriksson Ahti, Virtanen Pekka, Raatikainen Helvi, Elomaa

Simo, Kosonen Ilmari, Aitamurto Aarno, Ronkainen Viljo, Sund Jarl> Huhtamäki Väinö, Aronen Kalevi.

Hallituksen jäsenten henkilökoh-taisina varamiehinä ovat olleet:

Malmivuori Tapio, Kinha Pentti, Markkola Paavo, Kuivanen Lauri, Dahl Olavi, Korhonen Erkki, Kaski Kunto, Mäkinen Eino, Koskinen Aar-ne, Sainio Risto, Lilja Eero, Keijonen Unto, Norrmén Sigurd, Mäki Antero, Heinonen Helvi, Aaltonen Elsa, Vai-nio Harry, Koskinen Risto, Perä-Kasari Kaarlo, Nieminen Holger, Put-tonen Unto, Sunell Matti.

Hallituksen yleisvarajäseninä ovat olleet:

Koski Onni, Vilponiemi Lauri, Kari-salmi Yrjö, Hietanen Juhani, Arvola Väinö, Lehtonen Eero, Tyvijärvi Esko, Tuomi Tauno, Teikari Pekka, Helo Pentti, Anttila Toivo, Oksanen Veikko, Savolainen Pentti, Kannisto Tuulikki, Laine Unto, Erkkilä Pentti, Ojala Matti, Nieminen Ilmari, Ruot-salainen Eerik, Lehtonen Uuno, Yr-jälä Irene, Savinen Antero.

SAK:n valtuustoon ovat kuuluneet:

Puheenjohtajana Pekka Oivio ja varapuheenjohtajana Arvo Elf.

Varsinaiset jäsenet:

Henkilökohtaiset vara-jäsenet:

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.

Ruotsalainen Eerik

Westman Kalevi

Nummila Eero

Moisio Onni

Heikkilä Jouko

Valio Veikko

Nystén Nils

Heini Tenho

Eerola Matti

Wilkman Jaakko

Immonen Tauno

Mansikka-aho Aimo

Varsinaiset jäsenet:

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.

Haarre Mertsii

Rimmi Eila

Kellari Anni

Heikkinen Paavo

Vainionpää Kalervo

**Henkilökohtaiset vara-
jäsenet:**

Ruokonen Unto

Hakala Kalevi

Jokela Reijo

Laitinen Saimi

Lehtonen Sulo

Olsamo Osmo

Rautio Toivo

Kuusela Reijo

Kangasniemi Enni

Nieminen Kurt

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.

Karisalmi Yrjö

Tuominen Erik

Pohja Sinikka

Ojala Aulis

Puhakainen Vilho

Haapakoski Matti

Korpela Kari

Rahikka Kirsti

Frilander Aino

Ilmailualan Unioni r.y.

Henriksson Weikko

Perttula Vilho

Nurmi Raimo

Suomen Jalometallityöntekijäin Liitto r.y.

Strandén Kauko

Kauppi Eino

Pakkanen Erkki

Järjestötoimitsijain Liitto r.y.

Suikkanen Esko A

Virtanen Yrjö J

Suhonen Ulla

Kemian Työntekijäin Liitto r.y.

Koski Eija-Liisa

Piepponen Sulo

Kärkkäinen Valfrid

Juvonen Aarre

Stam Sulo

Tarvainen Muisto

Mänttari Aarre

Lehtilä Kalevi

Hopeakivi Kaiku

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y.

Mauno Esko

Peltola Teuvo

Stigell Severi

Lehtonen Pekka

Verta Teuvo

Liehu Ahti

Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.

Koskinen Aarne

Suominen Toive

Lehto Erkki

Tuomi Tauno

Levo Pentti

Salminen Viljo

Lahtinen Pekka

Iso-Kulmala Olavi

Haataja Atte

Varsinaiset jäsenet:

Kumi- ja Nahkätöväen Liitto r.y.

Kivikoski Maire

Mattila Ahti

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Tuominen Hilikka

Salonen Petri

Kurki Aimo

Vihhermaa Reino

Suomen kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto r.y.

Andersson Reino

Ovaskainen Saimi

Kaivola Kauko

Laulunen Pentti

Lehto Terho

Ahvenainen Oiva

Mäkynen Lauri

Törnqvist Lauri

Leppälä Emil

Korhonen Paavo

Sinisalo Viljo

Kattainen Orvo

Bussman Hugo

Forsell Ritva

Harju Anna-Liisa

Mäntynen Osmo

Kuosma Jouko

Silta Eino

Jalonen Reino

Suominen Esko

Andersson Helmer

Marjanen Timo

Pöyhönen Oiva

Kanerva Kyösti

Suopelto Teuvo

Löfgren Evert

Leinonen Pentti

Äimälä Pentti

Antikainen Juho

Turunen Toivo

Jääskeläinen Veikko

Ollikainen August

Laitinen Veikko

Suomen Lasi- ja Posliinistöväen Liitto r.y.

Laine Jaakko O

Mäntysalo Pentti

Antosalo Viljo

Liiketyöntekijäin Liitto r.y.

Keskinen Ebba

Hallikainen Viljo

Nielsen Marjatta

Iltanen Armas

Virtanen Alpo

Talvisilta Kullervo

Mäkinen Osmo

Korpinen Irma

Lujanen Hellin

Laurikainen Leo

Hytönen Toivo

Huupponen Sulo

Mäkinen Erkki

Tuomi Pekka

Parviainen Sirkka-Liisa

Sipponen Olavi

Hanka Elvi

Huttunen Pauli

Tenhovirta Mauno

Korpelin Emil

Verkkonen Kauko

Varsinaiset jäsenet:

Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.

Kontturi Kaino

Merkikukka Sakari

Mäkipaaso Lauri

Reinikainen Juho

Suomen Merimies Unioni r.y.

Nikula Lauri

Herdin Robert

Anttila Reijo

Suomen Metallityöväen Liitto r.y.

Kuusio Matti

Auvinen Arvo

Eerola Elli

Sinivuo Olavi

Rutanen Matti

Hotakainen Kimmo

Eerola Tenho

Suuronen Antti

Gustafsson Eero

Juntunen Alpo

Häikiö Heikki

Ahokas Ossi

Mäkelä Kalevi

Joutsjoki Eino

Talvitie Helge

Haverinen Otto

Henkilökohtaiset vara-
jäsenet:

Immonen Teuvo
Torssonen Jarkko
Grönqvist Kaarlo
Merikukka Jaakko
Juntunen Olavi
Haverinen Eelis
Paananen Erkki
Penttinen Kalevi

Kinnari Pekka
Löfström Holger
Imppu Antero
Raanti Ensio
Taberman Martti
Kauppila Mauri

Kuromaa Reino
Halme Kalervo
Stendahl Rudolf
Uski Pertti
Puranen Väinö
Vallenius Kaj
Päivärinta Hilikka
Salmikivi Jorma
Pulkkinen Reino
Helminen Olli
Jaakkonen Matti
Ronkainen Arvo
Härmä Paavo
Palmu Tauno
Lähteenaho Kauko
Koivuniemi Aarne
Sinivaara Aatos
Kaunisvirta Esko
Kantanen Toivo
Skants Arvo
Kilpi Veli
Lahti Pentti
Haapavuori Antti
Koivisto Reino
Sauvola Matti
Jokisalo Risto
Hämäläinen Veikko
Lahtinen Pertti
Kuosmanen Tauno
Moilanen Kalle
Ronkainen Leo
Puumalainen Matti

Varsinaiset jäsenet:

Koski Helvi

Vilokkinen Johannes

Henkilökohtaiset varajäsenet:

Juurinen Terttu

Martikainen Eila

Pyykkö Markku

Luukkonen Väinö

Nahka- ja Kumialojen ammattiliitto r.y.

Lassinen Erkki

Tuominen Jaakko

Suhonen Ella

Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.

Mikkola Taisto

Vainonen Alpo

Halinen Pentti

Lehto Veikko

Seppänen Jaakko

Mäkelä Allan

Raivio Simo

Sakki Onni

Juva Unto

Pulli Vilho

Riikonen Onni

Kokkonen Kauko

Inkiläinen Matti

Viinanen Tauno

Korpioja Reino

Kytömäki Erkki

Lahti Esko

Etumäki Kauko

Laine Ilmari

Karjalainen Paavo

Hassinen Urho

Puuliitto r.y.

Verronen Taisto

Vesimäki Kauko

Hietasaari Veikko

Haverinen Pekka

Immonen Pentti

Mäkelä Leevi

Myllylä Eero

Hallberg Oiva

Kainulainen Tauno

Kotilainen Esko

Salminen Simo

Tingander Erkki

Lahtinen Esko

Rytty Onni

Koljonen Kalle

Suomen Puunjalostusteollisuustyöntekijäin Liitto r.y.

Hiltunen Vilho

Andrejev Aila

Pirttikangas Pentti

Kuparinen Kalevi

Tusa Sakari

Meriluoto Pirkko

Rinne Eevi

Keinänen Osmo

Hipsi Eino

Rakennustyöläisten Liitto r.y.

Elf Arvo

Jääskeläinen Erkki

Honkanen Osmo

Varsinaiset jäsenet: Henkilökohtaiset vara-
jäsenet:

Lehtikangas Reino	Holopainen Simo
Lampelo Sanni	Toivola Eino
Junkkari Kyösti	Pulkinen Matti
Koisi Sulo	Kinnunen Helge
Mäki Erkki	Hirvonen Martti
Tamminen Kauko	Pajunen Aarne
Vierula Aarre	Salama Aarni
Lehto Eino	Turunen Eero
Aaltonen Pekka	Lehti Lauri
Nieminen Esko	Laine Veikko
Kotiharju Martti	Mäkelä Timo
Alanoja Hannu	Hemminki Pentti
Hyvärinen Otto	Eriksson Birger
Ojala Matti	Liimatainen Heimo
	Aalto Aarre
	Vilenius Atte
	Ceder Veikko
	Brännfors Arvo
	Tuukkanen Keijo
	Kämppi Vilho
	Höglund Eskil
	Tofferi Reimi
	Peltonen Erkki
	Ojanen Leo
	Henttu Eino
	Oikarinen Antti
	Ahava Niilo
	Ristiaho Eino

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto r.y.

Haaja Tapani	Toivonen Kauko
	Wiksten Erkki

Suomen Sähköalantöntyöntekijäin Liitto r.y.

Pekkonen Vilho	Varjonen Heikki
Hakala Pekka	Henttonen Onni
Kaipainen Urpo	Kymäläinen Juhani
	Lyytikäinen Viktor
	Löthman Veijo
	Järvinen Uno

Teknisten ja Erikoisammattien Liitto r.y.

Kanninen Kalervo	Hänninen Hemmo
	Palomäki Mikko

Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto r.y.

Mäkinen Eino	Hyvönen Matti
	Mauri Teuvo

Varsinaiset jäsenet:

Henkilökohtaiset vara-
jäsenet:

Tekstiili- ja Vaatetustyöväen L

Järvinen Irja
Kalliomäki Elli
Lahtinen Greta
Renfors Toini
Rostedt Eino
Salo Tauno

Leino Else
Järvinen Aura
Nissinen Hilikka
Mannila Kaarina
Rinne Tauno
Portin Lars
Räsänen Leena
Sylgren Taisto
Nieminen Tapio
Marjamäki Kauko
Korvenoja Vilho
Vienonen Katri

Toimittajaliitto r.y.

Massinen Aimo

Jaakkola Reino
Lindfors Aarre

Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y.

Koski Onni
Keijonen Unto
Koskela Sulo
Markkola Paavo
Löytönen Yrjö
Lehto Kaarlo
Kiuru Tauno
Roivas Väinö
Kangas Esko
Soininen Tenho
Nieminen Mauno

Marttinen Eino
Niittoaho Keijo
Aalto Veikko
Pesu Sulo
Leskinen Aarne
Kola Seppo
Aarnio Aimo
Merikari Heikki
Rantanen Ensio
Aikio Eelis
Salpakoski Aarne
Ihalainen Eino
Silvennoinen Vilho
Myllynen Aimo
Arvola Väinö
Pirhonen Teuvo P
Syrjänen Lasse
Aalto Lasse
Helo Pentti
Kumén Niilo
Martikainen Olavi
Lehtinen Toivo

Yleinen Lehtimiesliitto r.y.

Wallin Arvo

Lehtinen Aino
Leinonen Viljo

Henkilökunta

Vuonna 1972 SAK:n palvelukseen tuli 19 henkilöä, erosi 3 henkilöä ja eläkkeelle siirtyi 2 henkilöä. Vuoden lopussa oli SAK:n palveluksessa 83 henkilöä, eläkkeellä 9 ja perhe-eläkettä sai 1 henkilö.

HALLINTO-OSASTO

yleinen jaosto

- puheenjohtaja Niilo Hämäläinen
- sihteeri Irene Vähätalo
- II puheenjohtaja Arvo Hautala
- sihteeri Kerttu Vainio
- III puheenjohtaja Pekka Oivio 19. 5. alkaen
- sihteeri Ahti Fredriksson
- sihteeri Riitta Avola
- sihteeri Simo Elomaa
- sihteeri Elina Hytönen

kansainvälisten asiain jaosto

- kansainvälisten asiain sihteeri Kari Tapiola

koulutusjaosto

- koulutussihteeri Jussi Pikku-saari
- koulutustoimitsija Leena Kol-jonen

talouspoliittinen jaosto

- talouspoliittinen sihteeri Nils Nilsson
- tutkimussihteeri Pekka Morri
- tutkimussihteeri Ismo Luimula
- koulutus- ja talouspoliittisen jaos-ton sihteeri Aulikki Liukko

TALOUSOSASTO

- talouspäällikkö Rauno Kousa
- kirjanpitäjä Riitta Mänttari
- kassanhoitaja Ritva Virolainen
- toimiston esimies Aimo Parrila
- arkistonhoitaja Tuula Salminen
- virkailija Leena Bloigu
- virkailija Toini Löytönen
- virkailija Taimi Visa

- virkailija Pirjo Haapanen
- lähetit Birgit Simonen, Ari Rid vall
- konekirjoittaja Aino Davidsson
- konekirjoittaja Aino Peltonen
- konekirjoittaja Eila Punkka
- puhelinvaihteenhoitaja Päivi Salomaa
- siivooja Maire Bergqvist
- siivooja Raija Korkalainen
- siivooja Raija Perttula (Vaasa)
- autonkuljettaja Leo Paukku
- kielenkääntäjä Raili Blom
- kiinteistönhoitaja Matti Kivistö (Op Yhteistuki)

JÄRJESTÖOSASTO

järjestöjaosto

- järjestösihteeri Aarne Etelä
- toimitsija Maunu Alppinen VAASA
- piiriasiamies Kalervo Hanka toimap Elvi Hanka JYVÄSKYLÄ
- piiriasiamies Juhani Surakka toimap Raili Närhi ROVANIEMI
- piiriasiamies Olavi Lahtinen toimap Kerttu Lahtinen VARKAUS
- piiriasiamies Onni Puustinen toimap Helga Vanttinen LAPPEENRANTA
- piiriasiamies Kai Ritala toimap Leila Oderma TAMPERE
- piiriasiamies Teuvo Lehtinen toimap Kirsti Bister

naisjaosto

- naiss sihteeri Helvi Raatikainen
- toimitsija Vieno Hämäläinen

nuorisajaosto

- nuorisosihteeri Lauri Ihalainen

ruotsinkielinen jaosto

- ruotsinkielinen sihteeri Kurt Gustafsson
- järjestöosaston sihteeri Maija-Liisa Kekkonen

TYÖEHTOSOPIMUSOSASTO

työehto- ja oikeudellinen jaosto

- vastaava lakimies Mikko Varis
- lakimies Olavi Sulkunen
- lakimies Arjo Suonperä
- lakimies Tarja Halonen
- lakimies Jukka Sädevirta
- lakimies Kirsti Palanko-Laaka
- virkailija Marjut Vainio
- työehto- ja oikeudellisen jaoston sihteeri Anneli Roine

sosiaali- ja työsuojelujaosto

- sosiaalisihtööri Matti Savola
- asiantuntijalääkäri Osmo Kaipainen
- toimitsija Lauri Kaarisalo
- toimitsija Teuvo Ranta
- työturvallisuussihtööri Veikko Kansikas

työntutkimusjaosto

- työntutkimussihtööri Teuvo Honkanen
- jaostojen sihteeri Irma Hursti

TIEDOTUS- JA JULKAISUOSASTO

- tiedotuspäällikkö-päätoimittaja Sakari Montonen
- toimituspäällikkö Elsa Aaltonen
- toimitussihtööri Olli Paunu
- ruotsinkielinen tiedotussihtööri Tom Saxén
- ilmoitussihtööri-toimitussihtööri Kirsti Kekkonen
- osoitevirkailija Marja-Leena Seppälä
- osoitevirkailija Helvi Teppo
- osaston sihteeri Hilikka Jukarainen

KUNTOKESKUS

- johtaja Mauno Ahonen
- toimitsija Raili Pakarinen
- virkailija Raili Karonen
- virkailija Saimi Meronen
- siivooja Eira Eriksson
- siivooja Sirkka Jyrkänne

YHDISTYKSET, SÄÄTIÖT- OSAKEYHTIÖT JA OSUUSKUNNAT

SAK on ollut jäsenenä tai osakkaana seuraavissa järjestöissä ja yhteisöissä:

A. Yhdistykset

Aikakausslehtien Liitto, Invalidiliitto (ent. Suomen Siviili- ja Asevelvollisuusinvalidien Liitto), Kansalaisjärjestöjen Kulttuuri- ja Raittiusliitto, Kansalaissodan Muistomerkkiyhdistys, Kansanurheilun Keskusliitto, Lomaliitto, MTM-yhdistys, Pohjola-Norden, Reumaliitto - Reumaförbundet, Sosiaalipoliittinen yhdistys, Suomen Festivaaliyhdistys, Suomen Pakolaisapu, Suomen YK-liitto, Tapaturmantorjunta, Työtehovaltuuskunta, Työterveyslaitoksen Kannatusyhdistys, Työväen Kuvataidoituskunta, Työväen Sivistysliitto, Vuokralaisten keskusliitto.

B. Säätiöt

Ammattienedistämislaitoksen Säätiö, Ammattilääketieteen Säätiö, Asuntosäätiö, Kansan Sivistysrahaston (Säätiö) Kannatusyhdistys, Palonsuojelun edistämissäätiö — Stiftelsen för brandskyddets främjande, Tarj oilupalkkiorahasto-Säätiö.

C. Osakeyhtiöt

Hakaniemen Merikiinteistö, Kansan Matkatoimisto, Kiinteistöosakeyhtiö Otsonkulma, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Matkatoimisto Lomamatka, Työväen Akatemian Kannatusosakeyhtiö.

D. Osuuskunnat

Osuuspankki Yhteistuki, Valtakunnallinen vuokratulo-osuuskunta.

Edustus lautakunnissa, toimikunnissa, järjestöissä ja yhteisöissä

A. Yhdistyksissä

AE-keskustoimikunta: Aarne Etelä, Helvi Raatikainen.

Kansalaisjärjestöjen Kulttuuri- ja Raittiusliitto: Vieno Hämäläinen.

Kansan Sivistysrahaston Kannatusyhdistys, hallitus: Helvi Raatikainen.

Kansanurheilun Keskusliitto, liittotoimikunta: V. S. Montonen.

KK:n kiltatoimikunta: Vieno Hämäläinen.

Lomaliitto r.y.: liittotoimikunta, hallitus, työvaliokunta, johtokunta, talousjaosto: Rauno Kousa. Naisjaosto: Helvi Raatikainen.

MTM-yhdistys: hallitus ja työjaosto: Teuvo Honkanen.

Pelastuspalvelun neuvottelukunta: Veikko Kansikas.

Pohjola-Norden r.y., hallitus: Ahti Fredriksson.

Suomen Pakolaisapu: Tarja Halonen.

Suomen YK-liitto: Jan Furstenborg.

Suomen Väestönsuojelujärjestö: Pekka Oivio, Helvi Raatikainen.

Tapaturmantorjunta, hallitus: Veikko Kansikas; valtuuskunta: Niilo Hämäläinen, Paavo Hyvönen.

Työtehovaltuuskunta: hallitus, työvaliokunta, ergonomiatoimikunta: Teuvo Honkanen.

Työttömyyskassojen tukirahaston johtokunta: Niilo Hämäläinen, Matti Ojala, Pekka Virtanen.

Työväen Muistitietotoimikunta: Uuno Nokelainen.

Työväen Akatemian hallintoneuvosto: Ahti Fredriksson.

Työväen Sivistysliitto: toimikunta: Ahti Fredriksson, Leena Simonen.

— elokuvatoimikunta: Leena Simonen.

— työväenliikkeen radio- ja tv-toimikunta: V. S. Montonen.

— Ay-toimikunta: Jussi Pikku-saari.

— kuluttajatoimikunta: Leena Simonen, Kaj Bärlund.

— edustajisto: Vieno Hämäläinen, Kaarlo Hautakangas, Irene Vähätalo, Jussi Pikkusaari, Pertti T. Hyvönen, Lauri Ihalainen, Marja-Leena Seppälä, Risto Laakkonen, Aimo Parrila, Leena Simonen, Svea Degerman, Kaj Bärlund, Pekka Morri, Helvi Teppo, V. S. Montonen, Teuvo Honkanen,

Aarne Etelä, Maunu Alppinen, Tarja Halonen, Matti Savola, Elsa Aaltonen, Ismo Luimula, Olavi Sulkunen, Jukka Sädevirta, Raili Blom, Veikko Kansikas, Simo Ström, Toivo Marin, Holger Nieminen. Varalla: Kirsti Kekkonen, Aino Peltonen, Mauno Ahonen, Raili Pakarinen, Maija-Liisa Kekkonen, Eila Punkka, Aino Davidsson, Anneli Roine, Matti Puranen.

— liittotoimikunta: Helvi Raatikainen.

Vapaa-Kreikka Komitea: Leena Simonen.

Vuokralaisten Keskusliitto: Pekka Morri.

Festivaaliyhdistys, Hallitus: Lauri Ihalainen.

B. Säätiöissä

A-klinikkasäätiön hallintoneuvosto: Maunu Alppinen.

Ammattienedistämislaitoksen Säätiön hallintoneuvosto: Teuvo Honkanen, Ari Kekkinen; varalla: Kaarlo Perä-Kasari.

— johtokunta: Teuvo Honkanen.

Ammattilääketieteen Säätiö: Helvi Raatikainen.

Asuntosäätiön valtuuskunta: Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala; johtokunta: Rauno Kousa; asunnonjakotoimikunta: Rauno Kousa.

Kansan Sivistysrahaston Säätiön hallitus: Helvi Raatikainen.

Palosuojelun Edistämissäätiö: Bo Winqvist, varalla: Antti Suhonen.

Tarjoilupalkkiorahaston Säätiön hallitus: Ahti Fredriksson; varalla: Pekka Morri.

Työterveyslaitoksen hallitus: Rauno Kousa.

Työterveysäätiön hallitus: Niilo Hämäläinen, Helvi Raatikainen.

Työterveysäätiön hallituksen työvaliokunta: Osmo Kaipainen.

C. Osakeyhtiöissä

Hakaniemen Merikiinteistö Oy:n hallitus: Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala, Rauno Kousa; varalla: Ahti Fredriksson, Simo Elomaa, Matti Puranen.

Kansan Matkatoimisto Oy:n hallitus: Ahti Fredriksson.

Kiinteistöasakeyhtiö Otsonkulman hallitus: Klaus Kallio.

Matkatoimisto Lomamatkan jontokunta: Rauno Kousa.

Kustannusosakeyhtiö Tammen jontokunta: Ahti Fredriksson.

D. Lautakunnat ja toimikunnat

Ammattikasvatusneuvosto ammatitopetuksen jaosto: Jussi Pikkusaari, varalla Leena Simonen.

Ammattikurssiasiain neuvottelukunta: Jussi Pikkusaari, Risto Koskinen; varalla: Lauri Ihalainen, Harry Vainio.

Ansiotaso- ja toimeentulokomitea: Pekka Morri.

Eläkejärjestelmäkomitea: Matti Savola.

Eläke-Varman eläkeasiain neuvottelukunta: Antero Mäki.

Eläketiedotustoimiston neuvottelukunta: Sakari Montonen, Simo Elomaa; varalla: Pertti T. Hyvönen, Elsa Aaltonen.

Eläketurvakeskuksen edustajisto: Niilo Hämäläinen, Simo Elomaa, Sulo Penttilä, Lauri Vilponiemi; varalla: Väinö Kujanpää, Jarl Sund, Pekka Virtanen, Erkki Lassinen.

Eläketurvakeskuksen hallitus: Arvo Hautala, Veikko Ahtola; varalla Martti Veirto, Erkki Nissilä.

Eläketurvakeskuksen tiedotustoitomikunta: Sakari Montonen.

— Eläkelautakunta: Antti Hietanen, Paavo Hyvönen, Erkki Lassinen; varalla: Helvi Raatikainen, Veikko Kansikas, Esko Honkavaara.

Eroraharahasto, hallintoneuvosto: Niilo Hämäläinen, Veikko Ahtola, Aarre Happonen, Arvo Hautala, Jarl Sund; varalla: Ahti Fredriksson, Väinö Kujanpää, Erkki Pohjolainen, Simo Elomaa, Viljo Ronkainen.

— johtokunta: Lauri Kaarisalo, Lauri Kuivanen, Arvi Hampinen; varalla: Rauno Kousa, Aarne Koskinen, Väinö Huhtamäki.

Hintaneuvosto: Ismo Luimula (henk. koht. varamiehet suluissa): (Aarno Aitamurto, Jarl Sund), Pekka

Oivio (Pentti Savolainen, Mauri Pessi), Nils Nilsson (Kaj Bärlund, 1.4.71 alkaen Mauri Kavonius, Esko Honkavaara), Pekka Morri (Lauri Vilponiemi, Osmo Yläanne).

— Hintajaosto: Nils Nilsson (Kaj Bärlund 1.4.72 alkaen Mauri Kavonius, Esko Honkavaara), Ismo Luimula (Aarno Aitamurto, Jarl Sund), Pekka Morri (Lauri Vilponiemi, Osmo Yläanne).

— Vuokrajaosto: Pekka Oivio (Pentti Savolainen, Mauri Pessi).

— Sopimusjaosto: Pekka Oivio (Pentti Savolainen, Mauri Pessi).

ILO-neuvottelukunta: Ahti Fredriksson, varalla Matti Savola.

Invaliidihuoltoasiain neuvottelukunta: Kalervo Kanninen.

Kansalaisjärjestöjen Kulttuuri- ja Raittiusliitto: Vieno Hämäläinen.

Kansaneläkelaitoksen lisätty hallitus: Niilo Hämäläinen; varalla: Emil Strand.

Kartelliasiain neuvottelukunta: Nils Nilsson.

Keksintölautakunta: Teuvo Honkainen.

Kotimaisen tuotannon valtuuskunta: Helvi Raatikainen, Sakari Montonen; varalla: Ismo Luimula, Taisto Teräs.

— kampanjatoimikunta: Kaj Bärlund.

Kotineuvontaliiton hallitus: Vieno Hämäläinen.

Kuluttajaneuvosto: Helvi Raatikainen, varalla Vieno Hämäläinen.

Kunnallinen virkariitalautakunta: Jaakko Riikonen; varalla Olavi Dahl, Väinö Arvola.

Maatalouden hintatoimikunta: Nils Nilsson; varalla Pekka Morri.

Maatalousalan työeläkekassa, valtuuskunta: Helvi Raatikainen, Maria Tjäderhane, Lauri Salo, Väinö Savela, Toivo Korhonen; varalla: Elis Saare, Raili Lehto, Veikko Lehtonen, Einari Kultanen, Kalle Tuominen, Paavo Viljanen.

— hallitus, puheenjohtajana Matti Savola, jäsenet: Juhani Hietanen, Jalo Rosendahl, Pekka Virtanen, varalla: Sulo V. Lehtinen, Eino Hiltu-

nen, Kalle Wilen.

Maatalouskomitea: Nils Nilsson.

Maataloustuotteiden markkinoimis-toimikunta: Arvo Hautala, Nils Nilsson, varalla: Urpo Virtanen, Pekka Morri.

Metsäalan työeläkekassa: valtuuskunta: puheenjohtajana Niilo Hämäläinen, jäsenet: Berndt Uula, Aatto Lindelöf, Alpo Jokinen, Teuvo Honkanen, Vilho Turunen, Arvo Pessi; varajäsenet: Reino Reponen, Heikki Ohtonen, Pauli Pettersson, Väinö Tiainen, Tauno Raanti, Severi Aisamaa; hallitus: Veikko Ahtola, Pekka Virtanen, Juhani Hietanen, varalla: Eero Lilja, Jaakko Viitasaari, Jorma Korhonen.

MTM-yhdistys, hallitus ja työjaosto: Teuvo Honkanen.

Paineastiatuimikunta: Heikki Loppi, Raimo Kärkkäinen.

Rakennusalan työeläkekassa, valtuuskunta: Ahti Fredriksson, Aarno Aitamurto, Vilho Rajala, Heikki Rikala, Leo Westerlund, Paul Lindberg, varalla: Eino Lehto, Veikko Väli-ranta, Lauri Kirvesniemi, Sulo Koskela, Yrjö Kaivola, Kosti Jokela. Hallitus; puheenjohtajana Aarno Aitamurto, Matti Ojala, Tapio Malmivuori, Uuno Syrjä, varalla Sole Halme, Arvi Tahvanainen, Matti Kanerva.

Sairausvakuutusasiain neuvottelukunta: Toivo Jahn, varalla Raimo Kantola.

SAK:n — STK:n suuri neuvottelukunta (SAK:n edustajakokoukseen saakka). Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala, Mikko Laaksonen, Veikko Ahtola, Aarre Happonen, Erkki Nissilä, Sulo Penttilä, Viljo Ronkainen, Erkki Salomaa. — Edustajakokouksen jälkeen: Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala, Pekka Oivio, Sulo Penttilä, Aarno Aitamurto, Veikko Ahtola, Aarre Happonen, Viljo Ronkainen, Väinö Kujanpää, Jarl Sund, Erkki Nissilä, Lauri Vilponiemi.

Suomen Standardisoimisliitto: Teuvo Honkanen.

Suhdanneverolautakunta: Niilo Hämäläinen, varalla Arvo Hautala.

Siirtolaisasiain neuvottelukunta: Ahti Fredriksson, varalla: Matti Savola.

Satama-alan työeläkekassa, valtuuskunta: Toivo Veteli, Vilho Lempinen, Eino Koponen, Ossian Sotka, Pertti Markela, Esko Mäkinen, varalla: Arvo Nousiainen, Erkki Niemi, Reijo Lehtonen, Lauri Puustinen, Esko Helander, Veikko Hyyryläinen. Puheenjohtajana Olavi Keitele.

— hallitus: Gösta Mauno, Eero Nummila, Erik Ruotsalainen; varalla: Taisto Hakala, Pekka Teikari, Veikko Järvilahti.

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto, neuvottelukunta: Sulo Penttilä, Aarre Happonen, Pekka Virtanen, Lauri Vilponiemi.

Tarkastuslautakunta: Matti Savola. Teollisuusneuvottelukunta: Niilo Hämäläinen.

Tuberkuloosiliitto, vammaisten työllisyysasioita käsittelevä toimikunta: Helvi Raatikainen, varalla Tuulikki Kannisto.

Tuotantokomiteoiden Keskustoimikunta: Pentti Savolainen, Aapeli Lankinen, Viljo Ronkainen, Ari Kekkinen; varalla: Väinö Kujanpää, Lauri Kirvesniemi, Pentti Lundström, Unto Puttonen.

Tvärminne (Neste Oy) komitea: Lauri Vilponiemi.

Työaikojen porrastuskomitea: Olavi Sulkunen.

Työneuvosto: 15.9.72 lähtien Tarja Halonen, Lauri Kuivanen, Aarre Happonen, Pekka Virtanen, Elsa Aaltonen; varalla: Aarno Aitamurto, Kalevi Aronen, Juhani Hietanen, Helvi Raatikainen.

Työnvälitysasioiden neuvottelukunta: Pekka Morri, Juhani Hietanen; varalla: Elsa Aaltonen, Raimo Lindelöf.

Työpaikkaterveydenhuoltotoimikunta, 16.3. alkaen: Matti Savola.

Työtuomioistuim: Kunto Kaski, Aapeli Lankinen; varalla: Edvin Kenraali, Pekka Virtanen, Aarno Aitamurto, Lauri Kuivanen.

Työturvallisuustyön rahoittamisneuvottelukunta: Osmo Kaipainen,

Veikko Kansikas, Pentti Savolainen, Lauri Vilponiemi, Toivo Piironen; Ari Kekkinen, Orvo Heikkilä, Antero Mäki, Eino Sailas, Simo Ström.

Työvoimaneuvosto: Niilo Hämäläinen, Arvo Hautala; varalla: Pekka Morri, Simo Elomaa.

Ulkomaankaupan neuvottelukunta: Niilo Hämäläinen.

Ulkolaisten työlupien komitea: Teuvo Honkanen.

Vajaakykyisten työhönsijoittamisasiain neuvottelukunta: Kalervo Kanninen.

Vakuutusosoikeus: 15.9.72 lähtien Mikko Varis, varalla Olavi Sulkunen.

Valtion Viljavarasto, johtokunta: Niilo Hämäläinen, varalla: Pekka Virtanen.

Valtion virkariitalautakunta: Pekka Oivio, varalla: Onni Koski, Paavo Markkola.

Viljelijäväestön ja palkansaajien tuloja selvittävä komitea: Pekka Morri. Ylimääräisten virastotyöntekijäin toimikunta: Aarre Happonen.

Yritysdemokratian sovellutuskomitea: Lauri Vilponiemi, varalla Tarja Halonen.

E. Osuuskunnat

Haka, hallintoneuvosto: Niilo Hämäläinen.

Osuuspankki Yhteistuki, hallintoneuvosto: Arvo Hautala, Simo Elomaa, Helvi Raatikainen.

— johtokunta: Ahti Fredriksson, Rauno Kousa.

Valtakunnallinen vuokratalo-osuuskunta, hallintoneuvosto: Niilo Hämäläinen.

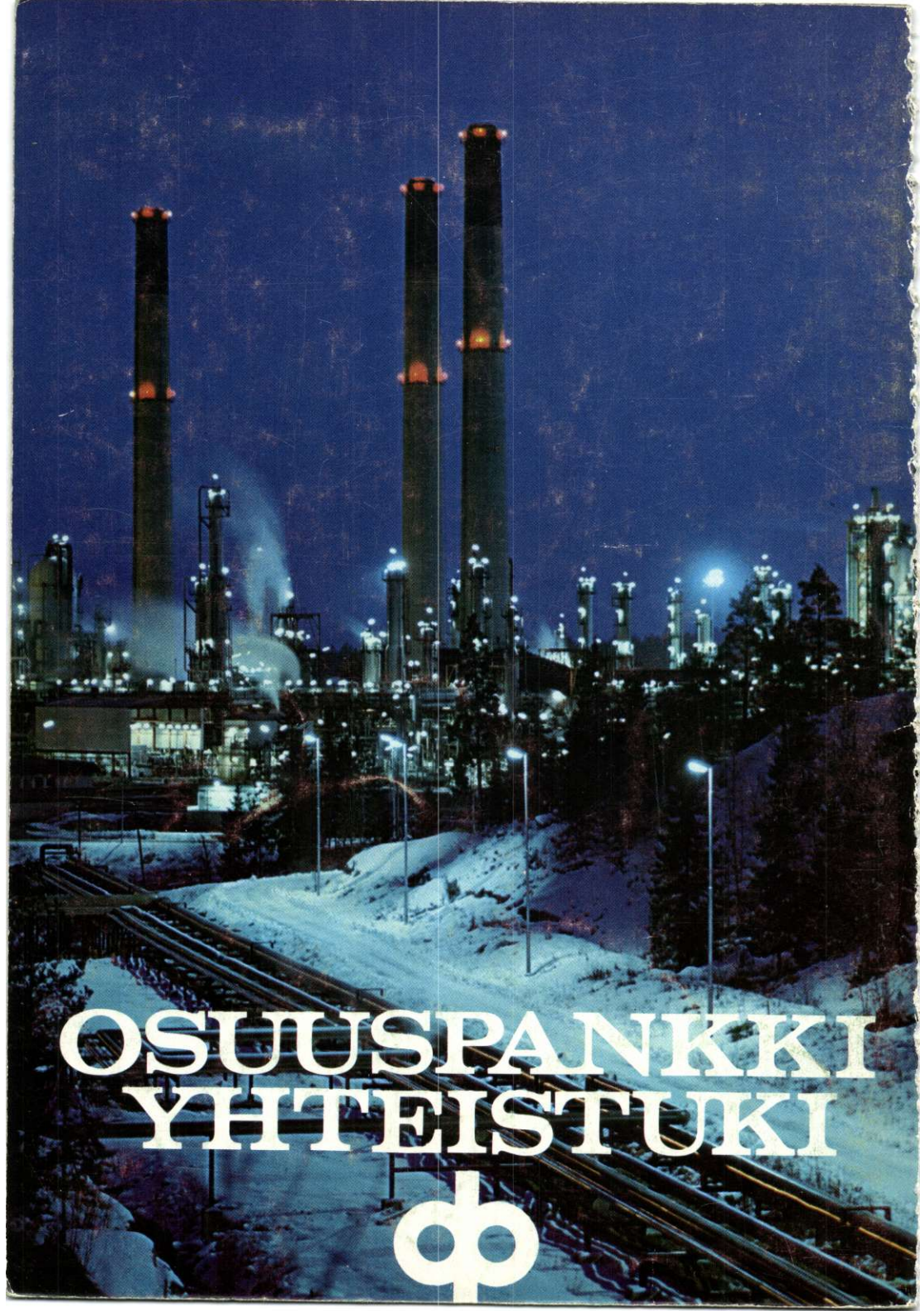
— hallitus: Rauno Kousa, Uuno Syrjä.

Liittojen jäsenistön jakautuminen vuonna 1972

Liitto	miehiä	%	naisia	%	yhteensä
AKT	27 259	94,0	1 751	6,0	29 010
Elintarviketyöläisten	12 005	38,1	19 514	61,9	31 519
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan	2 925	11,5	22 511	88,5	25 436
Ilmailualan Unioni	1 363	77,7	392	22,3	1 755
Jalometallityöntekijäin	777	70,6	324	29,4	1 101
Järjestötoimitsijain	43	38,4	69	61,6	112
Kemian Työntekijäin	7 250	45,1	8 834	54,9	16 084
Kiinteistötyöntekijäin	3 650	43,8	4 687	56,2	8 337
Kirjatyöntekijäin	11 030	58,0	8 003	42,0	19 033
Kumi- ja Nahkatyöväen	4 631	36,9	7 906	63,1	12 537
KTV	37 226	46,2	43 365	53,8	80 591
Lasi- ja Posliinityöväen	3 074	54,4	2 571	45,6	5 645
Liiketyöntekijäin	21 350	35,0	39 650	65,0	61 000
Maaseututyöväen	23 300	86,5	3 626	13,5	26 926
Merimies-Unioni	9 534	83,7	1 854	16,3	11 388
Metallityöväen	106 250	85,0	18 750	15,0	125 000
Nahka- ja Kumialojen	1 368	36,2	2 410	63,8	3 778
Paperiteollisuuden työntekijäin	33 803	75,1	11 210	24,9	45 013
Puunjalostusteoll. työntekijäin	10 303	68,7	4 692	31,3	14 995
Puuliitto	22 455	64,8	12 187	35,2	34 642
Rakennustyöläisten	87 038	90,9	8 694	9,1	95 732
Sos. Dem. Sanomalehtimiesliitto —	141	84,4	26	15,6	167
Sähköalantyöntekijäin	19 135	99,4	106	0,6	19 241
Teknisten ja Erikoisammattien	1 707	60,7	1 103	39,3	2 810
Tekstiili- ja Vaatetustyöväen	3 748	8,8	38 808	91,2	42 556
Tekstiililaitosmiesten	1 060	100,0	—	—	1 060
Toimittaja	63	90,0	7	10,0	70
VTY	60 600	77,2	17 851	22,8	78 451
Yleinen Lehtimiesliitto	133	67,5	64	32,5	197
Yhteensä	513 221	64,6	280 965	35,4	794 186

Liittojen jäsenmäärät vuonna 1972 verrattuna vuoteen 1971

			lisäys tai vähennys vuoteen 1971 verrattuna		%
Liitto	1971	1972			
AKT	25 770	29 010	+	3 240	12,6
Elintarviketyöläisten	29 896	31 519	+	1 623	5,4
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan	20 013	25 436	+	5 423	27,1
Ilmailualan Unioni	1 702	1 755	+	53	3,1
Jalometallityöntekijäin	960	1 101	+	141	14,7
Järjestötoimitsijain	108	112	+	4	4,0
Kemian Työntekijäin	14 230	16 084	+	1 854	13,0
Kiinteistötyöntekijäin	8 408	8 337	—	71	0,8
Kirjatyöntekijäin	17 610	19 033	+	1 423	8,1
Kumi- ja Nahkatyöväen	11 042	12 537	+	1 495	13,5
KTV	73 000	80 591	+	7 591	10,4
Lasi- ja Posliinityöväen	5 394	5 645	+	251	4,6
Liiketyöntekijäin	51 000	61 000	+	10 000	19,6
Maaseututyöväen	21 430	26 926	+	5 496	25,6
Merimies-Unioni	11 332	11 388	+	56	0,5
Metallityöväen	117 959	125 000	+	7 041	6,0
Nahka- ja Kumialojen	3 820	3 778	—	42	1,2
Paperiteollisuuden työntekijäin	43 193	45 013	+	1 820	4,2
Puunjalostusteoll.työntekijäin	14 272	14 995	+	723	5,1
Puuliitto	31 053	34 642	+	3 589	11,5
Rakennustyöläisten	92 254	95 732	+	3 478	3,8
Sos.dem. Sanomalehtimiesliitto	167	167	—	—	—
Sähköalatyöntekijäin	17 852	19 241	+	1 389	7,8
Teknisten ja Erikoisammattien	2 164	2 810	+	646	29,8
Tekstiili- ja Vaatetustyöväen	38 599	42 556	+	3 957	10,3
Tekstiililaitosmiesten	1 087	1 060	—	27	2,5
Toimittaja	82	70	—	12	14,6
VTY	67 786	78 451	+	10 665	15,7
Yleinen Lehtimiesliitto	181	197	+	16	8,8
Yhteensä	722 364	794 186	+	71 822	9,9

OSUUSPANKKI
YHTEISTUKI

